

Molėtų rajono
savivaldybė

**KTU ARCHITEKTŪROS IR STATYBOS INSTITUTAS
TERITORIJŲ PLANAVIMO CENTRAS**

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

**STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO (SPAV)
ATASKAITA**

DARBO UŽSAKOVAS IR PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:
MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA

Instituto direktorius

Raimondas Bliūdžius

Projekto vadovas

Evaldas Ramanauskas

ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGĖJŲ SĄRAŠAS

Vykdytojai:

Arch. dr. Evaldas Ramanauskas (ATP 1397)	projekto vadovas, teritorijų planavimas
Inž. Antanas Burkus (31570)	projekto inžinerinės dalies vadovas, inžinerinė infrastruktūra
Arch. Nijolė Steponaitytė (3502)	projekto kultūros paveldo dalies vadovas, kultūros paveldo ir kraštovaizdžio vertinimas
Inž. dr. Gintė Jonkutė	kraštovarką, socialinė-kultūrinė, gamtinė aplinka
Arch. Jelizavieta Karasiova	teritorijų planavimas, kraštovarką
Inž. Paulina Tijūnelytė	kraštovarką

TURINYS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS.....	5
ĮVADAS	5
1. PAGRINDINIAI ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	8
1.1. Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo tikslai	8
1.2. Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo uždaviniai.....	8
2. ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS ESAMOS BŪKLĖS – STATUS QUO SITUACIJOS APIBŪDINIMAS	8
2.1. Miestelio struktūra	8
2.2. Demografinė situacija	9
2.3. Gyvenamasis fondas ir būsto pobūdis.....	10
2.4. Socialinė-kultūrinė aplinka.....	10
2.5. Kultūrinė aplinka	10
2.6. Ekonominė aplinka	11
2.7. Aplinkosauginė situacija	11
2.8. Inžinerinė infrastruktūra.....	12
2.9. Susisiekimo infrastruktūra.....	14
2.10. Gamtinė aplinka.....	15
2.11. Saugomos teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos.....	16
2.12. Kultūros paveldo objektai	16
3. APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS, TURINČIOS ĮTAKOS ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMUI	18
4. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIU NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI	19
5. ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO KONCEPCIJOS KRYPTYS IR SPRENDINIŲ ALTERNATYVOS.....	20
5.1. Alantos miestelio plėtros sritys ir principai.....	20
5.2. Alantos miestelio Status quo alternatyva	21
5.3. Alantos miestelio darnios plėtros alternatyva.....	22
5.3.1. Gyvenamosios zonos plėtra	22
5.3.2. Miestelio centrai	22
5.3.3. Pramonės zonų plėtra.....	22
5.3.4. Turizmas ir rekreacija	23
5.3.5. Susisiekimo sistemos vystymas.....	23
5.4. Gamtinė aplinka	23
5.5. Kultūros paveldo objektų vystymas	24
5.6. Inžinerinė infrastruktūra	25
5.7. Socialinė aplinka	27
5.8. Sanitarinės apsaugos zonos, kitos sugriežtinto naudojimo teritorijos	27
5.9. Konceptijų alternatyvų apibendrinimas	28
5.10. Alantos miestelio teritorijos funkcinis zonavimas.....	28
6. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIŠKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS.....	29
7. PASEKMĖS, NEĮGYVENDINUS ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ ...	30
8. GALIMOS REIŠKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS.....	31
8.1. Poveikis aplinkos kokybei (klimatui, orui, vandeniui ir dirvožemiui),.....	31
8.2. Poveikis augalijai, gyvūnijai, bioįvairovei	32
8.3. Poveikis kultūros paveldui, statiniams, teritorijos įrangai, išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams	33
8.4. Poveikis kraštovaizdžiui, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams	35
8.5. Poveikis visuomenei ir jos sveikatai.....	36
8.6. Poveikis ekonominei aplinkai, materialiajam turtui	37

9. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI.....	42
10. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS.....	43
11. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS	43
SANTRAUKA	46
PRIEDAI.....	62
GRAFINĖ DALIS	

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

IVADAS

Alantos miestelio bendrojo plano (toliau – bendrasis planas) rengimas atliekamas vadovaujantis Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. B1-239 „Dėl Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano rengimo ir planavimo tikslų nustatymo“ ir Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. B6-950 „Dėl Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano rengimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Bendrojo plano rengimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos (LR) įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą: LR teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin. 2013-07-16, Nr. 76-3824), LR teritorijų planavimo įstatymu (nauja įstatymo redakcija nuo 2014-01-01, Žin., 2013, Nr. 76-3824), LR žemės įstatymu (Žin. 1994-05-06, Nr. 34-620), Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatais (Žin. 1996-09-25, Nr. 90-2099), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (TAR, 2014-01-06, Nr. 25), Teritorijų planavimo normomis (TAR, 2014-01-08, Nr. 91), Urbanizuotų teritorijų susisiekimo sistemų planavimo normomis (TAR, 2016-09-07, Nr. 23314), Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650) ir kt.

Bendrijų planų keitimo strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) atliekamas pagal *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą* (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650).

Išskiriami trys **pagrindiniai SPAV tikslai**:

1. nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
2. užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
3. užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

SPAV atliekamas šiais **principais**:

1. identifikuojamos ir lyginamos Bendrojo plano koncepcijoje siūlomos alternatyvos;
2. išanalizuojamas bei patobulinamas rengiamas planavimo dokumentas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektais;
3. užtikrinamas dialogas tarp rengiamo planavimo dokumento rengėjų, suinteresuotų savivaldybės institucijų bei visuomenės.

Tinkamai atliekamas SPAV padeda užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, pagerina rengiamo Bendrojo plano kokybę, padidina sprendimų priėmimo efektyvumą, padeda identifikuoti naujos plėtros alternatyvas ir padeda išvengti klaidingų sprendimų.

Bendrojo plano SPAV procesą **sudaro**:

1. SPAV apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas;
2. SPAV ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas;
3. sprendimo dėl planavimo dokumento patvirtinimo priėmimas;
4. teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) apimties nustatymo dokumentas

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymas – tai vertinimo proceso etapas, kurio metu nustatomi svarbiausi su aplinkos apsauga susiję aspektai, kurie turės būti išsamiai išnagrinėti ir aprašyti vertinimo ataskaitoje.

Pagrindiniai SPAV apimties nustatymo tikslai:

1. numatyti tinkamiausius pasekmių aplinkai prognozavimo ir vertinimo metodus;
2. nustatyti, kokie aplinkos komponentai turės būti išsamiai aprašyti vertinimo ataskaitoje;

3. nustatyti, kokios pasekmės gali būti reikšmingos ir todėl bus vertinamos rengiant ataskaitą;
4. sužinoti atitinkamų valstybės bei savivaldybių institucijų bei visuomenės nuomonę dėl vertinamų pasekmių, aplinkos komponentų bei vertinimo metodų.

Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviai yra:

1. Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano organizatoriai, t. y. Molėtų rajono savivaldybės administracija;
2. Aplinkos apsaugos agentūra;
3. Visuomenės sveikatos centras;
4. Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
5. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
6. visuomenė.

Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir teisės aktais

Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano dokumentas siejasi su šiais planais:

Bendraisiais planais:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. IX-1154 (Žin., 2002, Nr. 110-4852).
2. Utenos apskrities bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vyriausybės 2011 m. lapkričio 2 d. nutarimu Nr. 1318.
3. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. B1-11.
4. Molėtų rajono teritorijos bendrojo plano korektūra, patvirtinta Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. B1-238.

Specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais:

1. Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas. UAB Urbanistika, patvirtintas 2015 m. spalio 2 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu nutarimu Nr. D1-703.
2. Nacionalinio lygmens autoturizmo specialusis planas. IĮ „Atkulos projektai“, 2009.
3. LR teritorijų, kuriose gali būti ribojami vėjo elektrinių (aukštų statinių) projektavimo ir statybos darbai, žemėlapis, patvirtintas 2016-02-15 Lietuvos kariuomenės vado įsakymu Nr. V-217.

Detaliaisiais planais:

1. Alantos miestelio centrinės dalies detalusis planas, 2017 (rengėjas: UAB „Dujų sfera“);
2. Molėtų rajono Alantos miestelio kapinių teritorijos plėtros detalusis planas, 2014 m. (rengėjas: VGTU technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Teritorijų planavimo mokslo institutas).

Teisės aktais, taikomais planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti:

- LR Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 153-5571);
- Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniai apsaugos reglamentai (Žin., 2002, Nr. 13-499);
- LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902);
- LR Sveikatos apsaugos ministro, LR Aplinkos ministro, LR Susisiekimo ministro įsakymas „Dėl pasaulio sveikatos organizacijos chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 87-3276);
- LR Žemės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-868);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75);
- LR Aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813);
- LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215);
- LR Vandens įstatymas (Žin., 2003, Nr. 36-1544);
- LR Triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr. 164-5971);
- LR Melioracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-877);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858);
- LR Vyriausybės nutarimas „Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos“ (Žin., 1992, Nr. 22-652);
- LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymas „Dėl sanitarinės apsaugos zonos ribų nustatymo ir režimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 134-4878);
- Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“;

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7096);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 113-4228);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ir programų atrankos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 136-4971);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650);
- Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr. 38-1466);
- Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Žin., 2003, Nr. 79-3606);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ar programos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335);
- LR Energetikos ministro ir LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl infrastruktūros plėtros (šilumos, elektros, dujų ir naftos tiekimo tinklų) specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 11-487);
- LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 2002, Nr. 29-1034);
- LR Kelių įstatymas (Žin., 2002, Nr. 101-4492);
- LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin. 2000, Nr. 92-2883);
- Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintas „Kelių eismo sąlygų kontrolės tvarkos aprašas“ (Žin., 2013, Nr. 124-6337);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2017, Nr. 4889);
- Kelių techninis reglamentas KTR 1.01.03:2008 „Automobilių keliai“ (Žin., 2008, Nr. 9-322);
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos generalinio direktoriaus patvirtintos „Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrosios taisyklės“ BI ITK 09 (Žin., 2009, Nr. 133-5825);
- LR Energetikos ministro įsakymas dėl „Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 18-816);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 18-554);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 23-892);

Tarptautiniais dokumentais:

- Europos kraštovaizdžio konvencija (Florencija, 2002). Ministrų komiteto Rekomendacija CM/Rec(2008)3 valstybėms narėms dėl Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimo gairių (priimta Ministrų komiteto 2008-02-06 1017-ajame ministrų pavaduotojų posėdyje).

Ūkio šakų plėtros programomis ir strateginiais dokumentais:

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl LR kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 103-3808);
- Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių planas (Žin., 2005, Nr. 103-3808; Žin., 2007, Nr. 114-4646; Žin., 2008, Nr. 13-439; Žin., 2009, Nr. 80-3343).
- LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (TAR, 2015, Nr. 6178) ir kt.
- Lietuvos regioninės politikos strateginis dokumentas „Baltoji knyga tvariai plėtrai“. Pritarta Nacionalinės regioninės plėtros tarybos posėdyje 2017 m. gruodžio 15 d.

Kitais normatyviniais dokumentais.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu numatoma analizuoti Status quo ir Darniosios plėtros koncepcijų alternatyvų atvejus.

1. PAGRINDINIAI ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

1.1. Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo tikslai

Pagrindiniai Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai Alantos miestelio teritorijos raidai bei kompleksiskai spręsti Alantos miestelio socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius, derinti fizinių ir juridinių asmenų ir jų grupių bei savivaldybės interesus dėl planuojamos teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo;
2. nustatyti Alantos miestelio teritorijos, jo inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas, sudaryti sąlygas racionaliam teritorijos naudojimui bei sudaryti sąlygas privačioms investicijoms;
3. numatyti Alantos miestelio gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo, tikslingo naudojimo priemones;
4. kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją Alantos miestelio aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas jame.

1.2. Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo uždaviniai

Svarbiausi Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo uždaviniai:

1. suformuoti Alantos miestelio funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti Alantos miestelio teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, gerinti kraštovaizdžio planavimo kokybę.
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. nustatyti Alantos miestelio socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus detalizuojant savivaldybės lygmens bendrojo plano teritorijos naudojimo privalomuosius reikalavimus;
6. patikslinti savivaldybės bendrajame plane numatytų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
7. detalizuoti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
8. detalizuoti Alantos miestelio kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugos aspektus;
9. tobulinti ir vystyti istoriškai susiklosčiusią miestelio urbanistinę struktūrą, architektūrinę erdvinę kompoziciją.

2. ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS ESAMOS BŪKLĖS – STATUS QUO SITUACIJOS APIBŪDINIMAS

2.1. Miestelio struktūra

Alanta (arba Alunta) – miestelis Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje, 15 km į šiaurės vakarus nuo Molėtų, Virintos dešiniajame krante, prie Alantos žiočių, šalia kelio Molėtai–Anykščiai.

Istorinė miestelio dalis turi urbanistikos paminklo statusą nuo 1993 m. Prie Alantos miestelio 2017 m. prijungtas Naujasodžio kaimas, neretai minimas kaip Alantos dvaras arba tiesiog Dvaras.

Alantos miestelis yra seniūnijos ir parapijos centras. Miestelyje yra Alantos ir Naujasodžio seniūnaitijos. Alantos seniūnijos plotas – 15 440 ha, seniūnijos gyventojų skaičius – 1 754 gyventojų. Alantos miestelio plotas – 295 ha, gyventojų skaičius – 836 gyventojai (2019 m. duomenimis).

Miestelio planinė-erdvinė struktūra. Planuojama teritorija plyti Virintos upės ir jos intako – Alantos slėnyje bei slėnio viršutinėse terasose. Istorinė miestelio dalis ir Alantos dvaro sodyba išsidėsčiusios aukštesnėse vietose, buvusi Alantos kaimavietė – slėnyje. Miestelis vystėsi istorinių kelių kryžkelėje, dvaro sodyba – Virintos upės pakrantėje.

Miestelis su istorine dalimi išsidėstęs ant kalvos, todėl jis turi gerą vizualinį ryšį su išorės aplinką.

Užstatymo kompozicinis akcentas – Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia su 51 m aukščio bokštai. Jie dominuoja plačioje teritorijoje ir matomi artėjant prie Alantos miestelio visais keliais. Ypač vaizdinga panorama atsiveria iš pietryčių ir rytų pusių.

Alantos miestelį šiuo metu sudaro dvi urbanizuotos teritorijos – Alantos miestelis ir buvusi Naujasodžio kaimo dalis su Alantos dvaro sodyba. Abiejų miestelio dalių planinė struktūra yra skirtinga. Alantos miestelio istorinės dalies gatvių planas yra radialinio pobūdžio, buvusio Naujasodžio kaimo dalies – stačiakampio.

Tiek vienoje, tiek kitoje Alantos miestelio dalyje vyrauja vieno aukšto pastatų su dvišlaičiais stogais užstatymas, dalis užstatymo yra dviejų aukštų, taip pat yra keletas trijų aukštų pastatų. Stambesni pastatai stovi pramonės, gamybinėse teritorijose. Šios teritorijos yra išsidėsčiusios tiek ties istorine Alantos dalimi – pietinėje jos pusėje, tiek ties buvusio Naujasodžio kaimo dalimi – rytinėje šios teritorijos pusėje.

Istorinės Alantos miestelio dalies centre yra suformuota trapecinė (artima trikampėi formai) aikštė su šalia esančiais vieno, dviejų aukštų pastatais bei ant kalvos dominuojančia dviejų bokštų Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia.

Aukščiausia reljefo altitudė siekia 145,50 m ties bažnyčios vieta, o žemiausia – 116,00-114,00 m ties Virintos bei Alantos upėmis.

Pačiame miestelyje želdynų masyvų nėra gausu – yra fragmentiškai išsidėsčiusios medžių grupės, želdynų juostos palei Virintos upę, Alantos dvaro sodybos parkas, kiti medžiai viešose erdvėse. Paminėtini Sodo alėjos, jungiančios buv. Naujasodį ir istorinę Alantos miestelio dalį bei kiti buv. Naujasodžio kaimo dalies gatvių želdiniai.

Alantos miestelyje yra dalinai įrengtos erdvės bendruomenės reikmėms – istorinėje Alantos miestelio dalyje ties Dariaus ir Girėno g. 4 bei buv. Naujasodžio kaimo dalyje ties Sodo al. 4A. Čia išdėstyti vaikų žaidimų aikštelių įrenginiai. Miestelyje taip pat yra įrengti sporto aikštynai prie švietimo įstaigų (stadionai prie Alantos gimnazijos bei Alantos technologijos ir verslo mokyklos).

Buvusio Naujasodžio kaimo dalyje ties Virintos upe yra suformuota rekreacinės paskirties teritorija.

Teritorijų panaudojimas. Remiantis VĮ „Registro centras“ duomenimis, šiuo metu Alantos miestelyje yra registruoti šių tikslinio naudojimo žemės paskirčių žemės sklypai: žemės ūkio paskirties žemės, konservacinės paskirties žemės bei kitos paskirties žemės sklypai. Nemaža teritorijos dalis yra neregistruota nekilnojamo turto kadastrė.

Žemės ūkio paskirties žemė sudaro 39,32 % Alantos miestelio teritorijos ploto, konservacinės paskirties žemė – 5,15 %, kitos paskirties žemė – apie 25 %. Kitos paskirties žemės didžiausią dalį sudaro gyvenamosios teritorijos – 19,55 %. Santykinai nemaža registruotos teritorijos dalis priklauso visuomeninės paskirties teritorijoms – 3,43 %. Kitų žemės naudojimo būdų teritorijos, kurios registruotos žemės kadastrė, sudaro žymiai mažesnę dalį. Mažiausią registruotos teritorijos dalį sudaro inžinerinės infrastruktūros teritorijos – 0,02 ha. Teritorijos neregistruotos nekilnojamo turto kadastrė užima 30,24 % Alantos miestelio teritorijos.

Preliminariai, įvertinant esamas gyvenamąsias teritorijas, kurių susidaro apie 60 ha (įskaitant ir neregistruotus sklypus su gyvenamosiomis valdomis) bei esamą gyventojų skaičių miestelyje – 836, gyvenamosios teritorijos vieno hektaro plotui tenka apie 14 gyventojų. Pagal Teritorijų planavimo normas, mažiausias teritorijos apgyvendinimo tankis yra 30 gyventojų / ha. Atsižvelgiant į Teritorijų planavimo normose pateikiamus apgyvendinimo tankio rodiklius ir esamą gyventojų tankumą, Alantos miestelio gyventojų tankis esamoje urbanizuotoje gyvenamojoje teritorijoje gali būti didinamas.

2.2. Demografinė situacija

Alantos seniūnijos duomenimis 2019 m. Alantos miestelyje gyveno 836 gyventojai, tačiau jų skaičius čia, kaip ir visoje seniūnijoje, mažėja. Nuolatinis gyventojų skaičiaus mažėjimas būdingas visai šaliai – tai nulėmė vidaus ir tarptautinė migracija bei neigiama natūrali gyventojų kaita.

Statistiniai duomenys rodo nuolatinį Alantos miestelio gyventojų senėjimo proceso augimą bei vaikų ir darbingo amžiaus grupių gyventojų mažėjimą. Ši situacija susijusi su gyventojų migracija ir mažėjančiu gimstamumu – darbingo amžiaus asmenys išvyksta į didžiuosius šalies miestus ar užsienio valstybes, o jaunimas, pabaigęs studijas, nebesugrįžta gyventi į Alantą, ieškodamas geresnių įsidarbinimo galimybių už Alantos miestelio ribų. Mažėjant darbingo amžiaus asmenų skaičiui, tuo pačiu mažėja ir gimstamumas. Asmenys kuria mažesnes šeimas ir daugeliu atveju tai susiję su gaunamomis pajamomis ir įsidarbinimo

galimybėmis. 2016–2018 m. seniūnijoje pensinio amžiaus žmonių skaičius sumažėjo 3 %, vaikų ir jaunimo – 4 %, o darbingo amžiaus žmonių sumažėjo 5 %.

2.3. Gyvenamasis fondas ir būsto pobūdis

Pagal VI „Registru centras“ duomenis, 2019 m. sausio 1 d. Alantos miestelyje iš viso įregistruoti 1 183 pastatai, iš kurių vieno ir dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatai sudaro apie 20 % (230), trijų ir daugiau butų (daugiabučiai) gyvenamosios paskirties pastatai – apie 2 % (18), o gyvenamosios paskirties pastatai įvairioms socialinėms grupėms sudaro tik 0,3 % (3).

Molėtų rajonas – vienas iš daugiabučių namų modernizavimo lyderių Lietuvoje, tačiau Alantos miestelyje renovuotų daugiabučių gyvenamųjų namų nėra.

2.4. Socialinė-kultūrinė aplinka

Socialinis būstas. Molėtų rajono savivaldybės turto skyriaus duomenimis, 2019 m. pradžioje savivaldybės būsto fondo sąraše buvo 82 būstai. Didžioji dalis yra Molėtų mieste – 48 ir 34 būstai rajone. Molėtų rajono savivaldybės socialinio būsto, kaip savivaldybės būsto fondo dalies, sąraše įrašyti 108 būstai: 55 Molėtuose ir 53 rajone. Alantos miestelyje yra 6 socialiniai būstai, kurie sudaro apie 405 m² bendrojo ploto.

Švietimas. Alantoje iš viso yra 3 švietimo įstaigos: 1 gimnazija, 1 ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir 1 profesinio ugdymo įstaiga.

Alantos gimnazija – dieninė, savarankiško mokymosi bendrojo lavinimo mokykla, vykdanči pradinio, pagrindinio, vidurinio ir papildomo ugdymo programas. 2011 m. joje mokėsi 284 mokiniai, 2019 m. – tik 177, t. y. per aštuonerius metus mokinių skaičius sumažėjo net 37 %. Gimnazijoje dirba 32 mokytojai, yra kraštotyros muziejus ir mokyklos biblioteka.

VšĮ „Alantos technologijos ir verslo mokykloje“ mokosi daugiau nei 360 mokinių, iš kurių 90 mokosi gimnazijos skyriuje. Mokykloje dirba 50 mokytojų. Mokykla turi stiprią materialinę bazę: gerai įrengtus, renovuotus bendrabučius, kuriuose gyvena 100 mokinių, mokyklos svečiai gali apsistoti moderniai įrengtame viešbutyje. Čia veikia biblioteka su 20 vietų skaitykla, aprūpinta kompiuteriais, muzikos svetainė, muziejus, paveikslų galerija. Alantos technologijos ir verslo mokykla taip pat svarbus kultūrinis viso rajono centras. Mokyklos meninė veikla orientuota į kultūrinį mokinių švietimą ir ugdymą, čia vyksta daug įvairių renginių.

Įvertinant mažėjantį vaikų gimstamumą ir padidėjusią emigraciją, esamo švietimo įstaigų kiekio Alantoje pakanka.

Sveikatos apsauga. Alantoje yra viena savivaldybei pavaldi sveikatos priežiūros įstaiga – Alantos bendrosios praktikos kabinetas, priklausantis VšĮ „Molėtų rajono PSPC“. Privačių sveikatos priežiūros įstaigų nėra.

Socialinė rūpyba. Molėtų rajono savivaldybėje vykstantys demografiniai ir ekonominiai pokyčiai lemia ir socialinių paslaugų poreikį gyventojams. Pagrindiniai socialinių paslaugų poreikį lemiantys veiksniai yra darbingo amžiaus asmenų migracija, visuomenės senėjimas ir nemažėjantis socialinės rizikos asmenų skaičius bei kt.

Socialines paslaugas teikiančių įstaigų tinklas skirstomas į tipus pagal žmonių socialines grupes: 1) pirminės sveikatos priežiūros centrai; 2) globos namai; 3) vaikų globos namai; 4) kitos socialinių paslaugų įstaigos; 5) dienos centrai; 6) bendruomenės įstaigos ir organizacijos.

Molėtų rajone socialinės paslaugos daugiausiai teikiamos namuose. Alantos miestelyje yra dvi socialinių paslaugų įstaigos – Alantos senelių globos namai ir Alantos bendruomenės centro vaikų dienos centras „Daigelis“.

Alantos senelių globos namai – tai savivaldybės biudžetinė įstaiga, įsteigta 1995 m. Globos namuose yra 33 vietos senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia, kuriuos prižiūri 20 darbuotojų. Vaikų dienos centras „Daigelis“ – Alantos bendruomenės centro iniciatyva 2003 m. įkurta organizacija miestelio vaikams suburti ir organizuoti.

2.5. Kultūrinė aplinka

Kultūros įstaigos. Alantoje veikia 3 muziejai ir 2 bibliotekos, nėra kultūros ir laisvalaikio centro. Esančios organizacijos rūpinasi sociokultūrinio Alantos miestelio gyventojų užimtumu, organizuodamos įvairias miestelio šventes, parodas, į kurias yra įtraukiamos įvairios gyventojų grupės.

Bendruomenės. Alantoje veikia 2 registruotos bendruomenės: Alantos bendruomenės centras ir Naujasodžio kaimo bendruomenė.

2.6. Ekonominė aplinka

Užimtumas. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014 m. pabaigoje registruotų bedarbių skaičius Molėtų rajono savivaldybėje siekė 1,4 tūkst. žmonių, 2018 m. – 1,3 tūkst. (100 žmonių mažiau), o tai rodo bedarbių skaičiaus sumažėjimą 7 %.

Nedarbo lygis Molėtų rajone 2018 m. sudarė 11,6 %, tuo tarpu nedarbo lygis visoje šalyje minėtu laikotarpiu siekė 8,5 %, Utenos apskrityje – 11,9 %. Lyginant nedarbo lygį Molėtų rajone nuo 2014 m. iki 2018 m., jis sumažėjo tik 0,2 %. Iš pateiktų duomenų matyti, kad socialinė-ekonominė padėtis Molėtų rajone nedarbo požiūriu yra gana stabili.

Turizmas ir rekreacija. Alanta yra išsidėsčiusi vaizdingoje kraštovaizdžio aplinkoje, Virintos dešiniajame krante, prie Alantos žiočių. Dėl minėtos priežasties miestelis turi nemažą potencialą tiek rekreaciniu, tiek turistiniu požiūriu, tačiau rekreacinė turizmo infrastruktūra nėra išvystyta. Molėtų rajono savivaldybės 2018 m. biudžeto išlaidos sudarė 21 630,9 tūkst. Eur, tačiau kaimo plėtros, turizmo ir verslo skatinimo programai buvo skirtas tik 1 % biudžeto išlaidų (245,7 tūkst. Eur).

Alantos miestelyje yra keletas turizmui įdomių objektų: Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia, Alantos sinagoga, Alantos smuklė, Alantos dvaro sodyba. Turistai aplanko 4 muziejus: Alantos dvare įsikūrusį Palaimintojo Teofiliaus Matulionio muziejų, Vaidoto Žuko meno galeriją, Mykolo Šeduikio muziejų Alantos gimnazijoje bei Juočepių sodybą.

Populiariausias turistų apgyvendinimo įstaigos Molėtų rajone – kaimo turizmo sodybos, tačiau Alantos miestelyje kaimo turizmo sodybų nėra. Alantos seniūnijos teritorijoje yra įregistruotos 2 sodybos.

Maitinimo paslaugas teikia 2 kavinės Alantoje ir 1 baras Naujasodžio kaime.

Pramonės-komercijos objektai. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. pradžioje Molėtų rajone buvo 424 veikiantys ūkio subjektai, kurie sudarė 0,4 % visų šalies ir 14,4 % apskrities įmonių.

Smulkus ir vidutinis verslas yra vienas svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių, tiesiogiai įtakojantis naujų darbo vietų kūrimą ir socialinį stabilumą bei veikiantis bendrą šalies ūkio raidą. Didžiąją dalį Molėtų rajono, kaip ir visos šalies bei apskrities, įmonių sudaro nedidelės įmonės, turinčios iki 10 samdomų darbuotojų. Tai sudaro 81 % visų rajone veikiančių ūkio subjektų. Mažos ir vidutinės įmonės, turinčios iki 250 darbuotojų, sudaro tik 19 % rajono įmonių, o stambių įmonių rajone iš viso nėra.

Molėtų rajono Alantos seniūnijos duomenimis, seniūnijoje veiklą vykdo 6 bendrovės. Iš jų 3 yra Alantoje (buv. Naujasodžio kaimo teritorijos dalyje). Alantos miestelyje yra 6 maisto ir ūkinių prekių parduotuvės.

2.7. Aplinkosauginė situacija

Aplinkosauginę situaciją teritorijoje atspindi oro, vandens ir dirvožemio kokybė bei triukšmo lygis, kurių pokyčiai įtakoja natūralaus kraštovaizdžio, biotos struktūros bei populiacijų būklę.

Aplinkosauginiai oro, vandens bei dirvožemio kokybę nusakantys duomenys stebinčių įstaigų pateikiami Molėtų rajonui, todėl aplinkosauginė Alantos miestelio situacija apžvelgiama apibendrintai.

Oro kokybė. Oro kokybės vertinimui svarbūs yra stambiausi taršos šaltiniai, t. y. tie, kurių išmetamas teršalų kiekis yra didelis – elektrinės, stambios pramonės įmonės, pagrindinių kelių tinklas. Analizuojant oro kokybę Alantos miestelyje, svarbu pažymėti, kad čia nėra didelių pramonės įmonių, kurios sukeltų žymesnę oro taršą. Įmonės, kurios kelia didesnę oro taršą, įsikūrusios kitose Molėtų rajono savivaldybės vietovėse.

Oro tarša miestelyje kyla dėl vietinių stacionarių šildymo šaltinių išmetamų kietųjų dalelių (šaltuoju metų periodu), taip pat dėl automobilių transporto taršos tranzitinių gatvių aplinkoje.

Vandens kokybė. Duomenų apie paviršinio vandens telkinių kokybę atskirai Alantos miesteliui nėra pateikiama. Aplinkos apsaugos agentūra paviršinio vandens kokybės duomenis pateikia bendrai visai Molėtų rajono savivaldybės teritorijai.

Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, paviršinių vandens telkinių ekologinė būklė Alantos miestelio teritorijoje ir jo aplinkoje vertintina nevienareikšmiškai. Blogiausia ekologinė būklė yra Virintos upėje iki jos santakos su Vastapa, žemiau jos – ekologinė būklė vertintina kaip labai gera. Aukščiau Vastapos santakos, Virintos upė yra labai priklausoma nuo aukščiau esančių užtvankų (hidroelektrinių). Dėl jų dažnai svyruoja vandens lygis, periodiškai kinta vandens debitas.

Alantos upės ekologinė būklė vertintina kaip gera. Alantos upė ties Alantos miesteliu teka atviraime slėnyje, didžiojoje dalyje – be medžių želdinių. Upės vaga sureguliuota.

Vastapos upės būklė taip pat vertintina kaip gera.

Dirvožemio kokybė. Remiantis Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, Alantos miestelio teritorijoje yra 8 potencialūs taršos židiniai. 5 potencialūs taršos židiniai yra veikiantys, 3 – neveikiantys objektai. Tai 1 technikos kiemas, 2 naftos bazės, 1 kiaulidė, 1 skerdykla, 2 valymo įrenginiai, 1 galvijų ferma. Iš šių teritorijų 2 yra ypatingai didelio pavojingumo, po 3 – didelio ir vidutinio pavojingumo.

2.8. Inžinerinė infrastruktūra

Alantos miestelio esamą inžinerinę infrastruktūrą sudaro šios techninės sritys:

- ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- energetikos (elektros ir šilumos tiekimo);
- ryšių ir telekomunikacijų;
- atliekų tvarkymo.

Pagrindiniai Alantos miestelio inžinerinės infrastruktūros analizės tikslai yra:

1. nustatyti ir apibūdinti inžinerinės infrastruktūros sistemų dabartinę būklę, jos kitimo tendencijas;
2. įvertinti šių sistemų tobulinimo, modernizavimo, vartotojų komfortinių sąlygų ir aplinkos kokybės gerinimo galimybes.

Vandens tiekimas. Visoje Alantos miestelio teritorijoje veikia viešasis vandentiekis. Visiems vartotojams – gyventojams, įstaigoms ir organizacijoms, gamybinėms įmonėms – pagal poreikį tiekiamas tik geriamos kokybės vanduo. Vanduo iš požeminių vandens sluoksnių yra išgaunamas vandenvietėse, esančiose miestelio vakarinėje ir rytinėje dalyse. Jose yra įrengti giluminiai vandens ėmimo gręžiniai.

Vartotojams iš viso patiekiamas 54,0 m³/d vandens iš: 1) „Alantos“ I ir II vandenviečių – 24,0 m³/d; 2) „Naujasodžio“ vandenvietės – 30,0 m³/d.

Vandenvietėse išgaunamame vandenyje yra padidinta geležies koncentracija, viršijanti higienos norma HN 24:2017 nustatytą didžiausią leidžiamą kiekį. Vanduo yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose. Vartotojams tiekiamo vandens kokybė pagal geležies ir mangano koncentracijas atitinka Lietuvos HN 24:2017 reikalavimus.

Vandenviečių vandens išteklių yra pakankami, gali patenkinti visus vartotojų poreikius ir turi pajėgumų rezervą galimam reikmių padidėjimui. Vandenvietėse yra tinkamai, pagal reikalavimus įrengtos sanitarinės apsaugos zonų (SAZ) juostos.

Alantos miestelio teritorijoje yra eksploatuojamos dvi savarankiškai veikiančios vandentiekio sistemos. Į vakarinėje miestelio dalyje įrengtą sistemą vanduo yra tiekiamas iš „Alantos“ vandenviečių; į rytinės dalies sistemą – iš „Naujasodžio“ vandenvietės.

Bendras vandentiekio tinklų ilgis yra 8,9 km: vakarinės miestelio dalies – 2,5 km, rytinės miestelio dalies – 6,4 km.

Vandentiekio sistemose yra sumontuota reikiama atjungimo armatūra; priešgaisriniai hidrantai neįrengti. Nėra pakankamai įrengtų tinklų sužiedinančių jungčių, didinančių vandens tiekimo patikimumą.

Vandentiekio tinklų būklė yra vidutinė; dalį reikia atnaujinti. Teritorijoje yra nebenaudojamų artezinių vandentiekio gręžinių ir kt. demontuotinių įrenginių.

Alantos miestelyje geriamojo vandens išgavimo, jo gerinimo ir centralizuoto tiekimo funkciją vykdo UAB „Molėtų vanduo“. Dalis gyventojų nėra prisijungę prie centralizuoto vandens tiekimo sistemos, naudoja vandenį iš individualių šachtinių šulinių.

Gaisrų gesinimui reikalinga vandens atsarga yra laikoma rezervuare, esančiame Alantos technologijos ir verslo mokyklos teritorijoje. Priešgaisrinėms mašinoms skirtų privažiavimų prie atvirųjų vandens telkinių nėra įrengta.

Nuotekų šalinimas. Alantos miestelio teritorijoje veikia išvystyta centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema. Nuotekos susidaro iš gyventojų, visuomeninių organizacijų, komercinių ir gamybinių įmonių. Nuotekas papildoma gruntinio vandens infiltracija ir – lietaus metu – paviršiniai vandenys. Nuvedamos nuotekos yra centralizuotai surenkamos kolektoriais. Savitakiniais tinklais surinktos nuotekos patenka į kolektorius, iš jų – į miestelio nuotekų valyklas.

Alantos miestelyje yra įrengtos dvi buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemos. Iš vakarinės miestelio dalies surinktos nuotekos yra nuvedamos valymui į pietvakarinėje dalyje esančią nuotekų valyklą, vadinamą „Alantos buitinių nuotekų valykla“. Tai – nendrinų filtracijos laukelių technologijos valykla. Joje iki normomis reikalaujamo laipsnio išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į Virintos upelį. Iš šios miestelio dalies surenkama į tinklus, nuvedama ir išvaloma 16,0 m³/d nuotekų. Nuotekų valyklos projektinis pajėgumas yra 36,0 m³/d.

Iš rytinės miestelio teritorijos dalies surinktos nuotekos yra nuvedamos į pietinėje dalyje esančią valyklą, vadinamą „Naujasodžio buitinių nuotekų valykla“. Biologiškai iki normomis reikalaujamo laipsnio išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į Alantos upelį. Iš šios miestelio dalies surenkama į tinklus, nuvedama ir išvaloma 30,0 m³/d nuotekų. Nuotekų valyklos projektinis pajėgumas yra 130,0 m³/d nuotekų. Esamas nuotekų valyklos pajėgumas yra pakankamas esamų nuotekų kiekių tvarkymui ir turi didelį pajėgumo rezervą. Nuotekų valykla yra uždaro tipo.

Bendras Alantos miestelio esamo nuotekų tvarkymo tinklų ilgis, km			
	Vakarinės dalies	Rytinės dalies	Viso
1. savitakinių tinklų	2,5 km	5,0 km	7,5 km
2. slėginių linijų	1,0 km	1,1 km	2,1 km
Viso:	3,5 km	6,1 km	9,6 km

Esamo nuotakyno tinklų būklė yra vidutiniška – dalį reikėtų atnaujinti arba pakeisti, sumažinant gruntinių vandenų infiltraciją.

Bendras vidutinis Alantos miestelio vartotojų nuvedamų buitinių ir gamybinių nuotekų kiekis yra 46,0 m³/d. Liūčių metu šis kiekis žymiai padidėja. Nemaža problema – reikšmingas drenažinių vandenų kiekis yra suleidžiamas į buitinių nuotakyną, o tai didina nuotekų tvarkymo savikainą ir kainą. Ši padėtis yra taisytina, kadangi yra persiurbiami ir nukreipiami valyti švarūs vandenys.

Specifinės nuotekų valyklų atliekos – liekamasis dumblas yra išvežamas ir Alantos miestelio ribose nesandėliuojamas.

Alantos miestelio teritorijoje buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemą eksploatuoja UAB „Molėtų vanduo“.

Gamtinių dujų tiekimas. Gamtinių dujų tiekimo infrastruktūros Alantos miestelyje nėra.

Elektros energijos tiekimas. Alantos miestelyje yra labai gerai išvystyta elektros energijos tiekimo sistema, užtikrinanti patikimą ir kokybišką elektros tiekimą vartotojams.

Pietinėje miestelio dalyje esanti 35/10/0,4 kV transformatorių pastotė sudaro galimybę 0,4 kV ir 10 kV elektros tiekimo linijomis vartotojams tiekti reikiamą elektros energijos kiekį. Transformatorių pastotė turi galios rezervą. Tai sudaro gamybinių įmonių su didelėmis elektros energijos reikmėmis plėtos galimybę.

Alantos miestelio teritorijoje yra nutiestos 35 kV, 10 kV ir 0,4 kV orinės elektros tiekimo linijos (ETL). Joms yra sudarytos reikiamo dydžio apsaugos zonos. Be to, yra nutiestos 0,4 kV, 10 kV ir 35 kV kabelinės ETL.

Elektros tiekimo linijų Alantos miestelio teritorijoje bendras ilgis, km				
	0,4 kV	10 kV	35 kV	Viso
1. orinių ETL	17,16	8,40	0,77	26,33
2. kabelinių ETL	3,49	0,50	0,21	4,20

Elektros energija reikiama galia yra tiekama visiems miesto ribose esantiems vartotojams.

Alantos miestelio istorinėje dalyje esančios orinės 0,4 kV elektros tiekimo linijos keistinos požeminėmis kabelinėmis.

Šilumos tiekimas. Alantos miestelio teritorijoje centralizuoto pastatų šildymo ir karšto vandens ruošimo sistemos yra įrengtos tik didesniuose administraciniuose, mokymo įstaigų ir gyvenamosios paskirties pastatuose.

Šilumos energija yra ruošiama katilinėse. Šilumos generavimui yra naudojamas kietas kuras – medienos atliekos ir pan.

Miestelyje centralizuoto šilumos energijos tiekimo daugiabučių namų gyventojams funkcijas vykdo UAB „Molėtų šiluma“. Sodybinio tipo ir kitų nedidelių pastatų šildymui šiluma ruošiama autonominiuose įrenginiuose – krosnyse ir pan.

Ryšiai ir telekomunikacijos. Ryšių infrastruktūrai priskiriama: telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Lietuvoje yra pakankamai išplėtotą telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, televizijos tinklo, signalizacijos linijų) infrastruktūra, kuri apima visą šalies teritoriją, taigi, ir Alantos miestelį.

Alantoje veikia plačiajuostis internetas (PI); bendras plačiajuosčio interneto linijų ilgis miestelyje yra 4 861 m. AB „Telia“ kabelių bendras ilgis yra 6 958 m. Šiaurinėje miestelio dalyje pastatytas judriojo (mobiliojo) ryšio bokštas, ant kurio yra sumontuotos šio ryšio antenos.

AB „Lietuvos paštas“ tinklas apima visą Lietuvos teritoriją. Miestelyje veikia AB „Lietuvos paštas“ Alantos paštas, kuris teikia gyventojams bei organizacijoms įvairias (t. sk. – finansines ir kt.) paslaugas.

Ryšių tinklai Alantoje yra gerai išvystyti, tačiau reikalingas šios infrastruktūros srities modernizavimas.

Dabartiniu metu Alantos ryšių sistemoje vyksta naujų informacinių technologijų diegimo procesas.

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Molėtų rajone, tuo pačiu ir Alantos miestelyje, už atliekų tvarkymą yra atsakinga UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“.

Gyventojų ūkio-buitinėje veikloje, įmonėse ir organizacijose susidaranti komunalinės atliekos, sąšlavos nuo gatvių ir aikščių, yra surenkamos į tam skirtus konteinerius.

Komunalinių atliekų turėtojams, esantiems Alantos miestelio teritorijoje, teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- mišrių komunalinių atliekų tvarkymas;
- antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas;
- didelių gabaritų atliekų, įskaitant naudotas padangas ir statybines (smulkaus buitines remonto) atliekas, tvarkymas;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymas;
- buitinių pavojingų atliekų tvarkymas.

Daugiau nei 80% namų gyventojai į konteinerių aikštelėse pastatytus antrinių žaliavų surinkimo konteinerius, o sodybinių namų gyventojai – į savo individualius konteinerius gali rūšiuoti popierių ir kartoną, plastiko, metalo ir stiklo atliekas. Atliekų vežėjai įpareigoti ištuštinti konteinerius, gavus pranešimą, kad užpildyta daugiau kaip 80% konteinerių tūrio.

Didelių gabaritų (seni baldai, buitinė technika) ir pavojingos atliekos iš gyventojų yra surenkamos periodiškai, apvažiavimo būdu. Sugrėbtų lapų, nupjautos žolės ir kitų biologiškai skaidžių („žaliųjų“) atliekų surinkimui ir kompostavimui skirtos aikštelės nėra.

2.9. Susisiekimo infrastruktūra

Keliai. Alantos miestelio susisiekimo tinklo struktūrą sudaro valstybinės reikšmės – krašto ir rajoninių kelių bei vietinės reikšmės kelių tinklas. Valstybinės reikšmės keliai priklauso Lietuvos automobilių kelių direkcijai (LAKD) prie Susisiekimo ministerijos ir yra tvarkomi pagal LR susisiekimo ministerijos patvirtintą kelių tvarkymo programą. Vietiniai keliai priklauso Molėtų rajono savivaldybei ir yra tvarkomi savivaldybės biudžeto lėšomis.

Pagrindinę Alantos miestelio gatvių tinklo struktūrą sudaro valstybinės reikšmės keliai. Istorinėje miestelio dalyje jie formuoja radialinį gatvių tinklo planą, buvusio Naujasodžio kaimo dalyje – stačiakampį. Pagal reikšmę svarbiausias kelias, praeinantis pro istorinę Alantos miestelio dalį, yra krašto kelias Nr. 119 Molėtai–Anykščiai. Krašto kelias svarbus miestelio išoriniam susisiekimui Molėtų bei Anykščių kryptimi. Kelias eina pro miestelio centrinę dalį, Turgaus aikštę. Jis sudaro du radialinio gatvių tinklo spindulius. Iš centrinės miestelio dalies taip pat išsišakoja rajoninės reikšmės keliai. Tai rajoninis kelias Nr. 2814 Alanta–Laičiai–Paisčiai (einantis nuo centrinės dalies vakarų kryptimi), rajoninis kelias Nr. 4903 Utena–Pakalnė–Alanta (einantis nuo centrinės dalies šiaurės kryptimi) bei rajoninis kelias Nr. 2801 Alanta–Pabaldiškis–Girsteitiškis (išsidėstęs pietvakarinėje Alantos miestelio dalyje).

Dar vienas rajoninės reikšmės kelias yra kitoje Alantos miestelio dalyje – buvusio Naujasodžio kaimo teritorijoje. Tai kelias Nr. 2828 Alanta–Naujasodis–Svobiškėlis. Šis kelias jungia buvusio Naujasodžio kaimo dalį su krašto keliu Nr. 119 (pietinėje pusėje), eina per buvusio Naujasodžio kaimo centrą, ties Parko gatve pasisuka rytų kryptimi ir tęsiasi už miestelio ribų link Svobiškėlio kaimo.

Alantos miestelyje bendras kelių ir gatvių tinklo ilgis sudaro 22,96 km.

Alantos miestelyje valstybinės reikšmės kelių ilgis yra 4,63 km. Krašto keliai sudaro 1,77 km, rajoniniai keliai – 2,86 km ilgį. Iš miestelio teritorijoje esančių valstybinės reikšmės kelių 4,58 km yra asfaltuoti, 0,06 km – žvyrkeliai.

Vietinės reikšmės keliai sudaro didžiausią kelių tinklo dalį, tai – gatvės, kiti lauko keliai. Iš viso jų yra 12,96 km. Daugiau nei pusė vietinės reikšmės kelių ir gatvių yra asfaltuoti (56,5%), mažesnė dalis – žvyro dangos ir tik labai maža dalis (0,198%) – gruntkeliai. Alantos miestelyje taip pat yra apie 1 km pagrindinių parkų takų.

Alantos miestelyje yra keturi tiltai per Verknės upę. Vienas tiltas yra Pakalnės gatvėje (krašto kelyje Nr. 119). Kitas tiltas – Girsteitiškio gatvėje (rajoniniame kelyje Nr. 2801). Trečiasis tiltas – Paupio ir Patiltės

gatvių jungties dalyje. Pastarasis tiltas yra siauras, vienos eismo juostos pločio, susidėvėjęs. Jam reikalinga rekonstrukcija. Ketvirtasis tiltas yra Technikumo gatvėje.

Šaligatviai. Alantos miestelyje šaligatvių yra santykinai nedaug. Dalis jų yra Turgaus aikštės aplinkoje, taip pat šalia aikštės prieigų esančių gatvių, kita dalis – Naujasodžio Sodo alėjoje, Technikumo gatvėje. Iš viso bendras šaligatvių ilgis yra apie 3,17 km.

Eismo intensyvumas. Remiantis VŠĮ „Transporto kompetencijos agentūra“ duomenimis, eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose Alantos miestelio teritorijoje nėra matuojamas. Eismo intensyvumas matuojamas už Alantos miestelio ribų. Didžiausias eismo intensyvumas yra krašto kelyje Nr. 119. Šio kelio vidutinis metinis paros eismo intensyvumas Alantos miestelio prieigose 2018 m. buvo 803 aut. / parą, iš jo krovininio transporto – 30 aut. / parą. Remiantis bendru automobilizacijos lygio augimu šalyje, darytina prielaida, kad automobilių eismo intensyvumas Alantos miestelyje didės.

Avaringumas. Įskaitiniai eismo įvykiai Alantos miestelio teritorijoje nuo 2010 m. nebuvo užfiksuoti. 2018 m. bendras kelių eismo įvykių skaičius Molėtų rajone, lyginant su 2017 m., sumažėjo 20 %, tai teigiamas reiškinys, palyginus su apskrities ir šalies rodikliais, kur eismo įvykių skaičius vidutiniškai padidėjo 10 %.

2017-2018 m. kelių eismo įvykių rajone dėl neblaivių vairuotojų kaltės nebuvo užfiksuota. 2018 m. Molėtų rajone, palyginus su 2017 m., kelių eismo įvykiuose žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičius vidutiniškai padidėjo 58 %, nors eismo įvykių skaičius sumažėjo 20 %.

Visuomeninis transportas. Alantos miestelio teritoriją aptarnauja UAB „Molėtų autobusų parkas“. Įmonė įsikūrusi Vilniaus g. 101, Molėtuose.

Pro Alantą vyksta 1 tolimojo bei 5 vietinio susisiekimo autobusų maršrutai.

Turizmo trasos. Remiantis Nacionalinių autoturizmo trasų specialiuoju planu (IĮ „Atkulos projektai“, 2009), pro Alantos miestelį praeina nacionalinio lygmens autoturizmo trasa „Aukštaitijos keliai“. Trasa sutampa su krašto keliu Nr. 119.

Taip pat paminėtina, kad Virintos upe vyksta plaukimas baidarėmis.

2.10. Gamtinė aplinka

Kraštovaizdis. Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Alantos miestelio teritorija patenka į Baltijos aukštumų ruožo Aukštaičių aukštumos srities Vidurio aukštaičių mažai miškingą agrarinį kalvyną.

Alantos miestelio dalis į šiaurės pusę nuo Virintos upės bei į rytus nuo krašto kelio Nr. 119 patenka į vieną iš 27 ypač saugomų šalies vizualinio estetinio potencialo arealų – Rubikių kalvoto ežeryno–Pakalnių kalvyno arealą.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano sprendinius, Alantos miestelio teritorijoje galima išskirti skirtingus vizualinės struktūros tipus. Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijas į šiaurės pusę nuo Virintos upės. Taip pat silpnos vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgimo erdvių kraštovaizdį Virintos upės slėnio aplinkoje. Remiantis Nacionalinio kraštovaizdžio planu, ypatingai svarbu įvertinti raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijas, nes jos sudaro aukšto estetinio potencialo teritorijas.

Bendrajame plane taip pat svarbu įvertinti Alantos miestelio panoramas, siluetus, vaizdingas gamtinės aplinkos perspektyvas, atsiveriančias nuo svarbiausių judėjimo kelių.

Taip pat svarbias kraštovaizdžiui teritorijas sudaro Alantos miestelio prieigose esančios atviros neužstatytos agrarinės zonos tarp urbanizuotų teritorijų bei vandens telkinių, tarp urbanizuotų teritorijų bei archeologinio kultūros paveldo objektų – piliakalnių. Šios atviros neužstatytos agrarinės teritorijos itin reikšmingos, nes jos leidžia išryškinti svarbiausius kraštovaizdžio savitumo elementus (vandens telkinius, piliakalnius, kompaktiškas miestelių bei bažnytkaimių teritorijas ir kt.), juos apžvelgti bei išlaikyti jiems priimtina aplinką.

Gamtinis karkasas. Alantos miestelio ir jo apylinkių gamtinio karkaso teritorinę sudėtį detalizuoja Molėtų rajono savivaldybės bendrasis planas. Miestelio apylinkių teritorijos gamtinį karkasą sudaro vidiniai stabilizavimo arealai ir migracijos koridoriai. Pagrindines Alantos miestelio gamtinio karkaso teritorijas sudaro Virintos ir Alantos upių migracijos koridoriai. Šiose gamtinio karkaso teritorijose, remiantis Molėtų rajono savivaldybės bendruoju planu, yra palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas (C2), gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (C1).

2.11. Saugomos teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Saugomų teritorijų Alantoje nėra, tačiau geologiniu požiūriu išskirtinas miestelio teritorijoje esantis geotopas – Alantos šaltinis.

2.12. Kultūros paveldo objektai

Planuojamoje teritorijoje kultūros paveldo objektai koncentruojasi Alantos miestelyje ir dvaro sodybos teritorijoje. Miestelis ir Alantos dvaro sodyba registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre kaip urbanistinė vietovė ir statinių kompleksas. Virintos upelio kairiajame krante yra alkvietė.

Alantos miestelio istorinė dalis (u/k NKV registre 12788). Alantos miestelio „istorinė zona“ (16,94 ha) įrašyta į LR „laikinąją istorijos ir kultūros paminklų apskaitą“ 1993 m. Susiformavimo laikotarpis – XV a. pirma pusė – XX a. pirma pusė. 2012 ir 2016 m. patikslinti urbanistinės vietovės duomenys. Nustatytas objekto statusas – registrinis, reikšmingumo lygmuo – vietinis. Teritorijos plotas – 226 442.00 kv. m., apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis – 47 990.00 kv. m., vizualinės apsaugos pozonis – 467 260.00 kv. m. Objektas pagal sandarą – vietovė. Nustatytas architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis, želdynų vertingųjų savybių pobūdis ir vertingosios savybės: planinės struktūros tipas – radialinė plano struktūra (iki XVI a. pab. buvęs linijinis planas, ne vėliau kaip iki XVII a. pr. pasikeitė į radialinį su trapecijos formos turgaus aikšte centre); plano struktūros tinklas – su pagrindinėmis Pakalnės, Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A. Kraujelio g. ir netaisyklingos trapecijos plano turgaus a. centrinėje dalyje; gatvių trasos – Turgaus a., Pakalnės, Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A. Kraujelio, Paupio, Bažnyčios g., pravažiavimas tarp namų Pakalnės g. 6 ir 8; lauko akmenų grindinys tarp Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčios vartų ir kapinių vartų; vietovei reikšmingo buvusio užstatymo vieta – namas A. Kraujelio 1, kur gyveno (1908-1911 m.) gydytojas, rašytojas, varpininkas Jonas Gaidys-Gaidamavičius, buv. kampinio pastato vieta Dariaus ir Girėno bei A. Kraujelio gatvių kampe; gamtos elementai – ant kalvos ir pietiniame jos šlaite įsikūrusio miestelio reljefas: centrinės dalies – lygus, rytinėje dalyje – kalva su miestelio dominante – bažnyčia, lapuočių medžių eilės, jų grupės kapinėse, perimetrinis apželdinimo lapuočiais medžiais pobūdis Dariaus ir Girėno g., tūrinė erdvinė struktūra – „viršutinė“ ir „žemutinė“ miestelio dalių vientisa tūrinė erdvinė struktūra: „viršutinė“ miestelio dalis sudaryta iš turgaus a. erdvės, abipus jos vakarų – rytų kryptimi susiformavusios kompozicijos ašies tarp dominuojančių pastatų – buv. smuklės ir Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčios, vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais bei pagrindinių Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A. Kraujelio g.; „žemutinė“ miestelio dalis sudaryta iš vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais bei Pakalnės ir Paupio g., užstatymo tipas – mišrus: sodybinis, sodybinis-perimetrinis 1 a. su pastogėmis mediniais, mūriniais bei pavieniais 2 a. su pastogėmis pastatais, atskirai stovintys pastatai – bažnyčia, buv. smuklė, sinagoga; panoramos – panorama iš pietų pusės, siluetai – iš pietų pusės, formuojami dominantės, želdinių ir užstatymo; perspektyvos – Ukmergės g. perspektyva pietvakarių-šiaurės rytų kryptimi, nuo namo Nr. 5 į Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčią, šiaurės-pietų kryptimi link sinagogos, Dariaus ir Girėno g. vakarų-rytų kryptimi nuo namo Nr. 5 į Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčią; išklotinės – Turgaus a. nuo namo Nr. 10 iki Nr. 22, Dariaus ir Girėno g. šiaurės pusės; dominantės – Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia, buv. smuklė; užstatymo bruožai – sodybiniam, sodybiniam-perimetriniam užstatymui būdingas sklypo užstatymas gyvenamaisiais ir ūkiniais mediniais pastatais, gyvenamuosius namus ilguoju ar galiniu fasadu išdėstant palei gatvės liniją ar atitraukiant nuo jos; būdingi dvišlaičiai, pusvalminiai, su mezoniniais stogai, dengti skarda, plytų mūro netinkuoti dūmtraukiai, uždaro tipo prieangiai, langinės, medžio apdaila.

Alantos dvaro sodyba (u/k 16034, Naujasodžio k.). Alantos dvaro sodyba išsidėsčiusi į rytus nuo Alantos miestelio, Naujasodžio kaime. Dvaro sodybos teritorijos plotas – 209 420.00 kv. m., vizualinės apsaugos pozonio plotas – 128 500.00 kv. m. Nustatytas architektūrinis, kraštovaizdžio, želdynų vertingųjų savybių pobūdis. Vertinga dvaro sodybos plano struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija, formuojama išlikusių dvaro sodybos pastatų, parkas, buvusių statinių vietos, terasinis Virintos upelio paslėnis ir plynaukštė, kelių trasos, parko apželdinimo alėjomis pobūdis, pavieniai medžiai, jų grupės, kultūrinis kraštovaizdis į šiaurę nuo dvaro sodybos.

Sodybą sudaro: Alantos dvaro rūmai (u/k 292), virtuvė (u/k 26448), svirno dalis (u/k 26449), arklidė (u/k 26450), pirmas kumetynas (u/k 26451), antras kumetynas (u/k 26452), ledainė (u/k 26453), rūkykla (u/k 26454), sandėlis (u/k 26455), kluonas (u/k 26456), tvarto liekanos (u/k 26457), tvoros fragmentai (u/k 26458), parkas (u/k 26459).

2002 m. įkurta VšĮ „Alantos technologijos ir verslo mokykla“. Ji panaudos teise valdo dalį dvaro pastatų, parką, priklausančius valstybei, dalis dvaro sodybos – privati nuosavybė. Alantos dvaro rūmuose

veikia dailininko Vaidoto Žuko meno galerija, biblioteka, rūsyje 2016 m. atidarytas amatų centras. Alantos dvaro sodyba, kaip kultūros centras, garsėja visoje Lietuvoje – čia vyksta įvairūs renginiai, atvyksta koncertuoti žymūs atlikėjai.

Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia (u/k 16035, Alantos mstl., Turgaus a. 24). Pastatas yra Alantos miestelio centre, savo aukščiu ir tūriu dominuoja miestelio gatvių perspektyvose bei panoramose ir siluetuose. Registrinis, regioninio reikšmingumo lygio, kultūros paveldo objektas, kurio plotas – 4 662.00 kv. m. Bažnyčia pastatyta 1905-1912 m. pagal Liepojos architekto Karolio Eduardo Strandmano projektą. Bažnyčia konsekruota tik 1921 m. 1928 m. meistras V. Jakševičius pastatė sakyklą, altorius, skulptūromis papuošė vargonų chorą. XX a. 4 dešimt. broliai Zakarkos dekoravo vidų. 1982 m. įrengti vitražai. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, dailės, kraštovaizdžio, urbanistinis. Nustatytos pastato vertingosios savybės – dvibokštės bažnyčios tūrinė erdvinė kompozicija, aukštų išplanavimas, neoromaninė fasadų architektūra, konstrukcijos, vidaus dekoras – vitražai, apdaila, mažosios architektūros statiniai – šventoriaus tvora su vartais ir sandėliu, dvarininkų Pomarnackių ir dvasininkų kapai šventoriuje.

Alantos sinagoga (u/k 35283, Alantos mstl., Ukmergės g. 3A). Sinagoga stovi kiek atokiau nuo miestelio aikštės, nedideliame akligatvyje. Vietą sąlygojo sinagogų statymo taisyklės. Objektas valstybės saugomas, vietinio reikšmingumo lygio, teritorijos plotas – 421.00 kv. m. Pastatyta XIX a. viduryje. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, sakralinis. Vertingosios savybės – dviejų aukštų kompaktinis tūris, aukštų išplanavimas, konstrukcijos – lauko akmenų cokolis, medinių tašytų rąstų sienų tipas, kitų medinių konstrukcijų tipas, medžiagiškumas, fasadų apdailos tipas. Medinių sinagogų Europoje išliko vos kelios dešimtys, dauguma jų – Lietuvoje, keletas – Ukrainoje ir Latvijoje. Visų jų būklė, kaip ir Alantos sinagogos, kritinė. Po Antrojo pasaulinio karo pastatą naudojo kaip grūdų sandėlį. 2013 m. suteikta teisinė apsauga, nustatytos pastato vertingosios savybės. 2019 m. sudarytas ir patvirtintas sinagogos individualus apsaugos reglamentas. Jame rašoma, kad sinagogą ir jos teritoriją pritaikant dabarties poreikiams, galimi visų rūšių pritaikymo darbai, kurie iš esmės nekeistų jos vertingųjų savybių. Bus bandoma pastatą užkonservuoti, iki jį, reikia tikėtis, galutinai sutvarkant.

Smuklės pastatas (u/k 1511, Alantos mstl., Turgaus a. 2). Pastatas yra pačiame Alantos miestelio centre, savo stambiu tūriu dominuoja aikštėje. Objektas registrinis, regioninio reikšmingumo lygio, teritorijos plotas – 1 889.00 kv. m. Smuklė pastatyta XVIII a. pirmoje pusėje, rekonstruotas po 1892 m. gaisro, 1979 m. restauruota-rekonstruota pagal G. Rusteikienės projektą. 2016 m. patikslinti objekto duomenys – nustatytas vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, urbanistinis bei vertingosios savybės – vieno aukšto su pastoge tūris, vidaus išplanavimas, angos ir nišos sienose, klasicizmo stilistikos fasadų architektūrinio sprendimo visuma, lauko akmenų pamatai, akmenų ir mūro sienos, medinės, metalinės konstrukcijos ir detalės. Po Antrojo pasaulinio karo pakeistas vidaus išplanavimas ir fasadai, įrengtos trys parduotuvės. 1979 m. pastatas dalinai restauruotas, įrengtos gyvenamosios ir prekybinės patalpos, valgykla ir pobūvių salė. Pastatas šiuo metu priklauso vartotojų kooperatyvui, dalis patalpų nenaudojama.

Alantos mokykla (u/k 4820, Alantos mstl., Antano Kraujelio g. 3). Pastatas yra prie vienos pagrindinių Alantos miestelio gatvių. Objekto statusas – registrinis, reikšmingumo lygmuo – regioninis, teritorijos plotas – 1 888,00 kv. m. Pastatyta 1913 m. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, memorialinis. Nustatytos pastato vertingosios savybės – vieno aukšto, stačiakampio plano, kompaktinis tūris, kapitalinės sienos, fasadų architektūrinio sprendimo visuma, raudonų plytų fasadų apdaila, medžio konstrukcijos, detalės. Alantos mokykla pirmą kartą paminėta 1781 m., 1853 m. įsteigta Ovantos papartinė mokykla. 1912 m. sudegė senoji medinė mokykla. 1913 m. atidaryta nauja mokykla su erdviomis klasėmis ir net gimnastikos sale. 1905 m. pradžios mokyklą baigė, o 1912 m. pradėjo dirbti mokytoju žymus archeologas, rašytojas Petras Tarasienka. Mokykloje mokėsi daug kovotojų už Lietuvos laisvę. Antrojo pasaulinio karo metais mokykloje įsikūrė užkrečiamųjų ligų ligoninė, vėliau jos patalpos paverstos sandėliu. 1944 m. atkurta mokyklos veikla: pradžios mokykla tapo progimnazija, o nuo 1950 m. – vidurinė mokykla. 1965 m. pristatytas pirmasis, o 1985 m. – antrasis priestatas. Šiuo metu veikia Alantos gimnazija. Mokykloje gyvuoja senos kultūrinės ir pilietinės tradicijos. Kartu su seniūnija ir vietos bendruomene organizuojami įvairūs renginiai, šventės.

Alantos dvarvietė (u/k 27103, Naujasodžio k.). Dvarvietės teritorija plyti į šiaurės vakarus nuo dvaro sodybos. Objekto statusas – valstybės saugomas, 2016 m. patikslinti objekto duomenys: nustatytas regioninis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 39 301.00 kv. m., vizualinės apsaugos pozonio plotas – 128 500,00 kv. m., amžius – XVI a. antra pusė – XVIII a., vertingųjų savybių pobūdis – archeologinis. Vertingosios savybės – reljefas: Virintos upės kairiojo kranto aukštumos kyšulys, apie 280 m ilgio, 170 m

pločio, šiuo metu teritorija neardoma, šienaujama, išlikęs kultūrinis sluoksnius su archeologiniais radiniais bei stovėjusių pastatų pamatų fragmentais.

Mokytojo, dailininko Mykolo Šeduikio kapas (u/k 4832, Alantos mstl.). Palaidotas mokytojas, dailininkas Mykolas Šeduikis, dirbęs mokytoju Alantoje. Sukūrė vertingų paveikslų – „Rašytojo Vydūno portretas“, „Žalgirio mūšis“, „Valstiečių sukilimas Alantoje“ ir kt. Objekto duomenys patikslinti 2014 m. Nustatytas registrinis statusas, vietinis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 18.00 kv. m. Objektas vertingas istoriniu-memorialiniu požiūriu. Ant kapo yra paminklas.

Varpininko Juozo Gaidamavičiaus-Gaidžio kapas (u/k 4825, Alantos mstl.). Palaidotas gydytojas, vienas mėnraščio „Varpas“ (1889-1906) steigėjų ir redaktorių, rašytojas, draudžiamos lietuviškos spaudos platintojas Juozas Gaidamavičius-Gaidys (1860-1911). Objektas 2000 m. paskelbtas paminklu, 2009 m. patikslinti duomenys – jam nustatytas nacionalinis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 6.00 kv. m. Objektas vertingas istoriniu ir memorialiniu pobūdžiu.

Lietuvos partizanų kapas (u/k 4828, Alantos mstl.). 1989 m. iš Kazių kaimo kapavietės iškasti ir Alantos kapinėse šiame kape palaidoti 24 Didžiosios kovos ir Vytauto apygardų partizanai, kiti enkavedistų ir sribų nužudyti gyventojai. Partizanų giminių iniciatyva 1990 m. pastatytas antkapinis paminklas.

Lietuvos partizanų kapai (u/k 4829, Alantos mstl.). 1991 m. čia palaidoti Didžiosios kovos apygardos B rinktinės partizanai, kurių palaikai buvo užkasti Alantoje, pastatyti paminklai. 2015 m. patikslinti objekto duomenys, nustatytas registrinis statusas, nacionalinis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 14.00 kv. m., istorinis ir memorialinis vertingųjų savybių pobūdis.

Alantos kalnas, vad. Alku (u/k 5343, Alantos k.). Kalnas – masyvi plati aukštuma plyti į pietus nuo miestelio, kairiajame Virintos upės krante. Objektą iš šiaurės ir rytų pusių supa Virintos upė, iš šiaurės vakarų – jos slėnis, šlapios, užpelkėjusios pievos. Teritorija apardyta arimų, ir t. t., XX a. pradžioje pastatyta sodyba, sovietmečiu joje įrengti Alantos miestelio valymo įrenginiai, buvo tiesiamos įvairios komunikacijos. Dabar teritorija neardoma – dirvonuoja, vietomis auga medžiai ir krūmai. Pasakojama, kad šioje vietoje buvusi maldykla, augęs ažuolynas, manoma, jog su šia vieta siejami pasakojimai, kad įvedant krikščionybę, upėje prie Alantos buvę nuskandinti dievai. Duomenys patikslinti 2018 m.. Objektas valstybės saugomas, nustatytas regioninis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 51 225.00 kv. m., apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio plotas – 4 653.00 kv. m., vertingųjų savybių pobūdis – kraštovaizdžio ir mitologinis.

Molėtų rajono savivaldybės Bendrajame plane išskirti labai dideliu kultūrinio pažintiniu ir rekreaciniu potencialu išsiskiriantys kultūros paveldo objektai, kurių tarpe minimas Alantos urbanistikos ir architektūros kompleksas, miestelio pastatai, registruoti LR Nekilnojamojų kultūros vertybių registre ir senieji miestelio gyvenamieji namai. Alantos dvaro sodyba įvertinta kaip išsiskirianti kitų Molėtų rajono dvaro sodybų tarpe gera statinių būkle ir veiksmingu naudojimu visuomeninei paskirčiai.

Esamame Bendrajame plane teigiama, kad: siekiant išsaugoti istorinį kraštovaizdį, svarbiausiomis jo ypatybėmis laikytinas urbanistinės, architektūrinės, istorinės ir etnografinės arba meninės verčių kompleksiskumas, nekilnojamojo kultūros objektų tarpusavio vizualinis kompozicinis bei istorinis semantinis sąryšingumas, kultūros vertybių integralumas su vaizdinga gamtine aplinka. Šiais aspektais įvertinus Molėtų rajono kraštovaizdį išskirti arealai, kuriuose vyrauja tam tikro tipo kultūros paveldo objektai. Alantos arealas priskirtas arealams be vieno vyraujančio kultūros paveldo objektų tipo. Pažymima, kad palankias sąlygas naudoti kultūros paveldo objektus rekreacijos ir turizmo tikslais sudaro jų sankaupos išskirtinai vaizdingame, kalvotame kraštovaizdyje, upių slėniuose ir paslėniuose, juos kerta vandens turizmui palankios trasos, lokalizacija šalia pagrindinių kelių (buvusių istorinių traktų). Jų tarpe minimas Alantos arealas.

3. APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS, TURINČIOS ĮTAKOS ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMUI

Pagrindinės aplinkos kokybės problemos, kurios gali turėti įtakos Alantos miestelio bendrojo plano rengimui yra:

- dirvožemio ir oro tarša bei triukšmas, sukeliama transporto priemonių;
- vandens tarša, susidaranti dėl nepilno inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio;
- išsklaidyta tarša iš individualių namų, naudojančių kieto kuro katilus.

Požeminio vandens išteklių Alantos miestelyje yra pakankami. Alantoje nuotekos surenkamos centralizuotai ir išvalytos iki normatyvais nustatyto lygmens išleidžiamos į atvirusius vandens telkinius.

Tačiau dalis vartotojų vis dar yra neprisijungę prie nuotekų tinklų, todėl paviršinis vanduo gali būti užteršiamas. Paviršinio vandens kokybei neigiamos įtakos taip pat turi ir nepakankamas paviršinių nuotekų tinklų išplėtojimas.

Nemažą aplinkos taršą sukelia transportas, kuris teršia dirvožemį, daro neigiamą įtaką oro kokybei, taip pat didina akustinio triukšmo lygį. Pagrindinę Alantos miestelio gatvių tinklo struktūrą sudaro valstybinės reikšmės keliai, tačiau eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose miestelio teritorijoje nėra matuojamas, tad didžiausias eismo intensyvumas yra krašto kelyje Nr. 119. Oro taršą taip pat didina kietosios dalelės ir kitos išlakos, išmetamos iš katilinių ir vietinio šildymo katilų. Kol kas energija šildymui dar vartojama neracionaliai, pastebimi dideli jos nuostoliai. Siekiant to išvengti, reikalinga pastatų bei inžinerinės infrastruktūros renovacija.

Atliekų šalinimas miestelyje taip pat kelia problemų. Pastebimas atliekų konteinerių trūkumas sodų bendrijose, gyvenamuosiuose kvartaluose. Taip pat turi būti gerinamas atliekų rūšiavimo organizavimas, didinamas antrinis atliekų panaudojimas bei perdirbimas.

Svarbiausios aplinkosauginės problemos, susijusios su gamtinių teritorijų apsauga ir kraštovaizdžiu, yra aiškesnio teritorijų panaudojimo reglamentavimo stoka, o taip pat aiškesnės teritorijų urbanizavimo vizijos trūkumas.

Didžiausia problema kultūros paveldo srityje Alantoje yra lėšų paveldo objektų tvarkymui trūkumas.

4. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Be nustatytų rengiamo Alantos miestelio bendrojo plano tikslų, bendrojo plano rengimui taip pat įtakos turi aplinkosauginiai tikslai, nustatyti aukštesnio lygmens (regioninio, nacionalinio, Europos Bendrijos bei tarptautinio) įstatyminiuose bei teritorijų planavimo dokumentuose.

Svarbiausi Europos Sąjungos tikslai aplinkos apsaugos srityje yra gerinti aplinkos kokybę, saugoti visuomenės sveikatą, racionaliai naudoti gamtos išteklius, saugoti biologinę įvairovę, kuriant „Natura 2000“ ekologinį tinklą. Tai nustatyta LR ratifikuotoje ES tarybos direktyvoje dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (Žin., 2006, Nr. 118-4513).

Itin svarbia laikoma ir klimato kaitos problema, apibrėžiama LR ratifikuotame Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokole (Žin., 2002, Nr. 126-5735); LR ratifikuotame Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokole dėl rūgštėjimo eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo (Žin., 2004, Nr. 44-1440).

Bendrajame plane būtina įgyvendinti LR ratifikuotos Europos kraštovaizdžio konvencijos (Žin., 2002, Nr. 104-4621) nuostatas bei Vyriausybės patvirtintas kraštovaizdžio politikos kryptis, tokias kaip gamtinio kraštovaizdžio bei rekreacinių išteklių išsaugojimas, kraštovaizdžio ekologinio stabilumo užtikrinimas, jo optimalus tvarkymas, istoriškai susiklosčiusio kraštovaizdžio erdvinių struktūrų išsaugojimas.

Direktyvos, nustatančios Bendrijos veiksmus vandens politikos srityje, tikslai, liečiantys paviršinio vandens apsaugą, teršalų kontrolės priemones, turi būti įgyvendinti rengiant miestų bei svarbiausių miestelių bendruosius ir / ar detaliuosius planus.

Kultūros paveldo srityje reikalinga įgyvendinti tikslus, nustatytus LR ratifikuotose Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411) ir Europos architektūros paveldo apsaugos konvencijoje (Žin., 1999, Nr. 100-2896) – suteikti paveldui tinkamą vietą visuomenės gyvenime, plėtoti paveldo mokslinius tyrimus, imtis tinkamų administracinių ir finansinių priemonių paveldo išsaugojimui.

Lietuvos Respublikos bendrajame plane (Žin., 2002, Nr. 110-4852) numatytos valstybės socialinės ir aplinkos apsaugos priemonės taip pat turi būti atitinkamu lygiu įgyvendinamos ir savivaldybės teritorijos bendrajame plane, pirmiausiai rezervuojant teritorijas valstybinės svarbos infrastruktūrai, saugant gamtos išteklius, kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, optimizuojant žemės naudojimą pagal teritorijos gamtinius ir geografinius ypatumus. Taip pat LR bendrajame plane numatyta urbanizuotų teritorijų plėtros srityje užstatomus plotus planuoti ten, kur jie turės mažiausią neigiamą įtaką aplinkai ir kraštovaizdžiui bei nesumažins derlingų žemės ūkio naudmenų ploto. Rekreacinių teritorijų plėtros srityje nustatyta sudaryti palankias sąlygas rekreacinį potencialą turinčiose teritorijose plėsti turizmo ir paslaugų verslą, kurti reikiamą infrastruktūrą.

Aplinkos apsaugos tikslai taip pat nustatyti LR teritorijų planavimo įstatyme (Žin., 2013, Nr. 76-3824), numatant kompleksines teritorijų formavimo priemones aplinkos kokybės išlaikymui ir didinimui; LR

saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902) numatytos priemonės aplinkos apsaugai, steigiant naujas saugomas teritorijas; LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme (Žin., 2004, Nr. 153-5571), nustatant kultūros paveldo objektų tvarkymo tikslus. Organizaciniai aplinkos apsaugos tikslai nustatyti Valstybinės aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programoje (Žin., 2011, Nr. 34-1603) ir jos atnaujinimuose.

5. ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO KONCEPCIJOS KRYPTYS IR SPRENDINIŲ ALTERNATYVOS

5.1. Alantos miestelio plėtros sritys ir principai

Rengiant bendrojo plano koncepciją, išskiriamos atskiros miestelio plėtros sritys ir funkcinio zonavimo bei urbanistinės struktūros formavimo principai.

Bendrajame plane išskirtos šios pagrindinės koreguojamos teritorijų plėtros sritys:

- urbanistinė;
- kraštovaizdinė.

Urbanistinė plėtros sritis. Urbanistinei plėtros sričiai priskiriami bendrojo plano rengimo aspektai, kaip: miestelio planinės-erdvinės struktūros formavimas, gamtinių teritorijų plėtojimas, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kokybė, transportiniai ryšiai ir inžinerinė infrastruktūra, socialinių-ekonominių veiksnių įvertinimas. Šiai plėtros sričiai nustatomi tokie pagrindiniai vystymo principai:

1. harmoninga miestelio planinės-erdvinės struktūros plėtra;
2. racionalus teritorijų panaudojimas;
3. ekonomiškai pagrįstas miestelio teritorijų vystymas;
4. reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai minimizavimas ir kompensavimas;
5. kultūros paveldo, kraštovaizdžio, miestelio erdvinės struktūros savitumo respektavimas;
6. reikiamos socialinės infrastruktūros užtikrinimas;
7. palankios darbo aplinkos kūrimas.

Kraštovaizdinė plėtros sritis. Kraštovaizdinei plėtros sričiai priskiriami bendrojo plano rengimo aspektus, kaip: miestelio kraštovaizdžio (miestovaizdžio) formavimas išorės aplinkoje, miestelio vidaus erdvių formavimas, miestelio erdvinės struktūros savitumui svarbių elementų išryškimas, gamtinio karkaso teritorijų formavimas ir kt. Šiai plėtros sričiai nustatomi tokie pagrindiniai vystymo principai:

1. Virintos upės kompozicinės reikšmės stiprinimas miestelio erdvinėje planinėje struktūroje;
2. miestelio prieigų formavimas, įvertinant savitą kraštovaizdžio kūrimą;
3. istorinės miestelio dalies užstatymo pobūdžio išlaikymas ir plėtojimas;
4. vidaus miestelio erdvių savitumo išlaikymas ir sustiprinimas;
5. gamtinio karkaso nepertraukiamumo įvertinimas.

Funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros principai. Funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros principai nustatyti atsižvelgiant į išskirtas vystymo sričių kryptis. Jie leidžia nurodyti gaires tiek esamų užstatytų teritorijų tvarkymui ir galimai konversijai, tiek naujos plėtros teritorijų erdvinės struktūros formavimui. Bendrajame plane nustatyti šie teritorijos funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros principai:

- užstatomų teritorijų plėtra vystoma įvertinant miestelio erdvinės struktūros savitumo požymių išlaikymą ir išryškinimą;
- viešo naudojimo teritorijų formavimas numatomas, įvertinant gyventojų ir atvykstančių turistų rekreacinių poreikių tenkinimą;
- verslo, komercinio ir darbo pobūdžio teritorijų formavimas atliekamas, įvertinant esamą planinę miestelio struktūrą, stiprinant esamą pagrindinį ir lokalius centrus;
- urbanistinių ir transportinių konfliktų vengimas;
- vertingiausių gamtinio karkaso teritorijų išsaugojimas ir įjungimas į naują urbanistinę struktūrą.

Svarbu paminėti, kad siekiant įgyvendinti numatomus koncepcinius teritorijų vystymo principus, turi būti įvertinamos galimos konkrečios jų įgyvendinimo priemonės. Teritorijos vystymo principų įgyvendinimo priemonės turi būti įvertinamos, remiantis Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (patvirtinta LR Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015), 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa (patvirtinta LR Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482), 2014–2020 m. Europos Sąjungos

fondų investicijų veiksmų programa (patvirtinta Europos Komisijos 2014 m. rugsėjo 8 d.; pakeitimas – 2017 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. C(2017)741) ir Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programa (patvirtinta Europos Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842).

Atliekant Alantos miestelio bendrojo plano rengimą, yra įvertinamos status quo ir darnios plėtros alternatyvos.

5.2. Alantos miestelio Status quo alternatyva

Status quo alternatyva pateikiami teritorijų suplanavimo siūlymai, įvertinant esamą susiklosčiusią miesto erdvinę struktūrą, inžinerinę, socialinę bei rekreacinę infrastruktūrą.

Status quo alternatyvos sprendiniai apimtų esamos Alantos miestelio erdvinės struktūros palaikymą, esamo teritorijų funkcinio naudojimo tęstinumą. Status quo alternatyvos sprendiniai užtikrintų tolimesnį miestelio funkcionavimą, tačiau nesudarytų prielaidų kokybiniais erdvinės bei planinės struktūros pokyčiams, nesudarytų efektyvių sąlygų gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos gerinimui. Šios alternatyvos poveikis miesteliui gali būti apibūdinamas šiais aspektais:

Savivaldybės kontekste neparengiant erdvinės ir planinės miestelio struktūros formavimo pasiūlymų, nebus detalizuoti aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai (Utenos apskrities ir Molėtų rajono bendrieji planai). Tokiu būdu gali būti prarastos galimybės pritraukti lėšų miestelio socialinės ir ekonominės aplinkos vystymuisi.

Be naujų miestelio teritorijų planavimo sprendinių parengimo nebus suformuotas Alantos miestelio erdvinis modelis, miestelio plėtra galimai bus chaotiška arba pristabdyta. Nenustačius miestelio funkcinų zonų, nebus galimybės optimizuoti transporto ir inžinerinės infrastruktūros sistemų. Nenustačius miestelio tvarkymo reglamentų, nebus sprendžiami urbanistiniai konfliktai bei neišvengiama naujų. Miestelio teritorija bus neracionaliai naudojama, nukentės aplinkos kokybė. Nenustačius miestelio vaidmens šalies ir apskrities ekonominės ir socialinės plėtros kontekste, nebus sudarytos prielaidos lėšų suteikimui. Neišryškinus miestelio privalumų ir neišlyginus esamų plėtros netolygumų, nukentės kraštovaizdžio vizualinė kokybė.

Gyvenamųjų teritorijų plėtros srityje, nerealizuojant bendrojo plano sprendinių, nebus kuriama humaniška ir kokybiška gyvenamoji aplinka, neatnaujinamos esamos užstatytos teritorijos.

Būsto srityje ir toliau truks geros kokybės gyvenamųjų namų ir butų, į miestelį bus sunku pritraukti naujų specialistų iš kitų vietovių, taip pat išlaikyti aukštos kvalifikacijos darbuotojus, kurie kuria viešosios socialinės bei techninės infrastruktūros paslaugų kokybę.

Miestelio gamtinio karkaso, želdynų ir viešųjų erdvių sistemų srityje netaikant bendrajame plane numatomų priemonių gali būti prarasta dalis gamtinio karkaso teritorijų, jos gali būti spontaniškai urbanizuotos ar kitaip sunaikintos. Neformuojant miškų ir želdynų sistemos kentės gamtinės aplinkos charakteristikos ir miestelio gyventojai bei svečiau kurių lankymasis rekreaciniais tikslais bus negalimas. Neatliekant atliekų šalinimo, didės tarša mieste.

Gamtos ir kultūros paveldo apsaugos srityje, nerealizuojant bendrojo plano sprendinių, nebus išsaugojamos teritorijos gamtiniam karkasui, gali būti prarastos saugotinos gamtinės vertybės. Nenustačius galimų pėsčiųjų ir dviratinkų takų miškuose, šalia vandens telkinių ir kultūros paveldo objektų, lankytojų srautai nebus reguliuojami ir nukreipiami nuo saugotinų gamtinių ir kultūros paveldo vertybių, prastės rekreacinės galimybės miestelyje. Paveldo srityje nebus nustatyti saugotini urbanistinio ir architektūrinio paveldo teritorijos, bei objektai, kraštovaizdžio savitumui išsaugoti nebus pasinaudota susiformavusiu miesto pobūdžiu.

Socialinės ir ekonominės aplinkos srityje neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių, toliau bus matomos neigiamos demografinės miestelio tendencijos (neigiamas gyventojų prieaugis), taip pat negerės socialinės globos ir kitų paslaugų prieinamumas miestelio gyventojams.

Visuomenės sveikatos srityje nebus ieškoma būdų sumažinti sanitarines apsaugos zonas aplinkui taršius objektus. Nemažės oro ir dirvožemio tarša miestelyje. Nebus taikomos priemonės miestelį atskirti nuo kelių ir gyvulininkystės kompleksų. Nebus vykdomas oro taršos monitoringas gyvenamosiose ir pramonės zonose, taip pat nebus taikomos triukšmo mažinimo priemonės.

Transporto ir inžinerinės infrastruktūros srityje neįgyvendinant bendrojo plano sprendinių, nebus optimizuotas gatvių ir kelių tinklas, bei inžinerinis aprūpinimas. Didės oro tarša dėl neracionaliai šildomų pastatų, taršesnio kuro katilinėse naudojimo, taip pat galimai didės transporto priemonių sukeliama oro tarša. Vandens kokybė paviršiniuose vandens telkiniuose prastės dėl netvarkingų buitinio nuotakyno sistemų. Geriamo vandens kokybė negerės.

Ekonominėje srityje nepagerės investicinė aplinka ir sąlygos verslui plėtotis, nes truks sklypų su tinkama infrastruktūra. Prekybos ir paslaugų plėtra galimai sustos, tokiu būdu prastės vartotojų pasirinkimo galimybės.

5.3. Alantos miestelio darnios plėtros alternatyva

Alantos miestelio darnios plėtros alternatyvą sudaro esamų užstatytų teritorijų modernizavimas bei naujų statybinių teritorijų vystymas tarp Alantos miestelio istorinės dalies ir buv. Naujasodžio užstatytos dalies, taip pat pietų ir šiaurės kryptimis (ties Alantos miestelio istorine dalimi).

5.3.1. Gyvenamosios zonos plėtra

Gyvenamosios zonos plėtra Alantos miestelyje yra numatoma trijose pagrindinėse vietose:

- vidurinėje – tarp Alantos miestelio istorinės dalies ir buv. Naujasodžio užstatytos dalies (Sodo alėjos Patiltės gatvės aplinkoje),
- pietinėje dalyje (Alantos miestelio istorinės dalies pusėje, Girsteitiškio gatvės abiejose pusėse) ir
- šiaurinėje (Alantos miestelio istorinės dalies pusėje, šiaurinėje Dariaus ir Girėno gatvės pusėje bei Virintos gatvėje esančiuose žemės ūkio plotuose).

Koncepcijoje naujos plėtros teritorijas numatoma 20 metų laikotarpyje. Naujos plėtros teritorijų numatoma apie 50 ha ploto. Dabartiniu metu miestelio ribose yra apie 79,0 ha gyvenamųjų teritorijų. Bendrojo plano koncepcijos sprendimais numatomas gyvenamųjų zonų padidėjimas apie 60% .

Vidurinėje miestelio dalyje, Sodo alėjos ir Patiltės gatvių aplinkoje, yra numatoma plėtoti jau esamą gyvenamąją teritoriją, plečiant ją vakarų kryptimi. Šiuo metu čia vyrauja žemės ūkio paskirties teritorija, čia yra vaismedžių sodai. Šioje alternatyvoje yra siūloma formuoti naujus gyvenamuosius kvartalus abiejose Patiltės gatvės ir Sodo alėjos pusėse, paliekant skiriamąją neužstatomą teritoriją tarp dviejų miestelio dalių ties Virintos upe.

Pietinėje Alantos miestelio dalyje, šalia sankryžos kur susijungia krašto kelias 119 ir Girsteitiškio gatvė, numatoma dar viena gyvenamosios teritorijos plėtros dalis. Čia būtų įrengiamos naujos gatvės, formuojamos želdinių juostos. Šioje pietinėje miestelio dalyje, Klevų akligatvio aplinkoje, esantį užstatymą taip pat siūloma tankinti.

Šiaurinėje Alantos miestelio dalyje, gyvenamųjų teritorijų plėtra yra numatoma dviejose vietose. Nedidelė naujos plėtros teritorijų dalis yra numatoma šiaurinėje Dariaus ir Girėno gatvės pusėje esančiuose žemės ūkio paskirties sklypuose. Didesnė naujos plėtros teritorijų dalis yra numatoma vakarinėje Virintos gatvės pusėje. Virintos ir Dariaus ir Girėno gatvių sankirtoje jau yra dalis sklypų kurie jau yra užstatyti. Likusioje dalyje vyrauja žemės ūkio paskirties sklypai.

5.3.2. Miestelio centrai

Pagrindinis miestelio centras išlaikomas dabartinėje vietoje, ties Turgaus aikšte ir krašto keliu 119. Jo pagrindinius objektus sudaro Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia, UAB „Alantos vaistinė“, AB „Lietuvos paštas“ ir kitos komercinės įstaigos.

Miestelio bendrajame plane siūlomas naujas visuomeninis – kultūrinis centras, buv. Naujasodžio kaimo dalyje, ties Sodo alėjos ir Padegsnio gatvės sankirta. Šioje planuojamoje teritorijoje šiuo metu yra kultūros paveldo objektas – Alantos dvaro sodybos sandėlis.

5.3.3. Pramonės zonų plėtra

Alantos miestelyje pramonės teritorijų plėtra yra numatoma dabar esančių gamybinių objektų aplinkoje, buv. Naujasodžio kaimo rytinėje dalyje, Sodo alėjos pabaigoje ir Alantos miestelio vakarinėje dalyje ties Dariaus ir Girėno gatve. Šiuo metu Sodo alėjoje jau yra veikiančių įmonių, dalis pramonės teritorijos priklauso Alantos technologijos ir verslo mokyklai. Šioje vietoje yra nemažai apleistų ir nenaudojamų patalpų, kuriose galėtų įsikurti ir savo veiklą vykdyti naujos įmonės. Dariaus ir Girėno gatvėje nėra esamų veikiančių įmonių. Šalia šios vietos yra buvusi gamybinė zona, taip pat netoli yra esamas GSM bokštas. Pramonės zonų plėtrai numatoma apie 11,8 ha teritorijos ploto, o šiuo metu Alantos miestelyje jų yra apie 5,4 ha ploto.

5.3.4. Turizmas ir rekreacija

Alanta yra išsidėsčiusi vaizdingoje kraštovaizdžio aplinkoje, Virintos dešiniajame krante, prie Alantos žiočių. Dėl minėtos priežasties miestelis turi nemažą potencialą tiek rekreaciniu, tiek turistiniu požiūriu, tačiau rekreacinė turizmo infrastruktūra nėra išvystyta.

Vienos didžiausios Alantos miestelio vertybės yra kultūros paveldo objektai ir gamtiniai išteklių, todėl Alantos miestelio bendrojo plano koncepcija yra siekiama išsaugoti esamų kultūros paveldo objektų aplinką, sustiprinti jos istorinį pobūdį, o taip pat sustiprinti esamą kraštovaizdžio raišką, sudaryti sąlygas prieiti prie išraiškingiausių gamtos vietų įrengiant pėsčiųjų ir dviračių takus, formuoti patrauklias panoramas ir pan.

Apgyvendinimas. Populiariausios turistų apgyvendinimo įstaigos Molėtų rajone – kaimo turizmo sodybos, tačiau Alantos miestelyje kaimo turizmo sodybų nėra. Alantos seniūnijos teritorijoje yra įregistruotos 2 sodybos. Esant poreikiui apgyvendinimo įstaigos gali plėstis. Kaip tinkamiausias vietas jiems siūlytinos miestelio centre, gamtinių objektų aplinkoje (ties Virintos upe).

5.3.5. Susisiekimo sistemos vystymas

Dabartinį Alantos miestelio gatvių tinklą numatoma išlaikyti. Koncepcijos sprendimais jis būtų papildytas naujomis susisiekimo atkarpomis numatomuose naujuose kvartaluose. Papildomai bendruoju planu numatoma plėtoti naujas trasas dviračių eismui ir pėstiesiems.

Naujai urbanizuojamose teritorijose numatomų gatvių bendras ilgis būtų apie 6,0 km, tai sudarytų apie 27 % nuo esamo gatvių tinklo. Vietomis nauji keliai yra numatomi ant jau esamų žvyrkelių. Dalis numatomų gatvių turėtų būti tiesiama už Alantos miestelio ribų (kelias, kurio pabaiga planuojama Dariaus ir Girėno gatvėje).

Numatoma vystyti pėsčiųjų ryšių sistemą patraukliose kraštovaizdžio vietose – Virintos upės pakrantėse – miškingose ir atvirų laukų teritorijose. Pėsčiųjų bei dviračių takais būtų apjungiamos Virintos upės pakrantės, Alantos dvaro sodybos ir miesto gyvenamosios teritorijos. Pėstiesiems ir dviračiams skirtas takų tinklas sudarytų apie 7,5 km.

5.4. Gamtinė aplinka

Kraštovaizdis. Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Alantos miestelio teritorija patenka į Baltijos aukštumų ruožo Aukštaičių aukštumos srities Vidurio aukštaičių mažai miškingą agrarinį kalvyną.

Alantos miestelio dalis į šiaurės pusę nuo Virintos upės bei į rytus nuo krašto kelio Nr. 119 patenka į vieną iš 27 ypač saugomų šalies vizualinio estetinio potencialo arealų – Rubikių kalvoto ežeryno–Pakalnių kalvyno arealą.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano sprendinius, Alantos miestelio teritorijoje galima išskirti skirtingus vizualinės struktūros tipus. Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijas į šiaurės pusę nuo Virintos upės. Taip pat silpnos vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgimo erdvių kraštovaizdį Virintos upės slėnio aplinkoje. Remiantis Nacionalinio kraštovaizdžio planu, ypatingai svarbu įvertinti raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijas, nes jos sudaro aukšto estetinio potencialo teritorijas.

Bendrajame plane siekiama įvertinti Alantos miestelio panoramas, siluetus, vaizdingas gamtinės aplinkos perspektyvas, atsiveriančias nuo svarbiausių judėjimo kelių. Kaip svarbios kraštovaizdžiui teritorijos išskiriamos Alantos miestelio prieigose esančios atviros neužstatytos agrarinės zonos tarp urbanizuotų teritorijų bei vandens telkinių, tarp urbanizuotų teritorijų bei archeologinio kultūros paveldo objektų – piliakalnių. Šios atviros neužstatytos agrarinės teritorijos itin reikšmingos, nes jos leidžia išryškinti svarbiausius kraštovaizdžio savitumo elementus (vandens telkinius, piliakalnius, kompaktiškas miestelių bei bažnytkaimių teritorijas ir kt.), juos apžvelgti bei išlaikyti jiems priimtina aplinką.

Saugomos teritorijos. Saugomų teritorijų Alantoje nėra. Tačiau geologiniu požiūriu, išskirtinas miestelio teritorijoje esantis geotopas – Alantos šaltinis.

Gamtinis karkasas. Alantos miestelio ir jo apylinkių gamtinio karkaso teritorijos detalizuojamos remiantis Molėtų rajono savivaldybės bendruoju planu. Miestelio apylinkių teritorijos gamtinį karkasą sudaro vidiniai stabilizavimo arealai ir migracijos koridoriai. Pagrindines Alantos miestelio gamtinio karkaso teritorijas sudaro Virintos ir Alantos upių migracijos koridoriai. Šiose gamtinio karkaso teritorijose, remiantis Molėtų rajono savivaldybės bendruoju planu, yra palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas (C2), gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (C1).

5.1 pav. Gamtinio karkaso fragmentas iš Molėtų rajono savivaldybės bendrojo plano ties Alantos miesteliu

5.5. Kultūros paveldo objektų vystymas

Alantos miestelio Nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijų apsaugos tikslai yra – užtikrinti kultūros paveldo objektų išsaugojimą, numatyti veiksmingas kultūros paveldo objektų teritorijų tvarkybos ir naudojimo kryptis ir prioritetus, nustatyti kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes atitinkančias naudojimo kryptis ir prioritetus, apibrėžti kitas kultūros paveldo išsaugojimo priemones, Savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo taisyklėmis (Žin., 83-3029; 2006, 145-5559; 2007, 62-2384) nustatytus sprendinių konkretizavimo stadijos reikalavimus.

Remiantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 4 str. 2 p. straipsniu, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reglamentavimas nustatomas, vadovaujantis šiais apsaugos tikslais: mokslinio pažinimo – išsaugoti archeologinius ir kitus unikalius istorinių duomenų, kuriuos galima perimti ,atliekant saugomo objekto ar vietovės mokslinius tyrimus, šaltinius; viešojo pažinimo ir naudojimo – sudaryti sąlygas dabarties ir ateities kartoms kultūros paveldą pažinti, lankyti ir juo naudotis; viešosios pagarbos – apsaugoti memorialinius ir sakralinius objektus, mirusiųjų ar žuvusiųjų palaidojimo ir atminties vietas.

Visų į Kultūros vertybių registrą įrašytų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkyba vykdoma, vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 23 straipsniu.

Veikla kultūros paveldo objektuose, įrašytuose į Registrą, teisės aktų numatyta tvarka, turi būti vykdoma, laikantis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nuostatų, bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentų ir juose nustatomus paveldosaugos reikalavimus.

Bet kokia veikla į Nekilnojamojo kultūros vertybių registrą įrašytuose objektuose, kultūros paveldo teritorijose bei jų apsaugos zonose reglamentuojama Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo ir poįstatyminių aktų nustatyta tvarka. Valstybės ir savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektams ir jų teritorijoms nustatoma konservacinė paskirtis (Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 11 str. 5 d., 20 str. 1 d.).

Veiklą kultūros paveldo objektų teritorijose bei jų apsaugos zonose reglamentuoja kultūros paveldo specialieji planai (vietovių ir stambių kompleksų) ir kultūros paveldo apsaugos reglamentai. Tvarkyba vykdoma pagal tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus. Registruotų kultūros paveldo vertybių teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra taikomos Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) V skyriaus nuostatos.

Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir kitokių objektų, esančių viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame kompleksiniame objekte, vietovėje, apsaugai taikomos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 19 straipsnio nuostatos: valdytojas gali jais naudotis nekilnojamosios kultūros vertybės pase nurodytais būdais.

Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomoje nekilnojamojo kultūros vertybėje draudžiami vertingąsias savybes naikinantys statybos darbai: kultūros paveldo objektą pritaikyti kitiems, negu nurodyta nekilnojamosios kultūros vertybės pase, naudojimo būdams; padidinti saugomų statinių naudojimo intensyvumą, pristatyti priestatus, papildomus aukštus, įrengti naujas mansardas, formuoti naują planinę struktūrą ir kitaip naikinti autentiškumo požymius.

Memorialinio pobūdžio kultūros paveldo objektų teritorijose taikomos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies nuostatos – „Visos kapinės prižiūrimos pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas kapinių tvarkymo taisykles. Neveikiančioms kapinėms nustatoma konservacinė žemės naudojimo paskirtis.

Prieš vykdant žemės judinimo darbus, registruotų archeologijos kultūros vertybių teritorijose, turi būti atlikti archeologiniai tyrimai, vadovaujantis Paveldo tvarkybos reglamentu PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“. Veiklą archeologinio pobūdžio kultūros paveldo objektuose reglamentuoja Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“. Moksliniam pažinimui saugomuose archeologinio paveldo objektuose, jų teritorijose, draudžiama plėtoti žemdirbystę ar miškų ūkį, išskyrus savaime užaugančių medžių ir krūmų šalinimą.

Atsižvelgiama į įstatyminės bazės pokyčius, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, dabartinę padėtį, ir realias rajono vystymosi tendencijas. Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti, vadovujamasi kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija.

5.6. Inžinerinė infrastruktūra

Alantos miestelio inžinerinę infrastruktūrą sudaro šios techninės sistemos:

- ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- energetikos (elektros ir šilumos tiekimo);
- ryšių ir telekomunikacijų;
- atliekų tvarkymo.

Alantos miestelio inžinerinės infrastruktūros esamos būklės analizė rodo, kad yra šių sistemų tolimesnio vystymo poreikis.

Šiame bendrojo plano skyriuje yra pateikiami koncepciniai šių sistemų tobulinimo, modernizavimo siūlymai vartotojų komfortinių sąlygų, aplinkos kokybės gerinimo ir tų sistemų eksploatavimo racionalizavimo tikslais.

Vandens tiekimas. Alantos miestelio teritorijoje veikia viešasis vandentiekis. Vartotojams tiekiamas tik geriamos kokybės vanduo. Vanduo iš požeminių sluoksnių yra išgaunamas „Alantos“ I-oje ir II-oje vandenvietėse. Vanduo yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose. Planuojamoje teritorijoje eksploatuojamos dvi viešojo vandentiekio sistemos. Ne visi gyventojai naudojami centralizuotu vandens tiekimu.

Vandens tiekimo sistemos vystymo siūlymai:

- plėsti esamą vandentiekio tinklą, kad visi gyventojai turėtų galimybę prisijungti prie viešojo vandentiekio, pirmiausia linijas nutiesiant į naujų statybų sklypus. Turi būti užtikrintas viešojo vandens tiekėjo paslaugų prieinamumas;
- naujas ir atnaujinamas esamas vandentiekio linijas kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- abi esamos vandentiekio sistemos sujungti ir vandenį tiekti iš „Alantos“ I-sios vandenvietės, paliekant vieną vandenvietę kaip rezervinę;
- siekiant užtikrinti požeminio vandens apsaugą, nustatyti, kurie Alantos mstl. esantys vandens gręžiniai yra nenaudojami, nebereikalingi ir juos likviduoti;
- Alantos mstl. priešgaisrinė infrastruktūra turi būti pakankama ir įrengta pagal normatyvus, kad priešgaisrinės mašinos galėtų imti vandenį iš atvirųjų vandens šaltinių ar vandentiekio tinkluose įrengtų hidrantų.

Buitinių nuotekų tvarkymas. Alantos miestelio teritorijoje yra įrengtos ir veikia dvi savarankiškos buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemos. Tinkamai biologiškai išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į atviruosius vandens telkinius. Centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo tinklai apima ne visą miestelio teritoriją.

Buitinių nuotekų tvarkymo sistemos vystymo siūlymai:

- plėsti esamą nuotekų surinkimo tinklą, kad visi gyventojai turėtų galimybę prisijungti prie viešojo nuotakyno, pirmiausia tinklus nutiesiant į naujų statybų sklypus. Turi būti užtikrintas viešojo nuotekų tvarkytojo paslaugų prieinamumas;
- naujas ir atnaujinamas esamas nuotekų surinkimo linijas bei kolektorius kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- įgyvendinti technines priemones, sumažinančias paviršinių ir drenažinių vandenų patekimą į tinklus;
- esamas nuotekų tvarkymo sistemas vystyti taip, kad perspektyviniu laikotarpiu būtų ekonomiškai būtines nuotekas valyti vienoje valykloje.

Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas. Alantos miestelio teritorijoje paviršinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema nėra išvystyta. Dalis jų patenka į buitinių nuotekų nuotakyną.

Paviršinių nuotekų tvarkymo siūlymai:

- istorinės dalies Turgaus aikštėje ir pagrindinėse gatvėse įrengti paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo tinklus;
- prie išleistuvių į atvirosius vandens telkinius įrengti nuotekų valyklas, atskiriančias naftos produktus ir nešamą smėlį;
- išaiškinti vietas, kur paviršinės nuotekos yra suleidžiamos į buitinių nuotakyną, tokias linijas atjungti, nukreipiant tuos vandenį į paviršinių nuotekų tvarkymo sistemą.

Elektros energijos tiekimas. Alantos miestelyje yra labai gerai išvystyta aprūpinimo elektros energijos sistema, užtikrinanti patikimą elektros tiekimą vartotojams. Istorinėje miestelio dalyje sumontuotos orinės 0,4 kV ETL.

Elektros tiekimo sistemos tobulinimo siūlymai:

- naujas 0,4 kV elektros tiekimo linijas kloti tik požemines kabelines suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- esamas 0,4 kV ETL miestelio istorinėje dalyje (senamiestyje) demontuoti, pakeičiant jas požeminėmis kabelinėmis.

Šilumos tiekimas. Alantos miestelyje centralizuoto pastatų šildymo ir karšto vandens ruošimo sistemos yra įrengtos tik administraciniuose, mokymo įstaigų ir daugiabučiuose gyvenamosios paskirties pastatuose. CŠT sistemą eksploatuoja UAB „Molėtų šiluma“. Šilumos energija yra ruošiama katilinėse, naudojant kietą kurą – medienos atliekas ir granules.

Šilumos tiekimo sistemos tobulinimo siūlymai:

- esamas šilumos tiekimo linijas atnaujinti, tuo sumažinant šilumos nuostolius;
- esamus nerenovuotus pastatus atnaujinti, tuo sumažinant šilumos sunaudojimą;
- atskiruose pastatuose įrengtas katilines modernizuoti.

Ryšiai ir telekomunikacijos. Ryšių infrastruktūrai priskiriama: telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Alantos miestelyje yra pakankamai išplėtotą telekomunikacijų (fiksuitojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, televizijos tinklo, signalizacijos linijų) infrastruktūra. Alantoje veikia plačiajuostis internetas (PI). Šiaurinėje miestelio dalyje pastatytas judriojo (mobiliojo) ryšio bokštas, ant kurio yra sumontuotos šio ryšio antenos. Miestelyje veikia AB „Lietuvos pašto“ Alantos pašto skyrius ir teikia įvairias paslaugas (t. sk. – finansines ir kt.).

Esamos ryšių sistemos tobulinimo siūlymai:

- esamas ryšių sistemas modernizuoti;
- naujas ryšių linijas kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- ir ateityje naudotis AB „Lietuvos pašto“ Alantos pašto skyriaus paslaugomis;
- įrengti reikiamą viešųjų interneto prieigų skaičių.

Atliekų tvarkymas. Alantos miestelyje už atliekų tvarkymą yra atsakinga UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. Gyventojų buityje, įmonėse ir organizacijose susidaranti komunalinės atliekos, sąšlavos nuo gatvių ir aikščių, yra surenkamos į tam skirtus konteinerius.

Komunalinių atliekų turėtojams, esantiems Alantos miestelio teritorijoje, teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- mišrių komunalinių atliekų tvarkymas;
- antrinių žaliavų tvarkymas;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymas;

- didelių gabaritų (seni baldai, buitinė technika, naudotos padangos) ir pavojingų atliekų iš gyventojų surinkimas periodiškai, apvažiavimo būdu.

Sugrėbtų lapų, nupjautos žolės ir kitų biologiškai skaidžių („žaliųjų“) atliekų surinkimui ir kompostavimui skirtos aikštelės nėra.

Atliekų tvarkymo sistemos tolimesnio vystymo siūlymai:

- papildomai įrengti reikiamą išrūšiuotų atliekų surinkimo aikštelių skaičių;
- įrengti biologiškai skaidžių („žaliųjų“) atliekų surinkimui ir kompostavimui skirtą aikštelę;
- didelių gabaritų (senus baldus, buitinę techniką, naudotas padangas) ir pavojingas atliekas iš gyventojų surinkti periodiškai, apvažiavimo būdu.

5.7. Socialinė aplinka

Alantos miestelyje yra dvi socialinių paslaugų įstaigos – Alantos senelių globos namai ir Alantos bendruomenės centro vaikų dienos centras „Daigelis“. Alantos senelių globos namai – tai savivaldybės biudžetinė įstaiga, vaikų dienos centras „Daigelis“ – Alantos bendruomenės centro iniciatyva 2003 m. įkurta organizacija miestelio vaikams suburti ir organizuoti.

Alantos miestelyje reikia plėsti sekančias socialinių paslaugų rūšis:

- senyvo amžiaus asmenims – dienos socialinės globos institucijoje paslaugas;
- benamiams – laikino apnakvindinimo ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas;
- neįgaliesiems asmenims – dienos socialinės globos paslaugas institucijoje, socialinės priežiūros centrų, organizuojančių dienos užimtumą, paslaugas;
- socialinės rizikos šeimoms – gerinti teikiamų socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugų kokybę;
- likusiems be tėvų globos vaikams – skatinti įvaikinimą, globą (rūpybą) šeimose.

Alantos miestelio prioritetinio vystymo socialinę ir kultūrinę bazę sudarytų esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70 % miestelio aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo su tinkamo lygio technine įranga.

Pagrindinės plėtros kryptys:

- esamų įstaigų modernizavimas;
- paslaugų kokybės gerinimas;
- daugiafunkcinių socialinės infrastruktūros centrų steigimas;
- socialinio būsto dalies didinimas bendroje miestelio būsto struktūroje.

5.8. Sanitarinės apsaugos zonos, kitos sugriežtinto naudojimo teritorijos

Bendrojo plano koncepcijoje yra įvertinamos atskiros sugriežtinto naudojimo teritorijos, kuriose galioja Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) reikalavimai. Bendrajame plane įvertintos šios apsaugos zonos:

- kelių apsaugos zonos (nuo kelio briaunos): magistraliniams keliams – 70 m, krašto keliams – 50 m, rajoniniams keliams – 20 m, vietiniams keliams – 10 m (kelių apsaugos zonos įvertinamos miestelio prieigose už miestelio ribų);
- buitinių nuotekų valyklų sanitarinės apsaugos zonos (žr. brėž.);
- kultūros paveldo objektų apsaugos zonos (žr. brėž.);
- požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonos (žr. brėž.);
- elektros tinklų apsaugos zonos (žr. brėž.);
- gamtinio karkaso teritorijos (žr. brėž.);
- Paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos (pastaba: urbanizuotose teritorijose apsaugos juostos konkretizuojamos rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus);
- Sniego tirpsmo ir liūčių sukeltų potvynių užliejamos teritorijos ir kt.

Remiantis Teritorijų planavimo įstatymo 15 straipsnio 7 dalimi, bendruoju planu įvertinamas teritorijų poreikis objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai. Tuo tikslu yra nustatytos atskiros pramonės zonos, kuriose gali būti vystomi nauji minėto pobūdžio objektai. Bendrajame plane pažymėtos registruotos įmonių sanitarinės apsaugos zonos. Įregistravus naujas žemės ūkio, pramonės, komunalinių įmonių sanitarines apsaugos zonas, turi būti

vadovaujamosi naujai įregistruotoms zonoms taikomais specialiujų žemės naudojimo sąlygų įstatymo reikalavimais.

5.9. Konceptijų alternatyvų apibendrinimas

Alantos miestelio koncepcijoje yra formuojamos dvi pagrindinės alternatyvos: Status quo ir Darnios plėtros alternatyvos. Status quo alternatyvos atveju išlaikoma esama situacija, nenumatoma naujų esminių teritorijos vystymo pokyčių. Tuo tarpu Darnios plėtros alternatyvos atveju numatomos naujos plėtojamos teritorijos – užstatymui, želdynams, inžineriniai, socialinei infrastruktūrai. Taip pat įvertinamas rekreacijos, turizmo vystymas, kultūros paveldo naudojimo tvarkymo bei apsaugos principai. Status quo situacija palankiausia būtų gamtinei aplinkai – nebūtų numatoma naujų radikalių gamtinių teritorijų pertvarkymo, natūralių paviršių uždengimo pastatais bei kietomis dangomis. Tačiau šiuo atveju taip pat nevyktų ir gyvenamosios aplinkos kokybės gerėjimas, nebūtų galimybių gerinti socialinę aplinką, inžinerinį aprūpinimą. Tuo tarpu atitinkamos gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos gerinimo galimybės būtų sudarytos plėtojant Darnios plėtros koncepcijos alternatyvos sprendinius.

Apibendrinant pateiktas Alantos miestelio bendrojo plano rengimo koncepcijų alternatyvas (Status Quo ir Darnios plėtros alternatyva), urbanistiniu požiūriu reikšmingesnė yra Darnios plėtros alternatyva nei Status quo sprendiniai. Status quo alternatyvos sprendiniai apsiriboja teritorijų išsaugojimo ir konservaciniais siūlymais, o didesni urbanistiniai pokyčiai nenumatomi. Darniosios plėtros alternatyva yra sprendžiamas urbanistinės plėtros teritorijų išdėstymas, naujų užstatomų struktūrų formavimas ir esamų pertvarkymas.

Darnios plėtros alternatyvoje pateiktas teritorijų panaudojimas leistų nesunkiai išvengti neorganizuoto teritorijų planavimo žemesnio lygmens projektais. Alantos miestelio plėtros teritorijų detalizavimas Darnios plėtros alternatyvoje leistų strategiškai įvertinti miesto nuoseklios plėtros perspektyvas bei galimybes, o Status quo alternatyvos atveju būtų sudarytos prielaidos daugiau atsitiktiniam teritorijų vystymui bei plėtrai. Kitus alternatyvų skirtumus taip pat sudaro pramonės zonų išdėstymas. Tikslinga atkreipti dėmesį, kad Darnios plėtros alternatyvoje pramonės teritorijos išdėstomos vienoje teritorijoje, pačiame miestelio pakraštyje. Tai leistų kryptingiau ir efektyviau vystyti infrastruktūrą.

Vertinant koncepcijų alternatyvų privalumus ir trūkumus, taip pat galima išskirti, kad Darnios plėtros alternatyvos sprendiniai turėtų reikšmingesnį poveikį gyvenamajai aplinkai, gamtinėms teritorijoms. Darnios plėtros alternatyvoje yra numatytas naujų želdynų teritorijų vystymas, pėsčiųjų ir dviračių takų tinklo plėtra gamtinio kraštovaizdžio teritorijose, gali turėti reikšmingesnį poveikį kraštovaizdžiui nei Status quo alternatyvos atveju išlaikoma esama miesto erdvinė-planinė struktūra.

Atsižvelgiant į pateiktų alternatyvų skirtumų apimtį, toliau, atliekant koncepcijos sprendinių pasekmių strateginį vertinimą, yra analizuojamos atskirai Status quo ir bendrai Darnios plėtros alternatyva.

5.10. Alantos miestelio teritorijos funkcinis zonavimas

Bendrojo plano rengimo koncepcijos darnios plėtros alternatyvoje atliekamas principinis teritorijos funkcinis zonavimas, pateikiami bendrieji urbanistiniai ir kraštovaizdiniai teritorijų formavimo reikalavimai. Reikalavimai nustatomi atsižvelgiant į racionalaus miestelio teritorijų panaudojimo principus, darnios gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros kompozicijos formavimą.

Bendrojo plano koncepcijos funkcinio zonavimo pagrindą sudaro gyvenamoji teritorija ir žemės ūkio-gyvenamoji teritorija (užstatomos žemės ūkio teritorijos, kuriose galima ūkininko ūkio sodybos statyba). Šios teritorijos dalys yra didžiausios. Likusias teritorijas sudaro: visuomeninės paskirties teritorijos, paslaugų objektų teritorijos, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos ir kt. (žr. brėž. K-1).

5.1. lentelė. Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos teritorijų naudojimo reikalavimai (lentelė naudojama su koncepcijos brėžiniu K-1)

Teritorijų struktūra	Funkcinė zona	Vyraujantys teritorijų naudojimo tipai*	Vyraujančio teritorijos panaudojimo apibūdinimas, galimas panaudojimas
NEUKBA NIZUOJA MOS TERITORIJOS	Žemės ūkio teritorijų zona	Žemės ūkio teritorija	Zona su vyraujančiomis žemės ūkio teritorijomis, kuriose galima sodybų-vienkiemų statyba pagal LR Ūkininko ūkio įstatymą.

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)

	Žemės ūkio teritorijų / atskirųjų želdynų zona	Žemės ūkio teritorija, Atskirieji želdynai Miškai ir miškinga teritorija	Zona su vyrąjančiomis žemės ūkio teritorijomis, pievomis bei kitais želdiniais (tame tarpe bendro naudojimo, apsauginiais želdiniais).
	Vandenų zona	Vandenys	Rekreaciniai ir ūkinės paskirties vandens telkiniai, pelkės, pelkėtos teritorijos, mišku užaugantys ežerai ar jų dalys.
Konservacinės paskirties žemės zona		Konservacinės paskirties žemė	Kultūros paveldo objektų teritorijos.
URBANIZUOJAMOS TERITORIJOS	UŽSTATOMA	Gyvenamoji zona	Vidutinio užstatymo intensyvumo teritorija.
		Mišri gyvenamoji zona	Vidutinio užstatymo intensyvumo teritorija su komercinės, visuomeninės paskirties objektų vystymo prioritetu
		Numatomos gyvenamosios zonos	Vidutinio užstatymo intensyvumo teritorija.
		Rekreacinė zona	Poilsio zona, paplūdimiai, želdynai
		Socialinės infrastruktūros zona	Visuomeninės paskirties objektai.
		Paslaugų zona	Komercinės, rekreacinės, visuomeninės paskirties paslaugų objektai.
		Pramonės ir sandėliavimo objektų zona	Pramonės, sandėliavimo, prekybos objektų teritorijos. Inžinerinės infrastruktūros aptarnavimo objektai.
		Numatoma pramonės ir sandėliavimo objektų zona	
		Konversinė gyvenamoji / gamybos zona	Teritorijos užstatytos naudojamais ir / ar nenaudojamais gamybos objektais. Rekomenduojama teritorijų konversiją į paslaugų ir / ar gyvenamąsias zonas
		Inžinerinės infrastruktūros zona	Inžinerinės infrastruktūros aptarnavimo objektai, įrenginiai.
	NEUŽSTATOMA	Inžinerinės infrastruktūros koridorių zona	Susisiekimo, inžinerinių tinklų komunikacijų koridoriai ir teritorijos (keliai, gatvės, kt.).
		Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zona	Želdynai, parkai, miškų, trumpalaikio poilsio objektų teritorijos.
		Aikštė	Sporto aikštynai, renginių teritorijos, želdynai, parkai, miškų, trumpalaikio poilsio objektų teritorijos.

Pastabos:

- Visose funkcinėse zonose galimi šie teritorijų naudojimo tipai:
 - inžinerinės infrastruktūros koridorių teritorija;
 - inžinerinės infrastruktūros teritorija;
 - bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų teritorija.
- Visose funkcinėse zonose galimi kultūros paveldo objektų sklypai.
- Į funkcines zonas gali įeiti ir kiti esami žemės naudojimo būdai, nepriskirti išvardintiems teritorijų naudojimo tipams.

6. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIŠKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS

Alantos miestelio teritorijos bendrasis planas, visų pirma, galimai reikšmingą poveikį gali padaryti numatytose urbanistinės plėtros teritorijose, skirtose gyvenamųjų teritorijų, pramonės objektų užstatymo išplėtimui. Šios plėtros teritorijos dabar yra neužstatytos, todėl poveikio reikšmingumas bus tiek dėl

teritorijos naudojimo pobūdžio pasikeitimo, tiek dėl didesnio teritorijos ploto uždengimo kietomis dangomis, pastatais ir pan.

Poveikis aplinkai taip pat gali atsirasti dėl linijinių objektų, tokių kaip susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros, statybos (pavyzdžiui, numatyti kelių tiesimo bei rekonstravimo darbai, nauji tiltai, pralaidos ir kt.).

Naujos plėtros teritorijose žemės naudojimo pasikeitimo poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo, t. y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kurie konkrečiai suformuos naujai kuriamos aplinkos funkcinius bei vizualinius parametrus.

Kultūros paveldo objektai bendrojo plano sprendiniais gali būti paveikti labiau teigiamai. Sprendiniais yra siekiama numatyti galimas kultūros paveldo objektų panaudojimo galimybes, kurios ilgalaikėje perspektyvoje sudarytų prielaidas jų tvarkymui bei išsaugojimui. Iš kultūros paveldo vertybių, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, gali būti išskirta Alantos miestelio istorinė dalis (u/ k NKV registre 12788). Ši kultūros paveldo vertybė apima nemažą miestelio dalį, kuri keičiasi, tvarkosi, naudojama skirtingų naudotojų. Taip pat ši kultūros paveldo vertybė neatsiejama nuo savo apsaugos zonų bei kitų aplinkinių teritorijų, kurios sudaro svarbiausius Alantos miestelio savitumus (vidaus erdvių perspektyvas, panoramas, siluetus). Kultūros paveldo vertybės apsaugos zonose esančios teritorijos taip pat naudojamos įvairiai paskirčiai, jos planuojamos. Kiti kultūros paveldo objektai esantys Alantos miestelyje, kaip: Alantos dvarvietė (u/k 27103, Naujasodžio k.), pastatai (Alantos Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia, u/k 16035, Alantos sinagoga u/k 35283, Smuklės pastatas u/k 1511, Alantos mokykla, u/k 4820), laidojimo vietos, kt. būtų mažiau paveikti. Šie objektai turi konkrečias savo teritorijas, vieną ar mažesnę skaičių naudotojų, konkrečius tvarkymo, naudojimo ir apsaugos reikalavimus. Tačiau taip pat Alantos dvarvietei, saugomiems pastatams nemažai įtakos gali turėti kaimyninių bei gretimų teritorijų tvarkymas bei naudojimas.

Naujos plėtros teritorijose, o taip pat kitose pertvarkomose gamtinės aplinkos teritorijose žemės naudojimo pasikeitimo poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo – t. y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kuriuose bus nustatyti konkretūs techniniai naujai kuriamos aplinkos funkciniai bei vizualiniai parametrai.

7. PASEKMĖS, NEĮGYVENDINUS ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ

Neįgyvendinus šio bendrojo plano sprendinių, miestelio raida galėtų ir toliau, remiantis Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais. Tačiau kartu svarbu pastebėti, kad dėl apibendrinto funkcinio zonavimo savivaldybės teritorijos bendrajame plane, teritorijos naudojimas negalėtų būti kryptingai vystomas. Be šiame plane numatytų sprendinių reikalingas viešojo naudojimo teritorijų išskyrimas, komunikacijų koridorių formavimas ir pan. Neparengus Alantos miestelio bendrojo plano, liktų nerealizuoti nustatytieji teritorijų planavimo tikslai bei uždaviniai, kuriais siekiama padidinti teritorijų naudojimo racionalumą, užtikrinti kraštovaizdžio apsaugą bei numatyti kitus, naujus teritorijų naudojimo ir tvarkymo reikalavimus.

Netaikant bendrajame plane numatomų gamtinių teritorijų, kraštovaizdžio apsaugos priemonių, dėl leidžiamo urbanizavimo gali būti netinkamai įvertinta dalis gamtinio karkaso teritorijų. Neįgyvendinus miestelio erdvinės struktūros, kraštovaizdžio formavimo sprendinių, nebūtų sudarytos palankios sąlygos Alantos miestelio erdvinės struktūros savitumui išlaikyti ir pan.

Ekonominiu požiūriu taip pat galima pastebėti, kad nenustačius konkretesnių reikalavimų gamybos objektų vystymui, nebus sudarytos geresnės sąlygos verslui plėtotis, negerės investicinė aplinka. Nenustačius prekybos ir paslaugų objektams tinkamiausių teritorijų, nebus sudarytos palankios sąlygos šių objektų funkcionavimui, o taip pat paslaugų vartotojams.

Neparengus naujų bendrojo plano sprendinių, visuomenės sveikatos srityje nebus galimybės ieškoti naujų būdų sumažinti taršių objektų neigiamą poveikį gyvenamosioms teritorijoms.

Neįgyvendinant bendrojo plano keitimo sprendinių transporto ir inžinerinės infrastruktūros srityje, nebūtų sudarytos palankesnės sąlygos optimizuoti gatvių tinklą bei inžinerinį aprūpinimą pagal racionalios urbanistinės plėtros prioritetus.

Nenumačius tobulinti vandentvarkos įrenginių ir jų sistemų, gali prastėti vandens kokybė paviršiniuose teikiniuose, o taip pat gali pablogėti geriamojo vandens kokybė. Nenustačius gamtinių resursų (geriamojo vandens) racionalaus naudojimo tvarkos, nebūtų sudarytos palankesnės sąlygos šių resursų

atsakingesniai vartojimui. Netobulinant atliekų šalinimo sistemos, nebūtų sudarytos tinkamesnės sąlygos taršos mažinimui savivaldybės teritorijoje, būtų surenkama mažiau antriniam panaudojimui tinkamų žaliavų ir pan.

8. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS

Rengiant Alantos miestelio bendrojo plano strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, atliekama galimų *reikšmingų pasekmių analizė tokių gamtinių, socialinių ir ekonominių aplinkos komponentų grupėms, kaip:*

- aplinkos kokybei (klimatui, dirvožemiui, vandeniui, orui);
- augalijai, gyvūnijai, biologinei įvairovei;
- kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), statiniams, teritorijos įrangai, išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams (buvusiems riboženkliais ir pan.);
- kraštovaizdžiui, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams;
- visuomenei ir jos sveikatai;
- ekonominei aplinkai, materialiajam turtui.

Galimas reikšmingas pasekmes aplinkai gali sukelti tiek Status quo, tiek Darnios plėtros alternatyvos sprendiniai. Vertinami bendrojo plano koncepcijos sprendiniai, galintys turėti poveikį aplinkai, yra: gyvenamųjų teritorijų plėtra; gamybos teritorijų plėtra; inžinerinės infrastruktūros vystymas; rekreacijos vystymas; kraštovaizdžio ir gamtinio karkaso formavimas. Vertinimas pateikiamas atskiriems aplinkos komponentams.

Apibendrinantis vertinimas pateikiamas 8.8 lentelėje, kurioje nustatomas sprendinių pasekmių pobūdis (ilgalaikis, trumpalaikis, teigiamas ir neigiamas poveikis atskirų poveikio pobūdžio (tiesioginio, netiesioginio, kaupiamojo, sąveikaujančio) aspektais).

8.1. Poveikis aplinkos kokybei (klimatui, orui, vandeniui ir dirvožemiui),

Poveikis orui, vandeniui, dirvožemiui ir klimatui daugiausia gali priklausyti nuo gyvenamųjų teritorijų bei pramonės objektų plėtros, inžinerinės bei susisiekimo infrastruktūros vystymo (8.1 lentelė).

Šiuo metu neužstatytų teritorijų užstatymas turės reikšmingų pasekmių tų teritorijų vandens režimui bei dirvožemiui. Atsiradus daugiau kietų paviršių, o tai keis vandens nuotėkio kryptį bei skverbimąsi į požeminius horizontus. Dalis dirvožemio bus sunaikinta vykstant statyboms.

Dėl didėjančios urbanistinės plėtros, gali padidėti potencialių taršos židinių, kurie, priklausomai nuo atskirų projektų įgyvendinimo, gali turėti atitinkamas pasekmes. Neįvertinus reikiamų aplinkosauginių reikalavimų tai gali sukelti neigiamą ilgalaikį poveikį aplinkai.

Inžinerinės infrastruktūros sprendiniai kartu su urbanistiniais sprendiniais turės teigiamą reikšmingą poveikį oro, vandens ir dirvožemio kokybei. Sudarant sąlygas plėsti centralizuotą šilumos tiekimą, parenkant mažiau taršias kuro rūšis gerės oro kokybė, didesniai vartotojų skaičiui prisijungus prie centralizuoto vandentiekio ir nuotekų tinklų gerės paviršinių vandens telkinių kokybė, o gerinant bei vystant atliekų surinkimo ir šalinimo sistemą mažės dirvožemio tarša atliekomis. Didžiausią įtaką oro bei akustinei taršai turės transporto augimas. Kai kurios transporto organizacinės priemonės leis sumažinti oro taršą, tačiau bendras jos lygis gali didėti dėl bendro Lietuvos gyventojų mobilumo augimo.

8.1 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių aplinkos kokybei (klimatui, orui, vandeniui ir dirvožemiui) apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
Klimato, aplinkos oro kokybė	Alantos miestelio klimatui ir aplinkos oro kokybei gali įtakos turėti susisiekimo sistemos vystymo, gamtinių teritorijų formavimo siūlymai.	
	Bendrojo plano rengimo sprendiniai, numatantys sąlygas ekologiško judumo infrastruktūros įrengimui (turistinės pėsčiųjų, dviračių, vandens trasos, takai), sudarys prielaidas rinktis judėjimą pėsčiomis, dviračiais. Tokiu būdu būtų mažinamas automobilių eismas, dėl kurio yra didinama oro tarša.	
	Taip pat bendrojo plano rengimo sprendiniais numatomos priemonės gamtinių teritorijų kryptingam formavimui, kurios leistų geriau įjungti gamtines teritorijas į miesto aplinką. Tai taip pat turėtų reikšmės miestelio mikroklimatui, oro kokybei miestelio vidaus erdvėse.	
	Status quo alternatyvos atveju išlaikomas	Darniosios plėtros alternatyvos atveju

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
	mažesnis kiekis pėsčiųjų ir dviračių takų nei Darniosios plėtros alternatyvos atveju, tačiau ir šios alternatyvos atveju būtų tikimasi pakankamai reikšmingo teigiamo bendrojo plano sprendinių poveikio oro kokybei. <i>Apibendrinant galima daryti išvadą, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą poveikį aplinkos oro kokybei.</i>	numatomas didesnis kiekis pėsčiųjų, dviračių takų. Šie sprendiniai turėtų didesnę kaupiamąją bei sąveikaujantį poveikį su kitomis veiklomis, todėl ateityje tikėtinas reikšmingesnis teigiamas poveikis aplinkos oro kokybei.
Vandens kokybė ir jo išteklių	Vandens kokybei ir jo ištekliams didžiausią poveikį, pagal bendrojo plano rengimo sprendinius, gali turėti buitinių nuotekų centralizuoto surinkimo plėtojimas, o taip pat surinktų nuotekų išvalymo kokybės didinimas. Kartu turi būti įvertinta ir tai, kad bendruoju planu numatomas kompaktiškesnis urbanizuotų teritorijų vystymas bei aglomeracinių miestelio ribų nustatymas gretimose Alantos miestelio teritorijose leis efektyviau plėtoti centralizuotų buitinių nuotekų tinklus. <i>Apibendrinant galima daryti išvadą, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą poveikį vandens kokybei.</i>	
Dirvožemio kokybė ir jo išteklių	Dirvožemio išteklių mažės daugiausia Alantos miestelio gretimose teritorijose dėl vykstančios užstatymo plėtros. Įvertinant, kad numatomas kompaktiškos urbanistinės struktūros formavimas, poveikis gali būti vertinamas kaip nereikšmingas. Bendrojo plano rengimu yra išlaikomos gamtinio karkaso želdinių teritorijos. Tai turės teigiamą poveikį dirvožemio kokybei. <i>Apibendrinant numatytus bendrojo plano sprendinius, įvertinamos nereikšmingos neigiamos bei teigiamos pasekmės dirvožemiui.</i>	

8.2. Poveikis augalijai, gyvūnijai, bioįvairovei

Didžiausią poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei gali turėti urbanistinės plėtros sprendiniai (tiek gyvenamųjų, tiek pramonės teritorijų plėtra), inžinerinės infrastruktūros plėtojimas, o taip pat rekreacinės infrastruktūros vystymas.

Urbanistinės dalies sprendiniai, susiję su teritorijų užstatymu, turės neigiamą poveikį biologinei įvairovei, gyvūnijai ir augalijai numatomose plėtros teritorijose. Užstatant šias teritorijas bus prarasta dalis gyvūnams ir augalams tinkamų teritorijų.

Rekreacinės infrastruktūros vystymas taip pat sudarys prielaidas natūralios gamtinės aplinkos pokyčiams – natūralių žemės paviršiaus plotų pertvarkymui (pievų sumažėjimui dėl sporto aikštynų įrengimo, takų įrengimo, paplūdimių ir pan.), susiformavusių gamtinių erdvių pasikeitimams (mažosios architektūros elementų įrengimui, dalies medžių, krūmų pašalinimui vykdant kraštovaizdinius kirtimus ir pan.). Tačiau rekreacinės infrastruktūros vystymas gamtinėje aplinkoje esminių pokyčių nesukeltų.

Teigiamą poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei turės numatomi kraštovaizdžio formavimo sprendiniai, kuriais siekiama išlaikyti neužstatomas ir naujai apželdinamas teritorijas, o taip pat gamtinio karkaso formavimo siūlymai – natūralių kraštovaizdžio komponentų stiprinimas ir gausinimas.

8.2 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių augalijai, gyvūnijai, bioįvairovei apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
Bioįvairovė, gyvūnija, augalija	Miestelio gamtinėse teritorijose numatomi rekreacinės ir turizmo infrastruktūros vystymo sprendiniai. Šie sprendiniai gali būti reikšmingi aplinkosauginiu bei edukaciniu požiūriais. Status quo alternatyvos atveju būtų išlaikomas mažesnis kiekis rekreacijos ir turizmo infrastruktūros nei Darniosios plėtros alternatyvoje. Todėl šie sprendiniai turėtų daugiau neutralų poveikį gamtinėms teritorijoms. Tikėtinas teigiamas netiesioginis poveikis edukaciniu požiūriu. <i>Vertinant Status quo alternatyvą, bendrai tikėtinas neutralus ar teigiamas poveikis bioįvairovei, gyvūnijai, augalijai.</i>	Darniosios plėtros alternatyvoje numatomi nauji rekreacijos ir turizmo objektai. Tai nauji takai, rekreaciniai objektai, poilsio vietos prie Virintos upės ir kt. Poveikis bioįvairovei būtų neutralus bei nežymiai teigiamas. Poilsio teritorijų formavimas prie Virintos upės pagerins miestelio prieigų vizualinę aplinką, sudarys sąlygas gyventojams patekti prie Virintos upės. <i>Apibendrinant, tikėtinas netiesioginis teigiamas poveikis edukaciniu požiūriu, teigiamas sinerginis poveikis</i>

		vandens kokybės gerinimo požiūriu, ilgalaikėje perspektyvoje tikėtinas teigiamas ir reikšmingas poveikis.
--	--	---

8.3. Poveikis kultūros paveldui, statiniams, teritorijos įrangai, išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams

Kultūros paveldo objektai labiausiai gali būti paveikti teritorijose, kuriose ar šalia kurių numatoma nauja urbanistinė plėtra, nauja statyba. Siekiant išvengti neigiamo poveikio kultūros paveldo objektams, Bendrojo plano sprendiniais numatant užstatomos aplinkos pokyčius, siekiama darnios aplinkos formavimo.

Su kultūros paveldo objektų aplinkos formavimu tiesiogiai siejamas kraštovaizdžio formavimas, įvertinant platesnį vizualinės aplinkos suvokimo kontekstą. Todėl užstatomų teritorijų vystymas numatytas įvertinant esamą kultūros paveldo objektų išdėstymą ir, tuo pačiu, patrauklaus miestelio kraštovaizdžio formavimą. Tai bažnyčių bokštų ir miestelio užstatymo eksponavimas panoramose, jų sudaromų perspektyvų išlaikymas vidaus erdvėse, harmoningo miestelio vaizdo formavimas nuo svarbiausių įvažiavimų.

Teigiamą ilgalaikį poveikį kultūros paveldui turės koncepcijos alternatyvose numatomi rekreacinės sistemos ir rekreacinės infrastruktūros plėtojimo sprendiniai, kurie paskatins kultūros paveldo objektų ir vietovių lankymą, naudojimą ir tvarkymą bei tuo pačiu padidins jų pažinimo galimybes plačiajai visuomenei.

Alantos miestelio Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijų apsaugos ir naudojimo sprendiniai turi būti įgyvendinami, remiantis svarbiausiomis ir pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

- išsaugoti ir atgaivinti paveldėtą etninių regionų savitumą atspindintį kultūros ir istorinį paveldą;
- stiprinti valstybės institucijų ir visuomenės atsakomybę už kultūros paveldo išsaugojimą.

Kultūros paveldo objektai yra kultūrinio-pažintinio turizmo ištekliai. Alantos miestelio teritorijos kultūros paveldo apsauga realizuojama, pritaikant jį viešajam pažinimui ir naudojimui, visuomenės švietimui ir kultūriniam-pažintiniam turizmui plėtoti. Bendrojo plano koncepcija numatomų sprendinių poveikis kultūros paveldo vertybėms išdėstytas 8.3 lentelėje, apibendrinantis pasekmių vertinimas – 8.4 lentelėje.

8.3 lentelė. Bendrojo plano sprendinių poveikis kultūros paveldo vertybėms

	Sprendiniai	Poveikis
1.	<p>Alantos miestelio urbanistinės struktūros raida</p> <p>Miestelio erdvinės struktūros vystymas</p>	<p>Miestelio planinės - erdvinės struktūros vystymas atliekamas, atsižvelgiant į joje esančius kultūros paveldo objektus bei jų apsaugą reglamentuojančius dokumentus. Tinkamai reglamentuota istorinio centro plėtra turės teigiamos įtakos ir čia esančių kultūros paveldo objektų išlikimui. 2012 m. patvirtintas Alantos miestelio istorinės dalies vertingųjų savybių nustatymo aktas, 2016 m. patvirtintame papildytame akte nustatytos patikslintos vertingosios savybės (žiūr. https://kvr.kpd.lt/, jos išvardintos ir „Alantos miestelio Bendrojo plano Kultūros paveldo esamos būklės analizės dalyje“). Išsaugoma svarbiausios miestelio dominantės – Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčios (16035) vizualinė įtaka bei jos vizualinis ryšys su kitu stambaus tūrio pastatu – buv. smukle (15110, „viršutinės“ ir „žemutinės“ miestelio dalių vientisa tūrinė erdvinė struktūra, formuojama vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais ir nedidelio tūrio atskirai stovinčiais pastatais). Išsaugomos vertingos užstatymo išklotinės.</p> <p>Taip pat pastebima, kad turi būti koreguojamas patvirtintas Alantos miestelio centro detalusis planas, numatant buvusio vertingo užstatymo atkūrimą S. Dariaus ir S. Girėno – A. Kraujalio g. kampe ir A. Kraujalio g. 1 bei išsaugant ir tinkamai eksponuojant Bažnyčios gatvės trasą.</p> <p>Miestelio teritorijoje, esančioje ne istoriniame centre, nenumatomas užstatymas, menkinantis kultūros paveldo vietovės ir atskirų kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes, pažeidžiantis miestelio dominantės vizualinę įtaką, panoramas bei užstatymo siluetą.</p> <p>Bendrajame plane nenumatoma invazija į Alantos dvaro sodybos (16034) teritoriją, į jos tūrinę-erdvinę struktūrą.</p> <p>Archeologijos vertybės – Alantos dvarvietės (27103) teritorijai sudaromos sąlygos mokslinio tyrimo apsaugos tikslo įgyvendinimui. Nepažeidžiamos Alantos kalno, vad. Alku (5343) vertingosios savybės, viešoji pagarba užtikrinama miestelio senosioms kapinėms ir kapams, esantiems veikiančių kapinių teritorijoje.</p>

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)

	Miestelio planinės struktūros vystymas	Bendrojo plano sprendiniais išsaugomas miestelio plano struktūros tipas – radialinė plano struktūra ir tinklas, su pagrindinėmis Pakalnės, Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A. Kraujelio, Paupio, Bažnyčios gatvėmis ir netaisyklingos trapecijos plano turgaus aikšte, privažiavimas tarp Pakalnės g. ir namo Nr. 6 ir Nr. 8, lauko akmenų grindinys tarp bažnyčios pietinių vartų ir kapinių vartų. Išsaugoma Alantos dvaro sodybos plano struktūra.
2.	<p>Planuojamos teritorijos plėtra ir modernizavimas</p> <p>Gyvenamojo vienbučio / dvibučio užstatymo plėtra</p> <p>Gyvenamojo vienbučio / dvibučio, daugiabučio užstatymo plėtra</p> <p>Miestelio centro, visuomeninės, komercinės teritorijos plėtra</p> <p>Žaliųjų erdvių plėtra</p> <p>Bendrojo naudojimo teritorijų plėtra, miesto aikštė</p> <p>Pramonės ir sandėliavimo teritorijų plėtra</p> <p>Susisiekimo sistemos raida</p>	<p>Alantos miestelio teritorijos urbanizacijos procesai vyksta darnios plėtros link. Plėtros galimybės realizuojamos užstatant neužstatytas teritorijas.</p> <p>Užstatymo plėtra nenumatyta teritorijoje, kuri ypač svarbi istorinės miestelio dalies apžvalgai. Šio tipo užstatymo plėtra numatoma pietrytinėje teritorijos dalyje. Vykdamas šios teritorijos plėtrą, reikia įvertinti kultūros paveldo objektų specialiuosius reikalavimus, tuomet įtaka kultūros paveldo objektams nebus jaučiama.</p> <p>Šio mišraus užstatymo teritorijų plėtra teritoriškai ar vizualiai nėra susijusi su kultūros paveldui svarbiomis teritorijomis bei objektais. Atlikus vizualinius tyrimus nustatyta, kad bažnyčios vizualinė įtaka, miestelio panoramos ir istorinio silueto apžvalga nebus sumažinta vykdamas šios teritorijos plėtrą.</p> <p>Centro, kuris tuo pačiu yra ir kultūros paveldo vietovė bei kultūros paveldo objektų koncentracijos vieta, plėtra turi būti griežtai reglamentuojama – visuomeninės, komercinės, gyvenamąsias bei rekreacines funkcijas derinant su kultūros paveldo objektų apsaugos reikalavimais. Tik tuomet bus išsaugota pusiausvyra tarp šios teritorijos prioritetinių funkcijų bei čia esančių kultūros paveldo objektų.</p> <p>Žaliųjų erdvių planuojamoje teritorijoje plėtra daugiausia apsiriboja saugojimu, kultūros paveldo objektams ji įtakos neturi.</p> <p>Šių teritorijų plėtra ar modernizavimas turi būti vykdomas, atsižvelgiant į esančius kultūros paveldo objektus. Kultūros paveldo išsaugojimas ir jo reprezentatyvumo didinimas yra naudingas visuomenei. Šios zonos tvarkymas ir visuomenės interesų įgyvendinimas darys teigiamą įtaką kultūros vertybių išsaugojimui miestelio centre.</p> <p>Teritorijoje nėra kultūros paveldo objektų, todėl šios teritorijos vystymas jų atžvilgiu neigiamos įtakos neturės.</p> <p>Susisiekimo sistema nėra keičiama, išsaugomas esamas gatvių tinklas.</p>
3.	Pagrindinės žemės paskirties keitimas	Konvertuojamos teritorijos nėra susijusios su kultūros paveldui svarbiomis teritorijomis bei objektais.
4.	Miestelio plėtros teritorijos	Numatomose miestelio plėtros teritorijoje kultūros paveldo objektų nėra.
5.	Gamtinio karkaso sudėtinės dalys (migraciniai koridoriai, ekologinio stabilizavimo arealai)	Turi būti išsaugojamas kraštovaizdžio stabilumas, tokiu būdu bus išsaugotos ir susiję su kraštovaizdžiu kultūros paveldo vietovės, dvaro sodybos komplekso bei pavienių kultūros paveldo objektų vertingosios savybės.

8.4 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių kultūros paveldui, kraštovaizdžiui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
Kultūros paveldas (įskaitant architektūrinių ir archeologinių paveldą), statiniai, teritorijos įranga, išlikę istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektai	<p>Bendrojo plano rengimu siekiama tinkamai įvertinti kultūros paveldo objektus, priimti sprendimus, kurie nesudarytų prielaidų sumenkinti saugomų kultūros paveldo vertybių reikšmės.</p> <p><u>Poveikis kultūros paveldo objektų teritorijoms:</u> Numatomi sprendiniai turės tik teigiamą poveikį, nustatant kultūros paveldo objektų aplinkos (gretimų teritorijų) tvarkymą ir naudojimą. Nustatant kultūros paveldo objektų gretimų teritorijų tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, įvertinamas šiems objektams draugiškos aplinkos formavimas, jų kraštovaizdžio estetinė kokybė, harmoningumas.</p> <p><u>Poveikis statiniams:</u> Naujas užstatymas nenumato esančių vertingų, registruotų NKV registre ar sudarančių vertingas išsklotines, būdingų Alantos miesteliui statinių griovimo ar tūrių keitimo, Alantos dvaro sodybos statinių registruotų NKV registre griovimo ar tūrių keitimo, naujų statinių, užstojančių vertingus statinius, statybos.</p> <p><u>Poveikis išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams:</u> Miestelio istorinėje dalyje nestambinama, nesmulkinama esama, būdinga miesteliui, artima autentiškai, sklypų struktūra, išsaugomas gatvių trasų plotis ir konfigūracija.</p> <p>Galimos bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmės kultūros paveldo objektams taip pat vertinamos remiantis bendrojo plano rengimo etapo bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje atlikta istorine, kraštovaizdine ir urbanistine analize (žr. priedą Nr. 2).</p> <p><i>Apibendrinant aukščiau aptartą bendrojo plano sprendinių poveikį kultūros paveldo objektams, galima teigti, kad reikšmingų neigiamų pasekmių Alantos miestelyje esantiems kultūros paveldo objektams bendrojo plano rengimas nesąlygos. Įgyvendinus bendrajame plane numatytas priemones kultūros paveldo objektų apsaugai ir tvarkybai, ateityje išryškės teigiamos ilgalaikės pasekmės.</i></p>	

8.4. Poveikis kraštovaizdžiui, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams

Bendrojo plano sprendiniai kraštovaizdžiui daugiausiai gali turėti poveikį dėl naujos urbanistinės plėtros, aplinkinių miestelio teritorijų užstatymo naujomis sodybomis, namų valdomis, taip pat žemės ūkio gamybos objektais. Pagal status quo alternatyvos sprendinius statybos vystymas nebūtų konkretizuojamas, būtų išlaikomi Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane (2008, 2018 m.) nustatyti statybos reikalavimai. Darnios plėtros alternatyvoje urbanistinės plėtros sprendiniai būtų detalizuojami. Šioje alternatyvoje taip pat būtų kompleksiskai įvertinamas kitų urbanizuojamoms teritorijoms reikalingų elementų formavimas, kaip: gatvių, takų, želdynų, kitų inžinerinės bei socialinės infrastruktūros objektų. Vystant teritorijos plėtrą yra įvertinamas teritorijos reljefas, prisitaikoma prie jo numatant komunikacijų koridorius, išdėstant želdinių teritorijas. Kaip kraštovaizdžiui svarbiausios neužstatomos teritorijos išdėstomos vandens telkinių aplinkoje, atsiveriančių išskirtinių miestelio panoramų apžvalgos laukuose. Tokiose teritorijose numatomas želdynų formavimas, žemės ūkio naudmenų išlaikymas.

Lyginant abi galimas koncepcijos alternatyvas, gali būtų pažymėta, kad darnios plėtros alternatyvos atveju teritorijų vystymas, tikėtina, turėtų priimtinesnę kryptį kraštovaizdžio formavimui. Todėl abiejų alternatyvų atžvilgiu, darnios alternatyvos koncepcijos atveju tikėtinos didesnės teigiamos ilgalaikės pasekmės.

8.5 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių kraštovaizdžiui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
Kraštovaizdis, žemės paviršiaus formos, vandens telkiniai, želdiniai ir želdynai	<p>Bendrojo plano rengimu numatoma išlaikyti esamą miestelio kraštovaizdžio pobūdį, kuriam būdingas mažaaukštis (1-2 aukštų, vyraujantis 1 aukšto) užstatymas, vidaus erdvėse bei panoramose iškylantys bažnyčios bokštai, kalvos, slėniai. Bendrajame plane numatomi šie naujo užstatymo sprendiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyvenamosios teritorijos kai kuriose miestelio istorinio centro vietose viršutinėje miestelio dalyje; - gyvenamosios teritorijos miestelio urbanizuotos dalies prieigose; - pramonės-sandėlių teritorijos rytinėje planuojamos teritorijos dalyje. <p><u>Poveikis kraštovaizdžiui:</u> Naujas užstatymas padidins teritorijos urbanizacijos laipsnį, tačiau jis numatomas tose zonose, kuriose jis nepažeis</p>	

<p>vietovės kraštovaizdžio ypatumų:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bažnyčios su išskylančiais bokštais, kurie dominuoja plačioje teritorijoje, vizualinės įtakos; - istorinės Alantos miestelio dalies su mažaukščiu užstatymu, išsidėsčiusiu ant kalvos, vizualinės įtakos; - „viršutinės“ ir „žemutinės“ miestelio dalies vientisos tūrinės erdvinės struktūros; - Alantos dvaro sodybos, matomos aplinkoje kaip stambus želdynų plotas, vizualinės įtakos rytinėje planuojamos teritorijos dalyje; - archeologijos ir mitologijos objektų – senųjų Alantos kapinių bei Alkos kalno vizualinės įtakos upelių slėnyje; - nenumatoma statyti pastatų, inžinerinių įrenginių, išsiskiriančių aplinkoje savo aukščiu ar tūriu, naujų dominančių. <p><u>Poveikis vandens telkiniams:</u> Nenumatomas upės ir upelio slėnių ar vagų ir kitų vandens telkinių konfigūracijos keitimas, užtvankų, kanalų, dirbtinių vandens telkinių įrengimas.</p> <p><u>Poveikis želdiniams:</u> Išsaugomi seni, dideli medžiai, jų eilės ir grupės kapinėse, miestelio teritorijoje, dvaro sodyboje bei naujos statybos teritorijose.</p> <p><u>Poveikis žemės paviršiaus formoms:</u> Nenumatoma keisti žemės paviršiaus formų – žemės reljefo aukštinimo ar žeminimo – kalvų, daubų formavimo, reljefo horizontalių konfigūracijos keitimo, išsaugomas kelių ir gatvių nuolydis, miestelio aikštės reljefo aukščio keitimas.</p>	
<p>Status quo alternatyvos sprendiniais tikėtinas nežymus poveikis miestelio kraštovaizdžio formavimui dėl esamos situacijos išlaikymo erdvinės-planinės struktūros formavime. Palaipsniui plėtojama esama infrastruktūra turės teigiamos įtakos kraštovaizdžio vizualinei kokybei – tvarkomos esamos gatvės, takai sudarys prielaidas miestelio kraštovaizdžio kokybės gerėjimui.</p> <p>Tačiau status quo alternatyva nebūtų sudarytos galimybės kryptingai organizuoti užstatymą, plėtoti naujus komunikacijų koridorius. Dėl to pasekmės kraštovaizdžiui mažiau prognozuojamos, todėl galimos ir neigiamos pasekmės. Įvertinant neintensyvią miestelio plėtrą, tikėtina, kad neigiamos pasekmės būtų nežymios.</p> <p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano status quo alternatyvos sprendiniai neturės neigiamo poveikio kraštovaizdžiui ar gamtiniam karkasui. Ilgalaikėje perspektyvoje tikėtinos neutralios ar nežymiai teigiamos pasekmės kraštovaizdžio estetinei kokybei.</i></p>	<p>Darniosios plėtros alternatyvos sprendiniais tikėtinas ryškesnis poveikis miestelio kraštovaizdžio formavimui.</p> <p>Šios alternatyvos sprendiniais siekiama kryptingo ir organizuoto užstatymo teritorijų plėtojimo, vieningos želdynų sistemos formavimo, žemės formų (reljefo) įvertinimo. Tai turėtų teigiamas ir ilgalaikes pasekmes.</p> <p>Šia alternatyva taip pat numatomas želdynų sistemos, neužstatomų kraštovaizdžio erdvių formavimas, didesnis pėsčiųjų-dviračių takų kiekis. Tai sudarytų prielaidas vizualiniam miesto kraštovaizdžio atvėrimui iš įvairesnių miesto vietų, leistų ryškiau atsiskleisti naujoms miesto panoramoms, išsklotinėms.</p> <p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano darnios plėtros koncepcijos alternatyvos sprendiniai neturės neigiamo poveikio kraštovaizdžiui. Ilgalaikėje perspektyvoje tikėtinos teigiamos pasekmės kraštovaizdžio estetinei kokybei.</i></p>

8.5. Poveikis visuomenei ir jos sveikatai

Atsižvelgiant į demografinę Alantos miestelio padėtį, gyventojų senėjimo problemas, iškyla būtinybė peržiūrėti visuomenės sveikatą užtikrinančias priemones, socialinių paslaugų prieinamumą, kultūrinės veiklos bei gyventojų užimtumo formas. Todėl Bendrojo plano koncepcija yra numatomos priemonės visuomenės sveikatos gerinimui, socialinių paslaugų prieinamumo, gyventojų užimtumo ir jų kultūrinės saviraiškos didinimui. Tai ir socialinių paslaugų plėtra, ir pirminės sveikatos paslaugų sistemos palaikymas, ir aktyvaus laisvalaikio, amatų, daugiafunkcinių centrų kūrimo galimybės.

Teigiamą poveikį visuomenės sveikatai taip pat turės rekreacijos vystymo pasiūlymai, pagal kuriuos numatoma plėtoti poilsio zonas, želdynų sistemą, rekreacines viešojo naudojimo teritorijas prie vandens ir kt. Teigiamai visuomenės sveikatą taip pat įtakos inžinerinės infrastruktūros sprendiniai, kurie mažins oro bei vandens taršą.

8.6 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių visuomenei ir jos sveikatai apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
Visuomenė ir jos sveikata	<p>Bendrojo plano koncepcijos sprendiniai turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatai. Bendrojo plano sprendimais numatoma vandentiekio ir nuotekų tinklų sistemų vystymo plėtra prisidės prie visuomenės sveikatos gerinimo, nes bendrojo plano keitimo sprendimais bus įvertinamos sąlygos vandens kokybės, higienos normų reikalavimų užtikrinimui. Nuotekų šalinimo sistemų plėtojimo papildymai taip pat pagerins aplinkos kokybę, o tai kartu teigiamai veiks visuomenės sveikatą.</p> <p>Kartu bendruoju planu įvertinamas sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymas (remiantis Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis, patvirtintomis 2004 m. rugpjūčio 19 d. Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-586 (Žin., 2004, Nr. 134-4878)).</p> <p>Bendrojo plano rengimu numatomi gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio formavimo reikalavimai taip pat turės teigiamų pasekmių visuomenės sveikatai. Dėl gamtinio karkaso stiprinimo pasiūlymų bus pagerinta gamtinės aplinkos ekologinė situacija, o kartu ir oro kokybė. Numatomi rekreacijos ir poilsio infrastruktūros plėtojimo sprendiniai sudarys prielaidas gyventojams daugiau judėti atvira ore, aktyviai praleisti laisvalaikį. Šie veiksniai teigiamai veiks visuomenės sveikatą.</p> <p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano sprendiniai neigiamų pasekmių visuomenės sveikatai nesąlygos. Ilgalaikėje perspektyvoje, įgyvendinus bendrojo plano sprendinius, gali pasireikšti reikšmingos teigiamos pasekmės miesto gyventojų sveikatai.</i></p>	

8.6. Poveikis ekonominei aplinkai, materialiajam turtui

Ekonominei aplinkai, materialiajam turtui svarbią reikšmę gali turėti su gyventojų užimtumu susijusių teritorijų planavimo sprendinių numatymas.

Bendrojo plano pasiūlymuose numatomos teritorijos pramonės ir verslo plėtrai turės teigiamą poveikį savivaldybės ekonominei aplinkai. Teigiamą poveikį turėtų gyvenamųjų teritorijų vystymo pasiūlymai. Šis poveikis būtų daugiau trumpesnio laikotarpio, nes siejamas su pačiu statybų procesu. Pramoninių teritorijų plėtra neabejotinai turi teigiamą ilgalaikį poveikį, kuris taip pat skatina ir socialinės aplinkos kokybės pagerėjimą.

Teigiamą poveikį verslo plėtrai turės ir inžinerinės infrastruktūros plėtra, socialinės dalies sprendiniai, susiję su darbo jėgos kokybės gerinimu, rekreacijos-turizmo infrastruktūros vystymas ir kt.

8.7 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių ekonominei aplinkai, materialiajam turtui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
	Status quo alternatyva	Darnios plėtros alternatyva
Materialusis turtas, ekonominė aplinka (užimtumas ir darbo rinka)	<p>Bendrojo plano koncepcijos sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį ekonominei aplinkai, nes numatomais sprendimais būtų užtikrinamas racialesnis ir efektyvesnis miestelio teritorijų panaudojimas ir tvarkymas. Bendrojo plano koncepcijoje nustatomas daugiafunkcinis teritorijų zonavimas užtikrins lankstesnę teritorijų panaudojimą, sudarys palankesnes sąlygas miestelio gyvybingumui stiprėti.</p> <p>Bendrojo plano koncepcijos sprendiniai ilgalaikėje perspektyvoje taip pat turės teigiamą poveikį miestelio gyventojų užimtumui ir darbo rinkai, nes numatomas daugiafunkcinis zonavimas leis lanksčiau pasirinkti konkrečius teritorijų naudojimo būdus.</p> <p>Bendrojo plano koncepcija numatomi rekreacijos objektai taip pat skatins turizmą.</p> <p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano sprendiniai ilgalaikėje perspektyvoje turės teigiamas pasekmes ekonominei aplinkai, materialiajam turtui.</i></p>	

Apibendrinantis Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos alternatyvų sprendinių galimų pasekmių vertinimas aplinkos komponentams pateiktas 8.8 lentelėje.

8.8 lentelė. Bendrojo plano koncepcijų alternatyvų galimų sprendinių pasekmių aplinkos komponentams vertinimo kontrolinis sąrašas

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	Status quo alternatyva									Darnios plėtros alternatyva									
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujantios (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujantios (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės
Klimatas ir aplinkos oro kokybė	+	+	0	0	0	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0	Alantos miestelio klimatui, aplinkos oro kokybei įtakos turės susisiekimo sistemos vystymo sprendiniai. Oro kokybės gerėjimą gali sąlygoti numatomos pėsčiųjų, dviračių takų trasos. Oro kokybę taip pat leis pagerinti organizuotas atskirųjų želdynų teritorijų bei jų jungčių sistemos formavimas. Darnios plėtros alternatyvos atveju numatomas didesnis kiekis pėsčiųjų, dviračių takų, taip pat numatomas želdynų sistemos plėtojimas, todėl šios alternatyvos sprendiniai turėtų didesnę kaupiamąją bei sąveikaujantį poveikį su kitomis veiklomis. <i>Bendru atveju bendrojo plano sprendiniai turės teigiamas pasekmes aplinkos oro kokybei.</i>
Vandens kokybė ir jo ištekliai	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0	Vandens kokybei ir jo ištekliams didžiausią poveikį gali turėti buitinių nuotekų centralizuoto surinkimo plėtojimas, o taip pat surinktų nuotekų išvalymo kokybės didinimas. Bendrajame plane numatoma pateikti sprendinius, pagal kuriuos būtų galima dar labiau padidinti prie buitinių nuotekų tinklų prisijungusių vandens vartotojų skaičių. <i>Todėl galima teigti, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamas pasekmes vandens kokybei ir jo ištekliams.</i>
Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai	+	+	0	0	0	0	0	0	0	+	+	+	+	+	0	+	+	+	Miestelio teritorijoje daugiausia užstatomų teritorijų plėtra bus vystoma jau urbanizuotose teritorijose bei naujose neurbanizuotose teritorijose, todėl šiuo požiūriu bendrojo plano sprendinių poveikis dirvožemiui bus,

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	Status quo alternatyva									Darnios plėtros alternatyva									
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujantios (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujantios (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės
																			tačiau dėl pageidautino miestelio augimo šis poveikis nelaikytinas neigiamu. Dirvožemio kokybės išlaikymas bei apsauga gali būti siejama su paviršinių nuotekų surinkimu bei išvalymu. Taip pat dirvožemio kokybė gerės dėl numatomų atskirųjų želdynų teritorijų formavimo. Želdynų bei inžinerinės infrastruktūros vystymas didesne apimtimi numatomas darnios plėtros alternatyvoje, todėl šios alternatyvos atveju ir būtų pasiektas didesnis teigiamas poveikis dirvožemio kokybės apsaugai.
Bioįvairovė, gyvūnija ir augalija	+	+	0	0	0	0	0	0	0	+	+	+	+	+	0	+	+	+	Bioįvairovei, gyvūnijai ir augalijai didžiausia poveikį turės gamtinėse teritorijose numatomi rekreacinės ir turizmo infrastruktūros vystymo sprendiniai. Šie sprendiniai gali būti reikšmingi aplinkosauginiu bei edukaciniu požiūriais. Todėl jų pasekmės vertintinos teigiamai.
Kultūros paveldo objektai, statiniai, teritorijos įranga, išlikę istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektai	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	+	0	+	+	+	0	Bendrojo plano rengimu didesnio poveikio kultūros paveldo objektams nėra numatoma. Bendrojo plano rengimu numatomi sprendiniai užtikrins esamų kultūros paveldo objektų, jų gretimos aplinkos tinkamą išlaikymą. Darnios plėtros alternatyvos atveju, nustatant kultūros paveldo objektų gretimų teritorijų naujus tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, įvertinamas šiems objektams draugiškos aplinkos formavimas, jų aplinkos kraštovaizdžio estetinė kokybė. Lyginant darnios

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	Status quo alternatyva								Darnios plėtros alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujanti (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujanti (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės
																			alternatyvos sprendinius su status quo alternatyva, darnios alternatyvos sprendiniais tikėtinas kryptingesnis bei daugiau prognozuojamas miestelio teritorijų vystymas kultūros paveldo vertybių atžvilgiu. Todėl bendrojo plano darnios alternatyvos sprendiniai turėtų didesnes teigiamas pasekmes kultūros paveldui.
Kraštovaizdis, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams	+	+	0	+	0	0	0	0	0	+	+	+	+	0	0	+	+	+	Bendrojo plano rengimu numatoma išlaikyti esamą miestelio kraštovaizdžio pobūdį, kuriam būdingas mažaaukštis užstatymas, vidaus erdvėse atsiveriantys bažnyčios bokštai, senojo užstatymo fragmentai, taip pat gamtos sąlygos (reljefas, želdiniai, upės), stiprus miestelio ryšys su išorės aplinka – miestelio panoramos, siluetai. Bendrojo plano sprendinių poveikis kraštovaizdžiui tikėtinas teigiamas.
Visuomenė ir jos sveikata	+	+	+	+	+	+	0	0	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0	Bendrojo plano sprendiniai turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatai. Bendrojo plano sprendiniais numatoma vandentiekio ir nuotekų tinklų sistemų vystymo plėtra, įvertinamos gamybinių objektų zonų formavimas, želdynų sistemos bei trumpalaikio poilsio rekreacinių objektų plėtojimas. Tai prisidės prie geresnės visuomenės gyvenamosios aplinkos formavimo, visuomenės sveikatos gerinimo.
Materialusis turtas, ekonominė aplinka	+	+	+	+	+	+	0	0	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0	Bendrojo plano rengimo sprendiniai taip pat turės teigiamą poveikį miestelio gyventojų užimtumui ir darbo

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	Status quo alternatyva									Darnios plėtros alternatyva									
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujantios (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės pasekmės	Kaupiamosios pasekmės	Sąveikaujantios (Sinergetinės) pasekmės	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės pasekmės	Laikinos pasekmės
																		rinkai. Bendrojo plano sprendiniais numatomas daigiafunkcinis zonavimas leis lanksčiau pasirinkti konkrečius teritorijų naudojimo būdus bei efektyviau panaudoti užstatytas teritorijas, bus užtikrinamas racionali ir efektyvesnis miesto teritorijų panaudojimas ir tvarkymas. Taip pat šie sprendiniai sudarys prielaidas gyvybingesnėms miesto teritorijoms formuotis. Išlaikomi esami bei numatomi nauji rekreacijos objektai sudarytų patrauklesnę poilsio ir turizmo aplinką ir tuo pačiu sudarytų didesnes prielaidas miestelio turistiniam konkurencingumui augti. <i>Todėl bendrojo plano sprendiniai sudarys žymiai palankesnes sąlygas gyventojų užimtumui.</i>	
Iš viso:	7(+)	8(+)	3(+)	4(+)	2(+)	2(+)	2(+)	2(+)	1(+)	7(+)	8(+)	7(+)	8(+)	3(+)	2(+)	8(+)	7(+)	3(+)	Status quo alternatyva 31(+) Darnios plėtros alternatyva 53(+)

Apžvelgiant aukščiau pateiktą bendrojo plano sprendinių poveikį vertinamiems aplinkos komponentams, galima teigti, kad siūlomose Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijų alternatyvose (status quo ir darnios plėtros alternatyvose) numatyti sprendiniai reikšmingų neigiamų pasekmių gamtinei, kultūrinei, socialinei ir ekonominei aplinkai nesąlygos. Tinkamai įgyvendinant numatytus bendrojo plano sprendinius, ilgalaikėje perspektyvoje galėtų pasireikšti teigiamos pasekmės daugeliui gamtinės aplinkos komponentų (Alantos paviršinių vandenų kokybei, kraštovaizdžiui, gamtos ir kultūros paveldo vertybėms, miestelio turistiniam konkurencingumui ir kt.). Ypač reikšmingos teigiamos pasekmės tikėtinos kraštovaizdžiui ir miestelio turistiniam konkurencingumui, įgyvendinant darnios plėtros alternatyvą. Galima teigti, kad darnios plėtros alternatyvos variantas labiau atitinka darnios plėtros principus, nes pagal šios alternatyvos sprendinius būtų sudarytos geresnės prielaidos ekonominei, aplinkosauginei ir estetinei aplinkos kokybei gerėti.

Vertinant koncepcijų alternatyvų sprendinių poveikį vertinamiems komponentams, galima išskirti, kad darnios plėtros alternatyvos atveju bendrojo plano sprendiniai būtų palankesni racionalesnės urbanistinės struktūros formavimui, želdynų sistemos kūrimui. Tuo tarpu status quo alternatyvos atveju esamos situacijos išlaikymas dėl monofunkcinio zonavimo lemtų mažesnes galimybes įvairesniam teritorijų panaudojimui, o taip pat dėl teritorijų vystymo detalizavimo trūkumo nesudarytų reikiamų sąlygų konkretesniam teritorijų vystymui naujos plėtros zonose.

Bendrai galima teigti, kad darnios plėtros koncepcijos alternatyvos sprendiniai darytų didesnę teigiamą poveikį miestelio plėtotei.

9. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Norint išvengti, sumažinti ar kompensuoti neigiamas Alantos miestelio bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo pasekmes, rekomenduojama imtis šių priemonių:

1. numatyti bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo etapiškumą ir jo laikytis;
2. vykdyti bendrojo plano sprendinių stebėseną;
3. teritorinę veiklą vystyti, remiantis bendrojo plano koncepcijoje įvardintais teritorijos vystymo principais;
4. nuosekliai laikytis bendrojo plano sprendinių, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus bei kitus projektus;
5. vykdant užstatomų teritorijų vystymą, parengti planavimo bei projektavimo technines sąlygas, įvertinant kokybinius teritorijų formavimo reikalavimus:
 - reikalavimus detaliam teritorijų suplanavimui, pertvarkant žemės sklypus bei suformuojant reikiamas viešojo naudojimo erdves – gatves, kelius, želdynus bei kitas visuomenines teritorijas;
 - reikalavimus gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimui;
 - reikalavimus urbanizuojamų teritorijų užstatymo kompleksiskumui ir kt.;
6. įgyvendinant inžinerinės infrastruktūros dalies sprendinius taikyti naujausias ir mažiausiai kenkiančias aplinkai technologijas;
7. kultūros paveldo vertybių teritorijas plėtoti, laikantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatų bei kitų reikalavimų, kurie nustatomi, remiantis kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentais ir kitais norminiais bei individualiais teisės aktais;
8. užstatant teritorijas sudaryti prieigas prie gamtinių elementų – miško dalių, upių ir upelių, pakrančių, želdynų. Aplinkos sutvarkymui naudoti vietai būdingas medžiagas, formuoti miesto erdvių pobūdį atitinkančius kraštovaizdžio elementus ir pan.

Rengiant bendrojo plano sprendinius siekiama išvengti galimo reikšmingo neigiamo poveikio numatomose pertvarkyti teritorijose. Vis dėlto, daugeliu lokalių atvejų sprendinių poveikis priklausys nuo tolimesnio jų įgyvendinimo. Dėl šios priežasties, kaip pagrindinė priemonė, leidžianti užtikrinti galimų neigiamų pasekmių aplinkai sumažinimą, galėtų būti kokybiškų žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų (specialiųjų ir detaliųjų planų) bei kitų projektų parengimas su aplinkos išsaugojimo, kraštovaizdžio bei urbanistinės struktūros formavimo priemonių dalimis, neprieštaraujančių bendrojo plano sprendiniams.

10. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS

Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos sprendinių strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas, remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin., 2004, Nr. 130-4650) bei suderintu Alantos miestelio bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (2019 m.).

Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas buvo atliekamas nustatant atskirų plano sprendinių grupių poveikį svarbiausiems aplinkos komponentams. Ataskaitoje analizuotos šios bendrojo plano sprendinių grupės:

- gyvenamųjų teritorijų plėtros;
- pramonės teritorijų plėtros;
- socialinės-kultūrinės infrastruktūros;
- inžinerinės infrastruktūros sprendinių;
- rekreacijos vystymo.

Pagrindiniai aplinkos komponentai, kurių atžvilgiu atliekamas vertinimas, parinkti pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą bei miesto bendrojo plano apimtį. Tai yra:

- aplinkos kokybei (klimatui, dirvožemiui, vandeniui, orui);
- augalijai, gyvūnijai, biologinei įvairovei;
- kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), statiniams, teritorijos įrangai, išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams (buvusiems riboženkliams ir pan.);
- kraštovaizdžiui, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams;
- visuomenei ir jos sveikatai;
- ekonominei aplinkai, materialiajam turtui.

Bendrojo plano koncepcijos pasiūlymų strateginis poveikis aplinkai vertintas pasitelkiant ekspertų išvadas. Taip pat remtasi Lietuvos statistikos departamento, Kultūros paveldo departamento, Saugomų teritorijų tarnybos bei valstybinio monitoringo ir kitais viešai prieinamais duomenimis. Analizei panaudota Alantos miestelio esamos būklės medžiaga – aplinkos kokybės ir jos apsaugos, kraštovaizdžio, kultūros paveldo bei kitos dalys.

Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos alternatyvų vertinimui panaudoti metodai – ekspertiniai vertinimai, aprašant galimas sprendinių pasekmes atrinktiems vertinamiems aplinkos komponentams ir sudarant apibendrinančias pasekmių lenteles bei atliekant geografinių informacinių sistemų (GIS) duomenų analizę. Taip pat koncepcijos alternatyvų vertinimui atlikta istorinė, kraštovaizdinė, urbanistinė analizė, lentelių forma sudaryti kontroliniai sąrašai ir pildyti klausimynai.

Pagrindinė vertinimo problema yra nustatytos metodikos, tinkamos įvairių teritorijų bendrųjų planų vertinimui, trūkumas. Be to, gauti konkrečius aplinkos kokybės duomenis yra labai sudėtinga, dažniausiai neįmanoma, nes aplinkos stebėseną dabartiniu metu dažniausiai vykdoma visos šalies ar jos atskirų dalių mastu, o atskirų miestelių monitoringo programos ne visur yra parengtos ir vykdomos.

11. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo ir poveikio aplinkai stebėseną turi būti vykdoma, remiantis *Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymu* (Žin., 2006, Nr. 57-2025), *Bendraisiais savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatais* (Žin., 2007, Nr. 76-3035) bei *Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu* (TAR, 2014, Nr. 401). Efektyviai stebėsenai užtikrinti, patvirtinus bendrąjį planą, sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę turi vykdyti savivaldybė ir kitos institucijos.

Bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu turi būti:

- rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- stebimi miestelio ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;

- nustatyta tvarka vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- analizuojami miestelio urbanistinės plėtros ir inžinerinės infrastruktūros pokyčiai;
- analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo pasekmės fiksuojamos, vykdant bendrą Alantos miestelio aplinkos monitoringą pagal paruoštą, suderintą ir patvirtintą monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose bei Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos apraše.

Teritorijos ar aplinkos komponentai, kurie gali būti reikšmingai paveikti įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano sprendinius, turi būti stebimi, remiantis Valstybine aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programa (Žin., 2011, Nr. 34-1603) bei jos atnaujinimais.

Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną turi apimti nuolatinį ir sistemingą stebėjimą, kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą srityse, kuriose yra numatyti bendrojo plano sprendiniai, jos vertinimą ir tolimesnį prognozavimą. Turi būti atliekama tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių stebėseną, analizuojant pasekmes pagal galimą jų netiesioginį, kaupiamąjį, sinergetinį ir kt. pobūdį.

Siūloma bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną įtraukti į Alantos miestelio aplinkos monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose. Bendrojo plano įgyvendinimo stebėjimo rodikliai, remiantis Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašo 3 priedu, pateikiami 11.1 lentelėje.

11.1 lentelė. Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo stebėsenos rodikliai

Rodiklių grupės	Rodiklis	Mato vienetai
I. Baziniai rodikliai	Gyventojų tankis	gyv./km ²
	Užstatymo intensyvumas	proc.
	Užstatymo tankumas	proc.
	Parengtų specialiųjų teritorijų planavimo dokumentų skaičius	vnt.
	Parengtų kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų skaičius	vnt./vnt.
	Gyvenamosios paskirties statybos leidimai	vnt.
	Visuomeninės paskirties statybos leidimai	vnt.
II. Fizinė aplinka	Užstatyta teritorija	km ²
	Žaliosios teritorijos	ha/gyv.
	Visuomeninės erdvės	ha/gyv.
	Miškų ūkio paskirties žemė	ha/gyv.
	Konservacinės paskirties žemė	ha/gyv.
	Saugomos teritorijos	km ²
	Gyvenamojo ploto vidurkis	m ² / gyv.
	Gyventojų, prisijungusių prie vandens tiekimo tinklų, dalis	proc.
	Gyventojų, prisijungusių prie nuotekų tvarkymo tinklų, dalis	proc.
	Gyventojų, prisijungusių prie centralizuotų šilumos tinklų, dalis	proc.
	Vandentiekio ir nuotekų tinklai	km
	Elektros energijos tiekimas	km
	Šilumos tiekimas	km
	Gamtinių dujų tiekimas	km
	Atliekos	m ³
	Dviračių infrastruktūra	km
	Namų ūkių, turinčių interneto prieigą, dalis	proc.
III. Socialiniai rodikliai	Gyventojų skaičius	tūkst. gyv.
	Gyventojų su aukštesniu išsilavinimu dalis	proc.
	Darbingo amžiaus gyventojų dalis	proc.
	Natūralus gyventojų prieaugis	gyv.
	Vidutinis šeimos dydis	asmens skaičius
	Senatvės pensininkų ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	proc.
	Ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius	vt. sk./100 vaikų
	Mokyklų skaičius	sk./1000 gyv.

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)

Rodiklių grupės	Rodiklis	Mato vienetai
	Kultūros įstaigų skaičius	sk./1000 gyv.
	Sveikatos apsaugos ministerijos sistemos įstaigų skaičius	sk./1000 gyv.
	Nusikalstamumas	sk./1000 gyv.
	Eismo saugumo lygis	sk./1000 gyv.
IV. Ekonominiai rodikliai	Užimtumas	proc.
	Nedarbo lygis	proc.
	Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis	Lt
	Gyvenamosios paskirties būsto vertė	Lt/m ²
	Ūkio subjektų, turinčių daugiau kaip 50 darbuotojų, skaičius	proc.
	Materialinės investicijos	tūkst. Lt/ gyv.
	Tiesioginės užsienio investicijos	tūkst. Lt/ gyv.
	Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	tūkst. Lt/ gyv.
	Apgyvandinimo įstaigos	sk./1000 gyv.
	Turistų srautai	sk./1000 gyv.
V. Aplinkosauginiai rodikliai	Dienų skaičius, kai buvo viršyta leistina oro tarša iš stacionarių taršos šaltinių	sk.
	Dienų skaičius, kai buvo viršyta leistina oro tarša iš mobilių taršos šaltinių	sk.
	Nuotekų (ūkio, buities, gamybos), išvalytų iki DLT normų ir išleistų į paviršinius vandenis, kiekis	m ³ /gyv.

Bendrojo plano stebėseną turi trukti iki naujo bendrojo plano patvirtinimo. Miestelio monitoringo duomenys ir informacija institucijoms bei kitiems asmenims teikiama įstatymų ir kitų teisės aktų numatyta tvarka. Miestelyje vykdomas monitoringas finansuojamas iš savivaldybės biudžeto lėšų, taip pat gali būti naudojamos ir tarptautinių organizacijų, programų bei kitos lėšos (Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas (Žin., 2006, Nr. 57-2025); Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas (TAR, 2014, Nr. 401)).

SANTRAUKA

1. PAGRINDINIAI ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

1.1. Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo tikslai

Pagrindiniai Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai Alantos miestelio teritorijos raidai bei kompleksiskai spręsti Alantos miestelio socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius, derinti fizinių ir juridinių asmenų ir jų grupių bei savivaldybės interesus dėl planuojamos teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo;
2. nustatyti Alantos miestelio teritorijos, jo inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas, sudaryti sąlygas racionaliam teritorijos naudojimui bei sudaryti sąlygas privačioms investicijoms;
3. numatyti Alantos miestelio gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo, tikslingo naudojimo priemones;
4. kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją Alantos miestelio aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas jame.

1.2. Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo uždaviniai

Svarbiausi Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo uždaviniai:

1. suformuoti Alantos miestelio funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti Alantos miestelio teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, gerinti kraštovaizdžio planavimo kokybę.
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. nustatyti Alantos miestelio socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus detalizuojant savivaldybės lygmens bendrojo plano teritorijos naudojimo privalomuosius reikalavimus;
6. patikslinti savivaldybės bendrajame plane numatytų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
7. detalizuoti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
8. detalizuoti Alantos miestelio kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugos aspektus;
9. tobulinti ir vystyti istoriškai susiklosčiusią miestelio urbanistinę struktūrą, architektūrinę erdvinę kompoziciją.

2. ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS ESAMOS BŪKLĖS – STATUS QUO SITUACIJOS APIBŪDINIMAS

2.1. Miestelio struktūra

Alanta (arba Alunta) – miestelis Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje, 15 km į šiaurės vakarus nuo Molėtų, Virintos dešiniajame krante, prie Alantos žiočių, šalia kelio Molėtai–Anykščiai.

Istorinė miestelio dalis turi urbanistikos paminklo statusą nuo 1993 m. Prie Alantos miestelio 2017 m. prijungtas Naujasodžio kaimas, neretai minimas kaip Alantos dvaras arba tiesiog Dvaras.

Alantos miestelis yra seniūnijos ir parapijos centras. Miestelyje yra Alantos ir Naujasodžio seniūnaitijos. Alantos seniūnijos plotas – 15 440 ha, seniūnijos gyventojų skaičius – 1 754 gyventojų. Alantos miestelio plotas – 295 ha, gyventojų skaičius – 836 gyventojai (2019 m. duomenimis).

Miestelio planinė-erdvinė struktūra. Planuojama teritorija plyti Virintos upės ir jos intako – Alantos slėnyje bei slėnio viršutinėse terasose. Istorinė miestelio dalis ir Alantos dvaro sodyba išsidėsčiusios aukštesnėse vietose, buvusi Alantos kaimavietė – slėnyje. Miestelis vystėsi istorinių kelių kryžkelėje, dvaro sodyba – Virintos upės pakrantėje.

Teritorijų panaudojimas. Remiantis VĮ „Registro centras“ duomenimis, šiuo metu Alantos miestelyje žemės ūkio paskirties žemė sudaro 39,32 % Alantos miestelio teritorijos ploto, konservacinės paskirties žemė – 5,15 %, kitos paskirties žemė – apie 25 %. Teritorijos neregistruotos nekilnojamojo turto kadastrė užima 30,24 % Alantos miestelio teritorijos.

Preliminariai, įvertinant esamas gyvenamąsias teritorijas, kurių susidaro apie 60 ha (įskaitant ir neregistruotus sklypus su gyvenamosiomis valdomis) bei esamą gyventojų skaičių miestelyje – 836, gyvenamosios teritorijos vieno hektaro plotui tenka apie 14 gyventojų. Pagal Teritorijų planavimo normas, mažiausias teritorijos apgyvendinimo tankis yra 30 gyventojų / ha. Atsižvelgiant į Teritorijų planavimo normose pateikiamus apgyvendinimo tankio rodiklius ir

esamą gyventojų tankumą, Alantos miestelio gyventojų tankis esamoje urbanizuotoje gyvenamojoje teritorijoje gali būti didinamas.

2.2. Demografinė situacija

Alantos seniūnijos duomenimis 2019 m. Alantos miestelyje gyveno 836 gyventojai, tačiau jų skaičius čia, kaip ir visoje seniūnijoje, mažėja. Nuolatinis gyventojų skaičiaus mažėjimas būdingas visai šaliai – tai nulėmė vidaus ir tarptautinė migracija bei neigiama natūrali gyventojų kaita.

2.3. Gyvenamasis fondas ir būsto pobūdis

Pagal VĮ „Registru centras“ duomenis, 2019 m. sausio 1 d. Alantos miestelyje iš viso įregistruoti 1 183 pastatai, iš kurių vieno ir dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatai sudaro apie 20 % (230), trijų ir daugiau butų (daugiabučiai) gyvenamosios paskirties pastatai – apie 2 % (18), o gyvenamosios paskirties pastatai įvairioms socialinėms grupėms sudaro tik 0,3 % (3).

2.4. Socialinė-kultūrinė aplinka

Socialinis būstas. Molėtų rajono savivaldybės turto skyriaus duomenimis, 2019 m. pradžioje savivaldybės būsto fondo sąraše buvo 82 būstai. Didžioji dalis yra Molėtų mieste – 48 ir 34 būstai rajone. Molėtų rajono savivaldybės socialinio būsto, kaip savivaldybės būsto fondo dalies, sąraše įrašyti 108 būstai: 55 Molėtuose ir 53 rajone. Alantos miestelyje yra 6 socialiniai būstai, kurie sudaro apie 405 m² bendrojo ploto.

Švietimas. Alantoje iš viso yra 3 švietimo įstaigos: 1 gimnazija, 1 ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir 1 profesinio ugdymo įstaiga.

Alantos gimnazija – dieninė, savarankiško mokymosi bendrojo lavinimo mokykla, vykdanči pradinio, pagrindinio, vidurinio ir papildomo ugdymo programas. 2011 m. joje mokėsi 284 mokiniai, 2019 m. – tik 177, t. y. per aštuonerius metus mokinių skaičius sumažėjo net 37 %.

VšĮ „Alantos technologijos ir verslo mokykloje“ mokosi daugiau nei 360 mokinių, iš kurių 90 mokosi gimnazijos skyriuje.

Įvertinant mažėjantį vaikų gimstamumą ir padidėjusią emigraciją, esamo švietimo įstaigų kiekio Alantoje pakanka.

Sveikatos apsauga. Alantoje yra viena savivaldybei pavaldi sveikatos priežiūros įstaiga – Alantos bendrosios praktikos kabinetas, priklausantis VšĮ „Molėtų rajono PSPC“. Privačių sveikatos priežiūros įstaigų nėra.

Socialinė rūpyba. Molėtų rajone socialinės paslaugos daugiausiai teikiamos namuose. Alantos miestelyje yra dvi socialinių paslaugų įstaigos – Alantos senelių globos namai ir Alantos bendruomenės centro vaikų dienos centras „Daigelis“.

Alantos senelių globos namai – tai savivaldybės biudžetinė įstaiga, įsteigta 1995 m. Globos namuose yra 33 vietos senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia, kuriuos prižiūri 20 darbuotojų. Vaikų dienos centras „Daigelis“ – Alantos bendruomenės centro iniciatyva 2003 m. įkurta organizacija miestelio vaikams suburti ir organizuoti.

2.5. Kultūrinė aplinka

Kultūros įstaigos. Alantoje veikia 3 muziejai ir 2 bibliotekos, nėra kultūros ir laisvalaikio centro. Esančios organizacijos rūpinasi sociokultūrinio Alantos miestelio gyventojų užimtumu, organizuodamos įvairias miestelio šventes, parodas, į kurias yra įtraukiamos įvairios gyventojų grupės.

Bendruomenės. Alantoje veikia 2 registruotos bendruomenės: Alantos bendruomenės centras ir Naujasodžio kaimo bendruomenė.

2.6. Ekonominė aplinka

Užimtumas. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014 m. pabaigoje registruotų bedarbių skaičius Molėtų rajono savivaldybėje siekė 1,4 tūkst. žmonių, 2018 m. – 1,3 tūkst. (100 žmonių mažiau), o tai rodo bedarbių skaičiaus sumažėjimą 7 %.

Nedarbo lygis Molėtų rajone 2018 m. sudarė 11,6 %, tuo tarpu nedarbo lygis visoje šalyje minėtu laikotarpiu siekė 8,5 %, Utenos apskrityje – 11,9 %. Lyginant nedarbo lygį Molėtų rajone nuo 2014 m. iki 2018 m., jis sumažėjo tik 0,2 %. Iš pateiktų duomenų matyti, kad socialinė-ekonominė padėtis Molėtų rajone nedarbo požiūriu yra gana stabili.

Turizmas ir rekreacija. Alanta yra išsidėsčiusi vaizdingoje kraštovaizdžio aplinkoje, Virintos dešiniajame krante, prie Alantos žiočių. Dėl minėtos priežasties miestelis turi nemažą potencialą tiek rekreaciniu, tiek turistiniu požiūriu, tačiau rekreacinė turizmo infrastruktūra nėra išvystyta. Molėtų rajono savivaldybės 2018 m. biudžeto išlaidos sudarė 21 630,9 tūkst. Eur, tačiau kaimo plėtros, turizmo ir verslo skatinimo programai buvo skirtas tik 1 % biudžeto išlaidų (245,7 tūkst. Eur).

Alantos miestelyje yra keletas turizmui įdomių objektų: Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia, Alantos sinagoga, Alantos smuklė, Alantos dvaro sodyba. Turistai aplanko 4 muziejus: Alantos dvare įsikūrusį Palaimintojo

Teofiliaus Matulionio muziejų, Vaidoto Žuko meno galeriją, Mykolo Šeduikio muziejų Alantos gimnazijoje bei Juočeپیų sodybą.

Populiariausias turistų apgyvendinimo įstaigos Molėtų rajone – kaimo turizmo sodybos, tačiau Alantos miestelyje kaimo turizmo sodybų nėra. Alantos seniūnijos teritorijoje yra įregistruotos 2 sodybos.

Maitinimo paslaugas teikia 2 kavinės Alantoje ir 1 baras Naujasodžio kaime.

Pramonės-komercijos objektai. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. pradžioje Molėtų rajone buvo 424 veikiantys ūkio subjektai, kurie sudarė 0,4 % visų šalies ir 14,4 % apskrities įmonių.

Molėtų rajono Alantos seniūnijos duomenimis, seniūnijoje veicklą vykdo 6 bendrovės. Iš jų 3 yra Alantoje (buv. Naujasodžio kaimo teritorijos dalyje). Alantos miestelyje yra 6 maisto ir ūkinių prekių parduotuvės.

2.7. Aplinkosauginė situacija

Aplinkosauginę situaciją teritorijoje atspindi oro, vandens ir dirvožemio kokybė bei triukšmo lygis, kurių pokyčiai įtakoja natūralaus kraštovaizdžio, biotos struktūros bei populiacijų būklę.

Aplinkosauginiai oro, vandens bei dirvožemio kokybę nusakantys duomenys stebinčių įstaigų pateikiami Molėtų rajonui, todėl aplinkosauginė Alantos miestelio situacija apžvelgiama apibendrintai.

Oro kokybė. Oro kokybės vertinimui svarbūs yra stambiausi taršos šaltiniai, t. y. tie, kurių išmetamas teršalų kiekis yra didelis – elektrinės, stambios pramonės įmonės, pagrindinių kelių tinklas. Analizuojant oro kokybę Alantos miestelyje, svarbu pažymėti, kad čia nėra didelių pramonės įmonių, kurios sukeltų žymesnę oro taršą. Įmonės, kurios kelia didesnę oro taršą, įsikūrusios kitose Molėtų rajono savivaldybės vietovėse.

Oro tarša miestelyje kyla dėl vietinių stacionarių šildymo šaltinių išmetamų kietųjų dalelių (šaltuoju metų periodu), taip pat dėl automobilių transporto taršos tranzitinių gatvių aplinkoje.

Vandens kokybė. Duomenų apie paviršinio vandens telkinių kokybę atskirai Alantos miesteliui nėra pateikiama. Aplinkos apsaugos agentūra paviršinio vandens kokybės duomenis pateikia bendrai visai Molėtų rajono savivaldybės teritorijai.

Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, paviršinių vandens telkinių ekologinė būklė Alantos miestelio teritorijoje ir jo aplinkoje vertintina nevienareikšmiškai. Blogiausia ekologinė būklė yra Virintos upėje iki jos santakos su Vastapa, žemiau jos – ekologinė būklė vertintina kaip labai gera. Aukščiau Vastapos santakos, Virintos upė yra labai priklausoma nuo aukščiau esančių užtvankų (hidroelektrinių). Dėl jų dažnai svyruoja vandens lygis, periodiškai kinta vandens debitas.

Alantos upės ekologinė būklė vertintina kaip gera. Alantos upė ties Alantos miesteliu teka atvirame slėnyje, didžiojoje dalyje – be medžių želdinių. Upės vaga sureguliuota.

Vastapos upės būklė taip pat vertintina kaip gera.

Dirvožemio kokybė. Remiantis Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, Alantos miestelio teritorijoje yra 8 potencialūs taršos židiniai. 5 potencialūs taršos židiniai yra veikiantys, 3 – neveikiantys objektai. Tai 1 technikos kiemas, 2 naftos bazės, 1 kiaulidė, 1 skerdykla, 2 valymo įrenginiai, 1 galvijų ferma. Iš šių teritorijų 2 yra ypatingai didelio pavojingumo, po 3 – didelio ir vidutinio pavojingumo.

2.8. Inžinerinė infrastruktūra

Alantos miestelio esamą inžinerinę infrastruktūrą sudaro šios techninės sritys:

- ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- energetikos (elektros ir šilumos tiekimo);
- ryšių ir telekomunikacijų;
- atliekų tvarkymo.

Pagrindiniai Alantos miestelio inžinerinės infrastruktūros analizės tikslai yra:

1. nustatyti ir apibūdinti inžinerinės infrastruktūros sistemų dabartinę būklę, jos kitimo tendencijas;
2. įvertinti šių sistemų tobulinimo, modernizavimo, vartotojų komfortinių sąlygų ir aplinkos kokybės gerinimo galimybes.

Vandens tiekimas. Visoje Alantos miestelio teritorijoje veikia viešasis vandentiekis. Visiems vartotojams – gyventojams, įstaigoms ir organizacijoms, gamybinėms įmonėms – pagal poreikį tiekiamas tik geriamos kokybės vanduo. Vanduo iš požeminių vandens sluoksnių yra išgaunamas vandenvietėse, esančiose miestelio vakarinėje ir rytinėje dalyse. Jose yra įrengti giluminiai vandens ėmimo gręžiniai.

Vartotojams iš viso patiekama 54,0 m³/d vandens iš: 1) „Alantos“ I ir II vandenviečių – 24,0 m³/d; 2) „Naujasodžio“ vandenvietės – 30,0 m³/d.

Vandenvietėse išgaunamame vandenyje yra padidinta geležies koncentracija, viršijanti higienos norma HN 24:2017 nustatyta didžiausią leidžiamą kiekį. Vanduo yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose. Vartotojams tiekiamo vandens kokybė pagal geležies ir mangano koncentracijas atitinka Lietuvos HN 24:2017 reikalavimus.

Vandenviečių vandens išteklių yra pakankami, gali patenkinti visus vartotojų poreikius ir turi pajėgumų rezervą galimam reikmių padidėjimui. Vandenvietėse yra tinkamai, pagal reikalavimus įrengtos sanitarinės apsaugos zonų (SAZ) juostos.

Alantos miestelio teritorijoje yra eksploatuojamos dvi savarankiškai veikiančios vandentiekio sistemos. Į vakarinėje miestelio dalyje įrengtą sistemą vanduo yra tiekiamas iš „Alantos“ vandenviečių; į rytinės dalies sistemą – iš „Naujasodžio“ vandenvietės.

Bendras vandentiekio tinklų ilgis yra 8,9 km: vakarinės miestelio dalies – 2,5 km, rytinės miestelio dalies – 6,4 km.

Vandentiekio sistemose yra sumontuota reikiama atjungimo armatūra; priešgaisriniai hidrantai neįrengti. Nėra pakankamai įrengtų tinklų sužiedinančių jungčių, didinančių vandens tiekimo patikimumą.

Vandentiekio tinklų būklė yra vidutinė; dalį reikia atnaujinti. Teritorijoje yra nebenaudojamų artezinių vandentiekio gręžinių ir kt. demontuotųjų įrenginių.

Alantos miestelyje geriamojo vandens išgavimo, jo gerinimo ir centralizuoto tiekimo funkciją vykdo UAB „Molėtų vanduo“. Dalis gyventojų nėra prisijungę prie centralizuoto vandens tiekimo sistemos, naudoja vandenį iš individualių šachtinių šulinių.

Gaisrų gesinimui reikalinga vandens atsarga yra laikoma rezervuare, esančiame Alantos technologijos ir verslo mokyklos teritorijoje. Priešgaisrinėms mašinoms skirtų privažiavimų prie atvirųjų vandens telkinių nėra įrengta.

Nuotekų šalinimas. Alantos miestelio teritorijoje veikia išvystyta centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema. Nuotekos susidaro iš gyventojų, visuomeninių organizacijų, komercinių ir gamybinių įmonių. Nuotekas papildoma gruntinio vandens infiltracija ir – lietaus metu – paviršiniai vandenys. Nuvedamos nuotekos yra centralizuotai surenkamos kolektoriais. Savitakiniais tinklais surinktos nuotekos patenka į kolektorius, iš jų – į miestelio nuotekų valyklas.

Alantos miestelyje yra įrengtos dvi buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemos. Iš vakarinės miestelio dalies surinktos nuotekos yra nuvedamos valymui į pietvakarinėje dalyje esančią nuotekų valyklą, vadinamą „Alantos buitinių nuotekų valykla“. Tai – nendriųjų filtracijos laukelių technologijos valykla. Joje iki normomis reikalaujamo laipsnio išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į Virintos upelį. Iš šios miestelio dalies surenkama į tinklus, nuvedama ir išvaloma 16,0 m³/d nuotekų. Nuotekų valyklos projektinis pajėgumas yra 36,0 m³/d.

Iš rytinės miestelio teritorijos dalies surinktos nuotekos yra nuvedamos į pietinėje dalyje esančią valyklą, vadinamą „Naujasodžio buitinių nuotekų valykla“. Biologiškai iki normomis reikalaujamo laipsnio išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į Alantos upelį. Iš šios miestelio dalies surenkama į tinklus, nuvedama ir išvaloma 30,0 m³/d nuotekų. Nuotekų valyklos projektinis pajėgumas yra 130,0 m³/d nuotekų. Esamas nuotekų valyklos pajėgumas yra pakankamas esamų nuotekų kiekių tvarkymui ir turi didelį pajėgumo rezervą. Nuotekų valykla yra uždaro tipo.

Esamo nuotakyno tinklų būklė yra vidutiniška – dalį reikėtų atnaujinti arba pakeisti, sumažinant gruntinių vandenų infiltraciją.

Bendras vidutinis Alantos miestelio vartotojų nuvedamų buitinių ir gamybinių nuotekų kiekis yra 46,0 m³/d. Liūčių metu šis kiekis žymiai padidėja. Nemaža problema – reikšmingas drenazinių vandenų kiekis yra suleidžiamas į buitinių nuotakyną, o tai didina nuotekų tvarkymo savikainą ir kainą. Ši padėtis yra taisytina, kadangi yra persiurbiami ir nukreipiami valyti švarūs vandenys.

Specifinės nuotekų valyklų atliekos – liekamasis dumblas yra išvežamas ir Alantos miestelio ribose nesandėliuojamas.

Alantos miestelio teritorijoje buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemą eksploatuoja UAB „Molėtų vanduo“.

Gamtinių dujų tiekimas. Gamtinių dujų tiekimo infrastruktūros Alantos miestelyje nėra.

Elektros energijos tiekimas. Alantos miestelyje yra labai gerai išvystyta elektros energijos tiekimo sistema, užtikrinanti patikimą ir kokybišką elektros tiekimą vartotojams.

Pietinėje miestelio dalyje esanti 35/10/0,4 kV transformatorių pastotė sudaro galimybę 0,4 kV ir 10 kV elektros tiekimo linijomis vartotojams tiekti reikiama elektros energijos kiekį. Transformatorių pastotė turi galios rezervą. Tai sudaro gamybinių įmonių su didelėmis elektros energijos reikmėmis plėtos galimybę.

Alantos miestelio teritorijoje yra nutiestos 35 kV, 10 kV ir 0,4 kV orinės elektros tiekimo linijos (ETL). Joms yra sudarytos reikiamo dydžio apsaugos zonos. Be to, yra nutiestos 0,4 kV, 10 kV ir 35 kV kabelinės ETL.

Elektros energija reikiama galia yra tiekama visiems miesto ribose esantiems vartotojams.

Alantos miestelio istorinėje dalyje esančios orinės 0,4 kV elektros tiekimo linijos keistinos požeminėmis kabelinėmis.

Šilumos tiekimas. Alantos miestelio teritorijoje centralizuoto pastatų šildymo ir karšto vandens ruošimo sistemos yra įrengtos tik didesniuose administraciniuose, mokymo įstaigų ir gyvenamosios paskirties pastatuose.

Šilumos energija yra ruošiamą katilinėse. Šilumos generavimui yra naudojamas kietas kuras – medienos atliekos ir pan.

Miestelyje centralizuoto šilumos energijos tiekimo daugiabučių namų gyventojams funkcijas vykdo UAB „Molėtų šiluma“. Sodybinio tipo ir kitų nedidelių pastatų šildymui šiluma ruošiamą autonominiuose įrenginiuose – krosnyse ir pan.

Ryšiai ir telekomunikacijos. Ryšių infrastruktūrai priskiriama: telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Lietuvoje yra pakankamai išplėtotą telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, televizijos tinklo, signalizacijos linijų) infrastruktūra, kuri apima visą šalies teritoriją, taigi, ir Alantos miestelį.

Alantoje veikia plačiajuostis internetas (PI); bendras plačiajuosčio interneto linijų ilgis miestelyje yra 4 861 m. AB „Telia“ kabelių bendras ilgis yra 6 958 m. Šiaurinėje miestelio dalyje pastatytas judriojo (mobiliojo) ryšio bokštas, ant kurio yra sumontuotos šio ryšio antenos.

AB „Lietuvos paštas“ tinklas apima visą Lietuvos teritoriją. Miestelyje veikia AB „Lietuvos paštas“ Alantos paštas, kuris teikia gyventojams bei organizacijoms įvairias (t. sk. – finansines ir kt.) paslaugas.

Ryšių tinklai Alantoje yra gerai išvystyti, tačiau reikalingas šios infrastruktūros srities modernizavimas.

Dabartiniu metu Alantos ryšių sistemoje vyksta naujų informacinių technologijų diegimo procesas.

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Molėtų rajone, tuo pačiu ir Alantos miestelyje, už atliekų tvarkymą yra atsakinga UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“.

Gyventojų ūkio-buitinėje veikloje, įmonėse ir organizacijose susidaranti komunalinės atliekos, sąšlavos nuo gatvių ir aikščių, yra surenkamos į tam skirtus konteinerius.

Komunalinių atliekų turėtojams, esantiems Alantos miestelio teritorijoje, teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- mišrių komunalinių atliekų tvarkymas;
- antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas;
- didelių gabaritų atliekų, įskaitant naudotas padangas ir statybines (smulkaus buitės remonto) atliekas, tvarkymas;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymas;
- buitinių pavojingų atliekų tvarkymas.

Daugiabučių namų gyventojai į konteinerių aikštelėse pastatytus antrinių žaliavų surinkimo konteinerius, o sodybinių namų gyventojai – į savo individualius konteinerius gali rūšiuoti popierių ir kartoną, plastiko, metalo ir stiklo atliekas. Atliekų vežėjai įpareigoti ištuštinti konteinerius, gavus pranešimą, kad užpildyta daugiau kaip 80 % konteinerių tūrio.

Didelių gabaritų (seni baldai, buitinė technika) ir pavojingos atliekos iš gyventojų yra surenkamos periodiškai, apvažiavimo būdu. Sugrėbtų lapų, nupjautos žolės ir kitų biologiškai skaidžių („žaliųjų“) atliekų surinkimui ir kompostavimui skirtos aikštelės nėra.

2.9. Susisiekimo infrastruktūra

Keliai. Pagrindinę Alantos miestelio gatvių tinklo struktūrą sudaro valstybinės reikšmės keliai. Istorinėje miestelio dalyje jie formuoja radialinį gatvių tinklo planą, buvusio Naujasodžio kaimo dalyje – stačiakampį. Pagal reikšmę svarbiausias kelias, praeinantis pro istorinę Alantos miestelio dalį, yra krašto kelias Nr. 119 Molėtai–Anykščiai. Krašto kelias svarbus miestelio išoriniam susisiekimui Molėtų bei Anykščių kryptimi. Kelias eina pro miestelio centrinę dalį, Turgaus aikštę. Jis sudaro du radialinio gatvių tinklo spindulius. Iš centrinės miestelio dalies taip pat išsišakoja rajoninės reikšmės keliai. Tai rajoninis kelias Nr. 2814 Alanta–Laičiai–Paisčiai (einantis nuo centrinės dalies vakarų kryptimi), rajoninis kelias Nr. 4903 Utena–Pakalnai–Alanta (einantis nuo centrinės dalies šiaurės kryptimi) bei rajoninis kelias Nr. 2801 Alanta–Pabaldiskis–Girsteitiškis (išsidėstęs pietvakarinėje Alantos miestelio dalyje).

Dar vienas rajoninės reikšmės kelias yra kitoje Alantos miestelio dalyje – buvusio Naujasodžio kaimo teritorijoje. Tai kelias Nr. 2828 Alanta–Naujasodis–Svobiškėlis. Šis kelias jungia buvusio Naujasodžio kaimo dalį su krašto keliu Nr. 119 (pietinėje pusėje), eina per buvusio Naujasodžio kaimo centrą, ties Parko gatve pasisuka rytų kryptimi ir tęsiasi už miestelio ribų link Svobiškėlio kaimo.

Alantos miestelyje bendras kelių ir gatvių tinklo ilgis sudaro 22,96 km.

Alantos miestelyje valstybinės reikšmės kelių ilgis yra 4,63 km. Krašto keliai sudaro 1,77 km, rajoniniai keliai – 2,86 km ilgį. Iš miestelio teritorijoje esančių valstybinės reikšmės kelių 4,58 km yra asfaltuoti, 0,06 km – žvyrkeliai.

Vietinės reikšmės keliai sudaro didžiausią kelių tinklo dalį, tai – gatvės, kiti lauko keliai. Iš viso jų yra 12,96 km. Daugiau nei pusė vietinės reikšmės kelių ir gatvių yra asfaltuoti (56,5%), mažesnė dalis – žvyro dangos ir tik labai maža dalis (0,198%) – gruntkeliai. Alantos miestelyje taip pat yra apie 1 km pagrindinių parkų takų.

Alantos miestelyje yra keturi tiltai per Verknės upę. Vienas tiltas yra Pakalnės gatvėje (krašto kelyje Nr. 119). Kitas tiltas – Girsteitiškio gatvėje (rajoniniame kelyje Nr. 2801). Trečiasis tiltas – Paupio ir Patiltės gatvių jungties dalyje. Pastarasis tiltas yra siauras, vienos eismo juostos pločio, susidėvėjęs. Jam reikalinga rekonstrukcija. Ketvirtasis tiltas yra Technikumo gatvėje.

Šaligatviai. Alantos miestelyje šaligatvių yra santykinai nedaug. Dalis jų yra Turgaus aikštės aplinkoje, taip pat šalia aikštės prieigų esančių gatvių, kita dalis – Naujasodžio Sodo alėjoje, Technikumo gatvėje. Iš viso bendras šaligatvių ilgis yra apie 3,17 km.

Eismo intensyvumas. Remiantis VšĮ „Transporto kompetencijos agentūra“ duomenimis, eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose Alantos miestelio teritorijoje nėra matuojamas. Eismo intensyvumas matuojamas už Alantos miestelio ribų. Didžiausias eismo intensyvumas yra krašto kelyje Nr. 119. Šio kelio vidutinis metinis paros eismo intensyvumas Alantos miestelio prieigose 2018 m. buvo 803 aut. / parą, iš jo krovinio transporto – 30 aut. / parą. Remiantis bendru automobilizacijos lygio augimu šalyje, darytina prielaida, kad automobilių eismo intensyvumas Alantos miestelyje didės.

Avaringumas. Įskaitiniai eismo įvykiai Alantos miestelio teritorijoje nuo 2010 m. nebuvo užfiksuoti.

2018 m. bendras kelių eismo įvykių skaičius Molėtų rajone, lyginant su 2017 m., sumažėjo 20 %, tai teigiamas reiškinys, palyginus su apskrities ir šalies rodikliais, kur eismo įvykių skaičius vidutiniškai padidėjo 10 %.

2017-2018 m. kelių eismo įvykių rajone dėl neblaivių vairuotojų kaltės nebuvo užfiksuota. 2018 m. Molėtų rajone, palyginus su 2017 m., kelių eismo įvykiuose žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičius vidutiniškai padidėjo 58 %, nors eismo įvykių skaičius sumažėjo 20 %.

Visuomeninis transportas. Alantos miestelio teritoriją aptarnauja UAB „Molėtų autobusų parkas“. Įmonė įsikūrusi Vilniaus g. 101, Molėtuose.

Pro Alantą vyksta 1 tolimojo bei 5 vietinio susisiekimo autobusų maršrutai.

Turizmo trasos. Remiantis Nacionalinių autoturizmo trasų specialiuoju planu (II „Atkulos projektai“, 2009), pro Alantos miestelį praeina nacionalinio lygmens autoturizmo trasa „Aukštaitijos keliai“. Trasa sutampa su krašto keliu Nr. 119.

Taip pat paminėtina, kad Virintos upe vyksta plaukimas baidarėmis.

2.10. Gamtinė aplinka

Kraštovaizdis. Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Alantos miestelio teritorija patenka į Baltijos aukštumų ruožo Aukštaičių aukštumos srities Vidurio aukštaičių mažai miškingą agrarinį kalvyną.

Alantos miestelio dalis į šiaurės pusę nuo Virintos upės bei į rytus nuo krašto kelio Nr. 119 patenka į vieną iš 27 ypač saugomų šalies vizualinio estetinio potencialo arealų – Rubikių kalvoto ežeryno–Pakalnių kalvyno arealą.

Gamtinis karkasas. Alantos miestelio ir jo apylinkių gamtinio karkaso teritorinę sudėtį detalizuoja Molėtų rajono savivaldybės bendrasis planas. Miestelio apylinkių teritorijos gamtinį karkasą sudaro vidiniai stabilizavimo arealai ir migracijos koridoriai. Pagrindines Alantos miestelio gamtinio karkaso teritorijas sudaro Virintos ir Alantos upių migracijos koridoriai.

2.11. Saugomos teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Saugomų teritorijų Alantoje nėra, tačiau geologiniu požiūriu išskirtinas miestelio teritorijoje esantis geotopas – Alantos šaltinis.

2.12. Kultūros paveldo objektai

Planuojamoje teritorijoje kultūros paveldo objektai koncentruojasi Alantos miestelyje ir dvaro sodybos teritorijoje. Miestelis ir Alantos dvaro sodyba registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre kaip urbanistinė vietovė ir statinių kompleksas. Virintos upelio kairiajame krante yra alkviėtė.

Alantos miestelyje yra šie kultūros paveldo objektai:

Alantos miestelio istorinė dalis (u/k NKV registre 12788).

Alantos dvaro sodyba (u/k 16034, Naujasodžio k.).

Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia (u/k 16035, Alantos mstl., Turgaus a. 24).

Alantos sinagoga (u/k 35283, Alantos mstl., Ukmergės g. 3A).

Smuklės pastatas (u/k 1511, Alantos mstl., Turgaus a. 2).

Alantos mokykla (u/k 4820, Alantos mstl., Antano Kraujelio g. 3).

Alantos dvarvietė (u/k 27103, Naujasodžio k.).

Mokytojo, dailininko Mykolo Šeduikio kapas (u/k 4832, Alantos mstl.).

Varpininko Juozo Gaidamavičiaus-Gaidžio kapas (u/k 4825, Alantos mstl.).

Lietuvos partizanų kapas (u/k 4828, Alantos mstl.).

Lietuvos partizanų kapai (u/k 4829, Alantos mstl.).

Alantos kalnas, vad. Alku (u/k 5343, Alantos k.).

Molėtų rajono savivaldybės Bendrajame plane išskirti labai dideliu kultūriniu pažintiniu ir rekreaciniu potencialu išsiskiriantys kultūros paveldo objektai, kurių tarpe minimas Alantos urbanistikos ir architektūros kompleksas, miestelio pastatai, registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre ir senieji miestelio gyvenamieji namai. Alantos dvaro sodyba įvertinta kaip išsiskirianti kitų Molėtų rajono dvaro sodybų tarpe gera statinių būkle ir veiksmingu naudojimu visuomenei paskirčiai.

3. APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS, TURINČIOS ĮTAKOS ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMUI

Pagrindinės aplinkos kokybės problemos, kurios gali turėti įtakos Alantos miestelio bendrojo plano rengimui yra:

- dirvožemio ir oro tarša bei triukšmas, sukeliama transporto priemonių;
- vandens tarša, susidaranti dėl nepilno inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio;
- išsklaidyta tarša iš individualių namų, naudojančių kieto kuro katilus.

Požeminio vandens išteklių Alantos miestelyje yra pakankami. Alantoje nuotekos surenkamos centralizuotai ir išvalytos iki normatyvais nustatyto lygmens išleidžiamos į atviruosius vandens telkinius. Tačiau dalis vartotojų vis dar yra neprišijungę prie nuotekų tinklų, todėl paviršinis vanduo gali būti užteršiamas. Paviršinio vandens kokybei neigiamos įtakos taip pat turi ir nepakankamas paviršinių nuotekų tinklų išplėtojimas.

Nemažą aplinkos taršą sukelia transportas, kuris teršia dirvožemį, daro neigiamą įtaką oro kokybei, taip pat didina akustinio triukšmo lygį. Pagrindinę Alantos miestelio gatvių tinklo struktūrą sudaro valstybinės reikšmės keliai, tačiau eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose miestelio teritorijoje nėra matuojamas, tad didžiausias eismo intensyvumas yra krašto kelyje Nr. 119. Oro taršą taip pat didina kietosios dalelės ir kitos išlakos, išmetamos iš katilinių ir vietinio šildymo katilų. Kol kas energija šildymui dar vartojama neracionaliai, pastebimi dideli jos nuostoliai. Siekiant to išvengti, reikalinga pastatų bei inžinerinės infrastruktūros renovacija.

Atliekų šalinimas miestelyje taip pat kelia problemų. Pastebimas atliekų konteinerių trūkumas sodų bendrijose, gyvenamuosiuose kvartaluose. Taip pat turi būti gerinamas atliekų rūšiavimo organizavimas, didinamas antrinis atliekų panaudojimas bei perdirbimas.

Svarbiausios aplinkosauginės problemos, susijusios su gamtinių teritorijų apsauga ir kraštovaizdžiu, yra aiškesnio teritorijų panaudojimo reglamentavimo stoka, o taip pat aiškesnės teritorijų urbanizavimo vizijos trūkumas.

Didžiausia problema kultūros paveldo srityje Alantoje yra lėšų paveldo objektų tvarkymui trūkumas.

4. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Be nustatytų rengiamo Alantos miestelio bendrojo plano tikslų, bendrojo plano rengimui taip pat įtakos turi aplinkosauginiai tikslai, nustatyti aukštesnio lygmens (regioninio, nacionalinio, Europos Bendrijos bei tarptautinio) įstatymuose bei teritorijų planavimo dokumentuose:

- ES tarybos direktyva dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (Žin., 2006, Nr. 118-4513).
- Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolas (Žin., 2002, Nr. 126-5735);
- Tolumųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolas dėl rūgštėjimo eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo (Žin., 2004, Nr. 44-1440).
- Europos kraštovaizdžio konvencija (Žin., 2002, Nr. 104-4621)
- Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencija (Žin., 1997, Nr. 19-411)
- Europos architektūros paveldo apsaugos konvencija (Žin., 1999, Nr. 100-2896).
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, Nr. 110-4852).
- LR teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824),
- LR saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902)
- LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 153-5571),

5. ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO KONCEPCIJOS KRYPTYS IR SPRENDINIŲ ALTERNATYVOS

5.1. Alantos miestelio plėtros sritys ir principai

Rengiant bendrojo plano koncepciją, išskiriamos atskiros miestelio plėtros sritys ir funkcinio zonavimo bei urbanistinės struktūros formavimo principai.

Bendrajame plane išskirtos šios pagrindinės koreguojamos teritorijų plėtros sritys:

- urbanistinė;
- kraštovaizdinė.

Urbanistinė plėtros sritis. Urbanistinei plėtros sričiai priskiriami bendrojo plano rengimo aspektai, kaip: miestelio planinės-erdvinės struktūros formavimas, gamtinių teritorijų plėtojimas, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kokybė, transportiniai ryšiai ir inžinerinė infrastruktūra, socialinių-ekonominių veiksnių įvertinimas. Šiai plėtros sričiai nustatomi tokie pagrindiniai vystymo principai:

1. harmoninga miestelio planinės-erdvinės struktūros plėtra;
2. racionalus teritorijų panaudojimas;
3. ekonomiškai pagrįstas miestelio teritorijų vystymas;
4. reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai minimizavimas ir kompensavimas;
5. kultūros paveldo, kraštovaizdžio, miestelio erdvinės struktūros savitumo respektavimas;
6. reikiamos socialinės infrastruktūros užtikrinimas;
7. palankios darbo aplinkos kūrimas.

Kraštovaizdinė plėtros sritis. Kraštovaizdinei plėtros sričiai priskiriami bendrojo plano rengimo aspektus, kaip: miestelio kraštovaizdžio (miestovaizdžio) formavimas išorės aplinkoje, miestelio vidaus erdvių formavimas, miestelio erdvinės struktūros savitumui svarbių elementų išryškinimas, gamtinio karkaso teritorijų formavimas ir kt. Šiai plėtros sričiai nustatomi tokie pagrindiniai vystymo principai:

1. Virintos upės kompozicinės reikšmės stiprinimas miestelio erdvinėje planinėje struktūroje;
2. miestelio prieigų formavimas, įvertinant savitą kraštovaizdžio kūrimą;
3. istorinės miestelio dalies užstatymo pobūdžio išlaikymas ir plėtojimas;
4. vidaus miestelio erdvių savitumo išlaikymas ir sustiprinimas;
5. gamtinio karkaso nepertraukiamumo įvertinimas.

Funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros principai. Funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros principai nustatyti atsižvelgiant į išskirtas vystymo sričių kryptis. Jie leidžia nurodyti gaires tiek esamų užstatytų teritorijų tvarkymui ir galimai konversijai, tiek naujos plėtros teritorijų erdvinės struktūros formavimui. Bendrajame plane nustatyti šie teritorijos funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros principai:

- užstatomų teritorijų plėtra vystoma įvertinant miestelio erdvinės struktūros savitumo požymių išlaikymą ir išryškinimą;
- viešo naudojimo teritorijų formavimas numatomas, įvertinant gyventojų ir atvykstančių turistų rekreacinių poreikių tenkinimą;
- verslo, komercinio ir darbo pobūdžio teritorijų formavimas atliekamas, įvertinant esamą planinę miestelio struktūrą, stiprinant esamą pagrindinį ir lokalius centrus;
- urbanistinių ir transportinių konfliktų vengimas;
- vertingiausių gamtinio karkaso teritorijų išsaugojimas ir įjungimas į naują urbanistinę struktūrą.

Svarbu paminėti, kad siekiant įgyvendinti numatomus koncepcinius teritorijų vystymo principus, turi būti įvertinamos galimos konkrečios jų įgyvendinimo priemonės. Teritorijos vystymo principų įgyvendinimo priemonės turi būti įvertinamos, remiantis Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (patvirtinta LR Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015), 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa (patvirtinta LR Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482), 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa (patvirtinta Europos Komisijos 2014 m. rugsėjo 8 d.; pakeitimas – 2017 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. C(2017)741) ir Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programa (patvirtinta Europos Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842).

Atliekant Alantos miestelio bendrojo plano rengimą, yra įvertinamos Status quo ir Darnios plėtros alternatyvos.

5.2. Alantos miestelio Status quo alternatyva

Status quo alternatyva pateikiami teritorijų suplanavimo siūlymai, įvertinant esamą susiklosčiusią miesto erdvinę struktūrą, inžinerinę, socialinę bei rekreacinę infrastruktūrą.

Status quo alternatyvos sprendiniai apimtų esamos Alantos miestelio erdvinės struktūros palaikymą, esamo teritorijų funkcinio naudojimo tęstinumą. Status quo alternatyvos sprendiniai užtikrintų tolimesnį miestelio funkcionavimą, tačiau nesudarytų prielaidų kokybiniam erdvinės bei planinės struktūros pokyčiams, nesudarytų efektyvių sąlygų gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos gerinimui.

5.3. Alantos miestelio darnios plėtros alternatyva

Alantos miestelio darnios plėtros alternatyvą sudaro esamų užstatytų teritorijų modernizavimas bei naujų statybinių teritorijų vystymas tarp Alantos miestelio istorinės dalies ir buv. Naujasodžio užstatytos dalies, taip pat pietų ir šiaurės kryptimis (ties Alantos miestelio istorine dalimi).

Alantos miestelyje pramonės teritorijų plėtra yra numatoma dabar esančių gamybinių objektų aplinkoje, buv. Naujasodžio kaimo rytinėje dalyje, Sodo alėjos pabaigoje, taip pat ties Dariaus ir Girėno g. Dalis pramonės teritorijų priklauso Alantos technologijos ir verslo mokyklai.

Dabartinį Alantos miestelio gatvių tinklą numatoma išlaikyti. Koncepcijos sprendimais jis būtų papildytas naujomis susisiekimo atkarpomis numatomuose naujuose kvartaluose. Papildomai bendruoju planu numatoma plėtoti naujas trasas dviračių eismui ir pėstiesiems. Numatoma vystyti pėsčiųjų ryšių sistemą patraukliose kraštovaizdžio vietose – Virintos upės pakrantėse – miškingose ir atvirų laukų teritorijose. Pėsčiųjų bei dviračių takais būtų apjungiamos Virintos upės pakrantės, Alantos dvaro sodybos ir miesto gyvenamosios teritorijos. Pėstiesiems ir dviračiams skirtas takų tinklas sudarytų apie 7,5 km.

5.4. Kraštovaizdis

Kraštovaizdis. Bendrajame plane siekiama įvertinti Alantos miestelio panoramas, siluetus, vaizdingas gamtinės aplinkos perspektyvas, atsiveriančias nuo svarbiausių judėjimo kelių. Kaip svarbios kraštovaizdžiui teritorijos išskiriamos Alantos miestelio prieigose esančios atviros neužstatytos agrarinės zonos tarp urbanizuotų teritorijų bei vandens telkinių, tarp urbanizuotų teritorijų bei archeologinio kultūros paveldo objektų – piliakalnių. Šios atviros

neužstatytos agrarinės teritorijos itin reikšmingos, nes jos leidžia išryškinti svarbiausius kraštovaizdžio savitumo elementus (vandens telkinius, piliakalnius, kompaktiškas miestelių bei bažnytkaimių teritorijas ir kt.), juos apžvelgti bei išlaikyti jiems priimtina aplinką.

5.5. Kultūros paveldo objektų vystymas

Alantos miestelio Nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijų apsaugos tikslai yra – užtikrinti kultūros paveldo objektų išsaugojimą, numatyti veiksmingas kultūros paveldo objektų teritorijų tvarkybos ir naudojimo kryptis ir prioritetus, nustatyti kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes atitinkančias naudojimo kryptis ir prioritetus, apibrėžti kitas kultūros paveldo išsaugojimo priemones.

Remiantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 4 str. 2 p. straipsniu, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reglamentavimas nustatomas, vadovaujantis šiais apsaugos tikslais: mokslinio pažinimo – išsaugoti archeologinius ir kitus unikalius istorinių duomenų, kuriuos galima perimti ,atliekant saugomo objekto ar vietovės mokslinius tyrimus, šaltinius; viešojo pažinimo ir naudojimo – sudaryti sąlygas dabarties ir ateities kartoms kultūros paveldą pažinti, lankyti ir juo naudotis; viešosios pagarbos – apsaugoti memorialinius ir sakralinius objektus, mirusiųjų ar žuvusiųjų palaidojimo ir atminties vietas.

Visų į Kultūros vertybių registrą įrašytų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkyba vykdoma, vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 23 straipsniu.

Veikla kultūros paveldo objektuose, įrašytuose į Registrą, teisės aktų numatyta tvarka, turi būti vykdoma, laikantis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nuostatų, bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentų ir juose nustatomus paveldosaugos reikalavimus.

Atsižvelgiama į įstatyminės bazės pokyčius, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, dabartinę padėtį, ir realias rajono vystymosi tendencijas. Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti, vadovaujama kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija.

5.6. Inžinerinė infrastruktūra

Alantos miestelio inžinerinės infrastruktūros esamos būklės analizė rodo, kad yra šių sistemų tolimesnio vystymo poreikis.

Šiame bendrojo plano skyriuje yra pateikiami koncepciniai šių sistemų tobulinimo, modernizavimo siūlymai vartotojų komfortinių sąlygų, aplinkos kokybės gerinimo ir tų sistemų eksploatavimo racionalizavimo tikslais.

Vandens tiekimas. Alantos miestelio teritorijoje veikia viešasis vandentiekis. Vartotojams tiekiamas tik geriamos kokybės vanduo. Vanduo iš požeminių sluoksnių yra išgaunamas „Alantos“ I-oje ir II-oje vandenvietėse. Vanduo yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose. Planuojamoje teritorijoje eksploatuojamos dvi viešojo vandentiekio sistemos. Ne visi gyventojai naudojami centralizuotu vandens tiekimu.

Vandens tiekimo sistemos vystymo siūlymai:

- plėsti esamą vandentiekio tinklą, kad visi gyventojai turėtų galimybę prisijungti prie viešojo vandentiekio, pirmiausia linijas nutiesiant į naujų statybų sklypus. Turi būti užtikrintas viešojo vandens tiekėjo paslaugų prieinamumas;
- naujas ir atnaujinamas esamas vandentiekio linijas kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- abi esamos vandentiekio sistemos sujungti ir vandenį tiekti iš „Alantos“ I-sios vandenvietės;
- esamą vandentiekio bokštą demontuoti;
- siekiant užtikrinti požeminio vandens apsaugą, nustatyti, kurie Alantos mstl. esantys vandens gręžiniai yra nenaudojami, neberekalingi ir juos likviduoti;
- Alantos mstl. priešgaisrinė infrastruktūra turi būti pakankama ir įrengta pagal normatyvus, kad priešgaisrinės mašinos galėtų imti vandenį iš atvirųjų vandens šaltinių ar vandentiekio tinkluose įrengtų hidrantų.

Buitinių nuotekų tvarkymas. Alantos miestelio teritorijoje yra įrengtos ir veikia dvi savarankiškos buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemos. Tinkamai biologiškai išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į atvirosius vandens telkinius. Centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo tinklai apima ne visą miestelio teritoriją.

Buitinių nuotekų tvarkymo sistemos vystymo siūlymai:

- plėsti esamą nuotekų surinkimo tinklą, kad visi gyventojai turėtų galimybę prisijungti prie viešojo nuotakyno, pirmiausia tinklus nutiesiant į naujų statybų sklypus. Turi būti užtikrintas viešojo nuotekų tvarkytojo paslaugų prieinamumas;
- naujas ir atnaujinamas esamas nuotekų surinkimo linijas bei kolektorius kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- įgyvendinti technines priemones, sumažinančias paviršinių ir drenažinių vandenų patekimą į tinklus;

- esamas nuotekų tvarkymo sistemas vystyti taip, kad perspektyviniu laikotarpiu būtų ekonomiškai buitines nuotekas valyti vienoje valytkloje, antrosios atsisakant ir atlaisvinant jos užimamą sklypą.

Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas. Alantos miestelio teritorijoje paviršinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema nėra išvystyta. Dalis jų patenka į buitinių nuotekų nuotakyną.

Paviršinių nuotekų tvarkymo siūlymai:

- istorinės dalies Turgaus aikštėje ir pagrindinėse gatvėse įrengti paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo tinklus;
- prie išleistuvių į atviruosius vandens telkinius įrengti nuotekų valykla, atskiriančias naftos produktus ir nešamą smėlį;
- išaiškinti vietas, kur paviršinės nuotekos yra suleidžiamos į buitinių nuotakyną, tokias linijas atjungti, nukreipiant tuos vandenį į paviršinių nuotekų tvarkymo sistemą.

Elektros energijos tiekimas. Alantos miestelyje yra labai gerai išvystyta aprūpinimo elektros energijos sistema, užtikrinanti patikimą elektros tiekimą vartotojams. Istorinėje miestelio dalyje sumontuotos orinės 0,4 kV ETL.

Elektros tiekimo sistemos tobulinimo siūlymai:

- naujas 0,4 kV elektros tiekimo linijas kloti tik požemines kabelines suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- esamas 0,4 kV ETL miestelio istorinėje dalyje (senamiestyje) demontuoti, pakeičiant jas požeminėmis kabelinėmis.

Šilumos tiekimas. Alantos miestelyje centralizuoto pastatų šildymo ir karšto vandens ruošimo sistemos yra įrengtos tik administraciniuose, mokymo įstaigų ir daugiabučiuose gyvenamosios paskirties pastatuose. ČŠT sistemą eksploatuoja UAB „Molėtų šiluma“. Šilumos energija yra ruošiamą katilinėse, naudojant kietą kurą – medienos atliekas ir granules.

Šilumos tiekimo sistemos tobulinimo siūlymai:

- esamas šilumos tiekimo linijas atnaujinti, tuo sumažinant šilumos nuostolius;
- esamus nerenovuotus pastatus atnaujinti, tuo sumažinant šilumos sunaudojimą;
- atskiruose pastatuose įrengtas katilines modernizuoti.

Ryšiai ir telekomunikacijos. Ryšių infrastruktūrai priskiriama: telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Alantos miestelyje yra pakankamai išplėtotą telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, televizijos tinklo, signalizacijos linijų) infrastruktūra. Alantoje veikia plačiąjuostis internetas (PI). Šiaurinėje miestelio dalyje pastatytas judriojo (mobiliojo) ryšio bokštas, ant kurio yra sumontuotos šio ryšio antenos. Miestelyje veikia AB „Lietuvos paštas“ Alantos pašto skyrius ir teikia įvairias paslaugas (t. sk. – finansines ir kt.).

Esamos ryšių sistemos tobulinimo siūlymai:

- esamas ryšių sistemas modernizuoti;
- naujas ryšių linijas kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- ir ateityje naudotis AB „Lietuvos paštas“ Alantos pašto skyriaus paslaugomis;
- įrengti reikiamą viešųjų interneto prieigų skaičių.

Atliekų tvarkymas. Alantos miestelyje už atliekų tvarkymą yra atsakinga UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. Gyventojų butyje, įmonėse ir organizacijose susidaranti komunalinės atliekos, sąšlavos nuogatvių ir aikščių, yra surenkamos į tam skirtus konteinerius.

Komunalinių atliekų turėtojams, esantiems Alantos miestelio teritorijoje, teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- mišrių komunalinių atliekų tvarkymas;
- antrinių žaliavų tvarkymas;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymas;
- didelių gabaritų (seni baldai, buitinė technika, naudotos padangos) ir pavojingų atliekų iš gyventojų surinkimas periodiškai, apvažiavimo būdu.

Sugrębtų lapų, nupjautos žolės ir kitų biologiškai skaidžių („žaliųjų“) atliekų surinkimui ir kompostavimui skirtos aikštelės nėra.

Atliekų tvarkymo sistemos tolimesnio vystymo siūlymai:

- papildomai įrengti reikiamą išrūšiuotų atliekų surinkimo aikštelių skaičių;
- įrengti biologiškai skaidžių („žaliųjų“) atliekų surinkimui ir kompostavimui skirtą aikštelę;
- didelių gabaritų (senus baldus, buitinę techniką, naudotas padangas) ir pavojingas atliekas iš gyventojų surinkti periodiškai, apvažiavimo būdu.

5.7. Socialinė aplinka

Alantos miestelyje yra dvi socialinių paslaugų įstaigos – Alantos senelių globos namai ir Alantos bendruomenės centro vaikų dienos centras „Daigelis“. Alantos senelių globos namai – tai savivaldybės biudžetinė įstaiga, vaikų dienos centras „Daigelis“ – Alantos bendruomenės centro iniciatyva 2003 m. įkurta organizacija miestelio vaikams suburti ir organizuoti.

Alantos miestelyje reikia plėsti sekančias socialinių paslaugų rūšis:

- senyvo amžiaus asmenims – dienos socialinės globos institucijoje paslaugas;
- benamiams – laikino apnakvindinimo ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas;
- neįgaliesiems asmenims – dienos socialinės globos paslaugas institucijoje, socialinės priežiūros centrų, organizuojančių dienos užimtumą, paslaugas;
- socialinės rizikos šeimoms – gerinti teikiamų socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugų kokybę;
- likusiems be tėvų globos vaikams – skatinti įvaikinimą, globą (rūpybą) šeimose.

Alantos miestelio prioritetinio vystymo socialinę ir kultūrinę bazę sudarytų esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70 % miestelio aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo su tinkamo lygio technine įranga.

Pagrindinės plėtros kryptys:

- esamų įstaigų modernizavimas;
- paslaugų kokybės gerinimas;
- daugiafunkcinių socialinės infrastruktūros centrų steigimas;
- socialinio būsto dalies didinimas bendroje miestelio būsto struktūroje.

5.8. Konceptijų alternatyvų apibendrinimas

Alantos miestelio koncepcijoje yra formuojamos dvi pagrindinės alternatyvos: Status quo ir Darnios plėtros alternatyvos. Status quo alternatyvos atveju išlaikoma esama situacija, nenumatoma naujų esminių teritorijos vystymo pokyčių. Tuo tarpu Darnios plėtros alternatyvos atveju numatomos naujos plėtojamos teritorijos – užstatymui, želdynams, inžineriniai, socialinei infrastruktūrai. Taip pat įvertinamas rekreacijos, turizmo vystymas, kultūros paveldo naudojimo tvarkymo bei apsaugos principai. Status quo situacija palankiausia būtų gamtinei aplinkai – nebūtų numatoma naujų radikalių gamtinių teritorijų pertvarkymo, natūralių paviršių uždengimo pastatais bei kietomis dangomis. Tačiau šiuo atveju taip pat nevyktų ir gyvenamosios aplinkos kokybės gerėjimas, nebūtų galimybių gerinti socialinę aplinką, inžinerinį aprūpinimą. Tuo tarpu atitinkamos gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos gerinimo galimybės būtų sudarytos plėtojant Darnios plėtros koncepcijos alternatyvos sprendinius.

Apibendrinant pateiktas Alantos miestelio bendrojo plano rengimo koncepcijų alternatyvas (Status Quo ir Darnios plėtros alternatyva), urbanistiniu požiūriu reikšmingesnė yra Darnios plėtros alternatyva nei Status quo sprendiniai. Status quo alternatyvos sprendiniai apsiriboja teritorijų išsaugojimo ir konservaciniais siūlymais, o didesni urbanistiniai pokyčiai nenumatomi. Darniosios plėtros alternatyva yra sprendžiamas urbanistinės plėtros teritorijų išdėstymas, naujų užstatomų struktūrų formavimas ir esamų pertvarkymas.

6. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS

Alantos miestelio teritorijos bendrasis planas, visų pirma, galimai reikšmingą poveikį gali padaryti numatytose urbanistinės plėtros teritorijose, skirtose gyvenamųjų teritorijų, pramonės objektų užstatymo išplėtimui. Šios plėtros teritorijos dabar yra neužstatytos, todėl poveikio reikšmingumas bus tiek dėl teritorijos naudojimo pobūdžio pasikeitimo, tiek dėl didesnio teritorijos ploto uždengimo kietomis dangomis, pastatais ir pan.

Poveikis aplinkai taip pat gali atsirasti dėl linijinių objektų, tokių kaip susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros, statybos (pavyzdžiui, numatyti kelių tiesimo bei rekonstravimo darbai, nauji tiltai, pralaidos ir kt.).

Naujos plėtros teritorijose žemės naudojimo pasikeitimo poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo, t. y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kurie konkrečiai suformuos naujai kuriamos aplinkos funkcinius bei vizualinius parametrus.

Kultūros paveldo objektai bendrojo plano sprendiniais gali būti paveikti labiau teigiamai. Sprendiniais yra siekiama numatyti galimas kultūros paveldo objektų panaudojimo galimybes, kurios ilgalaikėje perspektyvoje sudarytų prielaidas jų tvarkymui bei išsaugojimui.

Naujos plėtros teritorijose, o taip pat kitose pertvarkomose gamtinės aplinkos teritorijose žemės naudojimo pasikeitimo poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo – t. y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kuriuose bus nustatyti konkretūs techniniai naujai kuriamos aplinkos funkciniai bei vizualiniai parametrai.

7. PASEKMĖS, NEĮGYVENDINUS ALANTOS MIESTELIO BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ

Neįgyvendinus šio bendrojo plano sprendinių, miestelio raida galėtų ir toliau, remiantis Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais. Tačiau kartu svarbu pastebėti, kad dėl apibendrinto funkcinio zonavimo savivaldybės teritorijos bendrajame plane, teritorijos naudojimas negalėtų būti kryptingai vystomas. Be šiame plane numatytų sprendinių reikalingas viešojo naudojimo teritorijų išskyrimas, komunikacijų koridorių formavimas ir

pan. Neparengus Alantos miestelio bendrojo plano, liktų nerealizuoti nustatytieji teritorijų planavimo tikslai bei uždaviniai, kuriais siekiama padidinti teritorijų naudojimo racionalumą, užtikrinti kraštovaizdžio apsaugą bei numatyti kitus, naujus teritorijų naudojimo ir tvarkymo reikalavimus.

8. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS

Rengiant Alantos miestelio bendrojo plano strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, atliekama galimų *reikšmingų pasekmių analizė tokių gamtinių, socialinių ir ekonominių aplinkos komponentų grupėms, kaip:*

- aplinkos kokybei (klimatui, dirvožemiui, vandeniui, orui),
- augalijai, gyvūnijai, biologinei įvairovei,
- kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), statiniams, teritorijos įrangai, išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams (buvusiems riboženkliams ir pan.),
- kraštovaizdžiui, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams,
- visuomenei ir jos sveikatai,
- ekonominei aplinkai, materialiajam turtui,

Galimas reikšmingas pasekmes aplinkai gali sukelti tiek Status quo, tiek Darnios plėtros alternatyvos sprendiniai. Vertinami bendrojo plano koncepcijos sprendiniai, galintys turėti poveikį aplinkai, yra: gyvenamųjų teritorijų plėtra; gamybos teritorijų plėtra; inžinerinės infrastruktūros vystymas; rekreacijos vystymas; kraštovaizdžio ir gamtinio karkaso formavimas. Vertinimas pateikiamas atskiriems aplinkos komponentams.

Apibendrinantis vertinimas pateikiamas 8.8 lentelėje, kurioje nustatomas sprendinių pasekmių pobūdis (ilgalaikis, trumpalaikis, teigiamas ir neigiamas poveikis atskirų poveikio pobūdžio (tiesioginio, netiesioginio, kaupiamojo, sąveikaujančio) aspektais).

8.1. Poveikis aplinkos kokybei (klimatui, orui, vandeniui ir dirvožemiui)

Poveikis orui, vandeniui, dirvožemiui ir klimatui daugiausia gali priklausyti nuo gyvenamųjų teritorijų bei pramonės objektų plėtros, inžinerinės bei susisiekimo infrastruktūros vystymo.

Šiuo metu neužstatytų teritorijų užstatymas turės reikšmingų pasekmių tų teritorijų vandens režimui bei dirvožemiui. Atsiras daugiau kietų paviršių, o tai keis vandens nuotėkio kryptį bei skverbimąsi į požeminius horizontus. Dalis dirvožemio bus sunaikinta vykstant statyboms.

Dėl didėjančios urbanistinės plėtros, gali padidėti potencialių taršos židinių, kurie, priklausomai nuo atskirų projektų įgyvendinimo, gali turėti atitinkamas pasekmes. Neįvertinus reikiamų aplinkosauginių reikalavimų tai gali sukelti neigiamą ilgalaikį poveikį aplinkai.

Inžinerinės infrastruktūros sprendiniai kartu su urbanistiniais sprendiniais turės teigiamą reikšmingą poveikį oro, vandens ir dirvožemio kokybei. Sudarant sąlygas plėsti centralizuotą šilumos tiekimą, parenkant mažiau taršias kuro rūšis gerės oro kokybė, didesniai vartotojų skaičiui prisijungus prie centralizuoto vandentiekio ir nuotekų tinklų gerės paviršinių vandens telkinių kokybė, o gerinant bei vystant atliekų surinkimo ir šalinimo sistemą mažės dirvožemio tarša atliekomis. Didžiausią įtaką oro bei akustinei taršai turės transporto augimas. Kai kurios transporto organizacinės priemonės leis sumažinti oro taršą, tačiau bendras jos lygis gali didėti dėl bendro Lietuvos gyventojų mobilumo augimo.

8.2. Poveikis augalijai, gyvūnijai, bioįvairovei

Didžiausią poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei gali turėti urbanistinės plėtros sprendiniai (tiek gyvenamųjų, tiek pramonės teritorijų plėtra), inžinerinės infrastruktūros plėtojimas, o taip pat rekreacinės infrastruktūros vystymas.

Urbanistinės dalies sprendiniai, susiję su teritorijų užstatymu, turės neigiamą poveikį biologinei įvairovei, gyvūnijai ir augalijai numatomose plėtros teritorijose. Užstatant šias teritorijas bus prarasta dalis gyvūnams ir augalams tinkamų teritorijų.

Rekreacinės infrastruktūros vystymas taip pat sudarys prielaidas natūralios gamtinės aplinkos pokyčiams – natūralių žemės paviršiaus plotų pertvarkymui (pievų sumažėjimui dėl sporto aikštynų įrengimo, takų įrengimo, paplūdimių ir pan.), susiformavusių gamtinių erdvių pasikeitimams (mažosios architektūros elementų įrengimui, dalies medžių, krūmų pašalinimui vykdant kraštovaizdinius kirtimus ir pan.). Tačiau rekreacinės infrastruktūros vystymas gamtinėje aplinkoje esminių pokyčių nesukeltų.

Teigiamą poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei turės numatomi kraštovaizdžio formavimo sprendiniai, kuriais siekiama išlaikyti neužstatomas ir naujai apželdinamas teritorijas, o taip pat gamtinio karkaso formavimo siūlymai – natūralių kraštovaizdžio komponentų stiprinimas ir gausinimas.

8.3. Poveikis kultūros paveldui, statiniams, teritorijos įrangai, išlikusiems istorinės žemėnaudos ir žemėvaldos objektams

Kultūros paveldo objektai labiausiai gali būti paveikti teritorijose, kuriose ar šalia kurių numatoma nauja urbanistinė plėtra, nauja statyba. Siekiant išvengti neigiamo poveikio kultūros paveldo objektams, Bendrojo plano sprendiniais numatant užstatomos aplinkos pokyčius, siekiama darnios aplinkos formavimo.

Su kultūros paveldo objektų aplinkos formavimu tiesiogiai siejamas kraštovaizdžio formavimas, įvertinant platesnį vizualinės aplinkos suvokimo kontekstą. Todėl užstatomų teritorijų vystymas numatytas įvertinant esamą kultūros paveldo objektų išdėstymą ir, tuo pačiu, patrauklaus miestelio kraštovaizdžio formavimą. Tai bažnyčių bokštų ir miestelio užstatymo eksponavimas panoramose, jų sudaromų perspektyvų išlaikymas vidaus erdvėse, harmoningo miestelio vaizdo formavimas nuo svarbiausių įvažiavimų.

Teigiamą ilgalaikį poveikį kultūros paveldui turės koncepcijos alternatyvose numatomi rekreacinės sistemos ir rekreacinės infrastruktūros plėtojimo sprendiniai, kurie paskatins kultūros paveldo objektų ir vietovių lankymą, naudojimą ir tvarkymą bei tuo pačiu padidins jų pažinimo galimybes plačiajai visuomenei.

8.4. Poveikis kraštovaizdžiui, žemės paviršiaus formoms, vandens telkiniams, želdiniams ir želdynams

Bendrojo plano sprendiniai kraštovaizdžiui daugiausiai gali turėti poveikį dėl naujos urbanistinės plėtros, aplinkinių miestelio teritorijų užstatymo naujomis sodybomis, namų valdomis, taip pat žemės ūkio gamybos objektais. Pagal status quo alternatyvos sprendinius statybos vystymas nebūtų konkretizuojamas, būtų išlaikomi Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane (2008, 2018 m.) nustatyti statybos reikalavimai. Darnios plėtros alternatyvoje urbanistinės plėtros sprendiniai būtų detalizuojami. Šioje alternatyvoje taip pat būtų kompleksiskai įvertinamas kitų urbanizuojamoms teritorijoms reikalingų elementų formavimas, kaip: gatvių, takų, želdynų, kitų inžinerinės bei socialinės infrastruktūros objektų. Vystant teritorijos plėtrą yra įvertinamas teritorijos reljefas, prisitaikoma prie jo numatant komunikacijų koridorius, išdėstant želdinių teritorijas. Kaip kraštovaizdžiui svarbiausios neužstatomos teritorijos išdėstomos vandens telkinių aplinkoje, atsiveriančių išskirtinių miestelio panoramų apžvalgos laukuose. Tokiose teritorijose numatomas želdynų formavimas, žemės ūkio naudmenų išlaikymas.

Lyginant abi galimas koncepcijos alternatyvas, gali būtų pažymėta, kad darnios plėtros alternatyvos atveju teritorijų vystymas, tikėtina, turėtų priimtinesnę kryptį kraštovaizdžio formavimui. Todėl abiejų alternatyvų atžvilgiu, darnios alternatyvos koncepcijos atveju tikėtinos didesnės teigiamos ilgalaikės pasekmės.

8.5. Poveikis visuomenei ir jos sveikatai

Atsižvelgiant į demografinę Alantos miestelio padėtį, gyventojų senėjimo problemas, iškyla būtinybė peržiūrėti visuomenės sveikatą užtikrinančias priemones, socialinių paslaugų prieinamumą, kultūrinės veiklos bei gyventojų užimtumo formas. Todėl Bendrojo plano koncepcija yra numatomos priemonės visuomenės sveikatos gerinimui, socialinių paslaugų prieinamumo, gyventojų užimtumo ir jų kultūrinės saviraiškos didinimui. Tai ir socialinių paslaugų plėtra, ir pirminės sveikatos paslaugų sistemos palaikymas, ir aktyvaus laisvalaikio, amatų, daugiafunkcinių centrų kūrimo galimybės.

Teigiamą poveikį visuomenės sveikatai taip pat turės rekreacijos vystymo pasiūlymai, pagal kuriuos numatoma plėtoti poilsio zonas, želdynų sistemą, rekreacines viešojo naudojimo teritorijas prie vandens ir kt. Teigiamai visuomenės sveikatą taip pat įtakos inžinerinės infrastruktūros sprendiniai, kurie mažins oro bei vandens taršą.

8.6. Poveikis ekonominei aplinkai, materialiajam turtui

Ekonominei aplinkai, materialiajam turtui svarbią reikšmę gali turėti su gyventojų užimtumu susijusių teritorijų planavimo sprendinių numatymas.

Bendrojo plano pasiūlymuose numatomos teritorijos pramonės ir verslo plėtrai turės teigiamą poveikį savivaldybės ekonominei aplinkai. Teigiamą poveikį turėtų gyvenamųjų teritorijų vystymo pasiūlymai. Šis poveikis būtų daugiau trumpesnio laikotarpio, nes siejamas su pačiu statybų procesu. Pramoninių teritorijų plėtra neabejotinai turi teigiamą ilgalaikį poveikį, kuris taip pat skatina ir socialinės aplinkos kokybės pagerėjimą.

Teigiamą poveikį verslo plėtrai turės ir inžinerinės infrastruktūros plėtra, socialinės dalies sprendiniai, susiję su darbo jėgos kokybės gerinimu, rekreacijos-turizmo infrastruktūros vystymas ir kt.

9. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Norint išvengti, sumažinti ar kompensuoti neigiamas Alantos miestelio bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo pasekmes, rekomenduojama imtis šių priemonių:

1. numatyti bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo etapiškumą ir jo laikytis;
2. vykdyti bendrojo plano sprendinių stebėseną;
3. teritorinę veiklą vystyti, remiantis bendrojo plano koncepcijoje įvardintais teritorijos vystymo principais;

4. nuosekliai laikytis bendrojo plano sprendinių, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus bei kitus projektus;
5. vykdant užstatomų teritorijų vystymą, parengti planavimo bei projektavimo technines sąlygas, įvertinant kokybinius teritorijų formavimo reikalavimus:
 - reikalavimus detaliam teritorijų suplanavimui, pertvarkant žemės sklypus bei suformuojant reikiamas viešojo naudojimo erdves – gatves, kelius, želdynus bei kitas visuomenines teritorijas;
 - reikalavimus gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimui;
 - reikalavimus urbanizuojamų teritorijų užstatymo kompleksiskumui ir kt.;
6. įgyvendinant inžinerinės infrastruktūros dalies sprendinius taikyti naujausias ir mažiausiai kenkiančias aplinkai technologijas;
7. kultūros paveldo vertybių teritorijas plėtoti, laikantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatų bei kitų reikalavimų, kurie nustatomi, remiantis kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentais ir kitais norminiais bei individualiais teisės aktais;
8. užstatant teritorijas sudaryti prieigas prie gamtinių elementų – miško dalių, upių ir upelių, pakrančių, želdynų. Aplinkos sutvarkymui naudoti vietai būdingas medžiagas, formuoti miesto erdvių pobūdį atitinkančius kraštovaizdžio elementus ir pan.

Rengiant bendrojo plano sprendinius siekiama išvengti galimo reikšmingo neigiamo poveikio numatomose pertvarkyti teritorijose. Vis dėlto, daugeliu lokalių atvejų sprendinių poveikis priklausys nuo tolimesnio jų įgyvendinimo. Dėl šios priežasties, kaip pagrindinė priemonė, leidžianti užtikrinti galimų neigiamų pasekmių aplinkai sumažinimą, galėtų būti kokybiškų žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų (specialiųjų ir detaliųjų planų) bei kitų projektų parengimas su aplinkos išsaugojimo, kraštovaizdžio bei urbanistinės struktūros formavimo priemonių dalimis, neprieštaraujančių bendrojo plano sprendiniams.

10. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS

Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos sprendinių strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas, remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin., 2004, Nr. 130-4650) bei suderintu Alantos miestelio bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (2019 m.).

Bendrojo plano koncepcijos pasiūlymų strateginis poveikis aplinkai vertintas pasitelkiant ekspertų išvadą. Taip pat remtasi Lietuvos statistikos departamento, Kultūros paveldo departamento, Saugomų teritorijų tarnybos bei valstybinio monitoringo ir kitais viešai prieinamais duomenimis. Analizei panaudota Alantos miestelio esamos būklės medžiaga – aplinkos kokybės ir jos apsaugos, kraštovaizdžio, kultūros paveldo bei kitos dalys.

Alantos miestelio bendrojo plano koncepcijos alternatyvų vertinimui panaudoti metodai – ekspertiniai vertinimai, aprašant galimas sprendinių pasekmes atrinktiems vertinamiems aplinkos komponentams ir sudarant apibendrinančias pasekmių lenteles bei atliekant geografinių informacinių sistemų (GIS) duomenų analizę. Taip pat koncepcijos alternatyvų vertinimui atlikta istorinė, kraštovaizdinė, urbanistinė analizė, lentelių forma sudaryti kontroliniai sąrašai ir pildyti klausimynai.

Pagrindinė vertinimo problema yra nustatytos metodikos, tinkamos įvairių teritorijų bendrųjų planų vertinimui, trūkumas. Be to, gauti konkrečius aplinkos kokybės duomenis yra labai sudėtinga, dažniausiai neįmanoma, nes aplinkos stebėseną dabartiniu metu dažniausiai vykdoma visos šalies ar jos atskirų dalių mastu, o miestų ir miestelių monitoringo programos ne visur yra parengtos ir vykdomos.

11. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo ir poveikio aplinkai stebėseną turi būti vykdoma, remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymu (Žin., 2006, Nr. 57-2025), Bendraisiais savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatais (Žin., 2007, Nr. 76-3035) bei Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu (TAR, 2014, Nr. 401). Efektyviai stebėsenai užtikrinti, patvirtinus bendrąjį planą, sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę turi vykdyti savivaldybė ir kitos institucijos.

Bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu turi būti:

- rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- stebimi miestelio ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- nustatyta tvarka vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;

- analizuojami miestelio urbanistinės plėtros ir inžinerinės infrastruktūros pokyčiai;
- analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo pasekmės fiksuojamos, vykdant bendrą Alantos miestelio aplinkos monitoringą pagal paruoštą, suderintą ir patvirtintą monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose bei Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos apraše.

Teritorijos ar aplinkos komponentai, kurie gali būti reikšmingai paveikti įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano sprendinius, turi būti stebimi, remiantis Valstybine aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programa (Žin., 2011, Nr. 34-1603) bei jos atnaujinimais.

Alantos miestelio bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną turi apimti nuolatinį ir sistemingą stebėjimą, kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą srityse, kuriose yra numatyti bendrojo plano sprendiniai, jos vertinimą ir tolimesnį prognozavimą. Turi būti atliekama tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių stebėseną, analizuojant pasekmes pagal galimą jų netiesioginį, kaupiamąjį, sinergetinį ir kt. pobūdį.

Siūloma bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną įtraukti į Alantos miestelio aplinkos monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose. Bendrojo plano įgyvendinimo stebėjimo rodikliai, remiantis Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašo 3 priedu, pateikiami 11.1 lentelėje.

Bendrojo plano stebėseną turi trukti iki naujo bendrojo plano patvirtinimo. Miestelio monitoringo duomenys ir informacija institucijoms bei kitiems asmenims teikiama įstatymų ir kitų teisės aktų numatyta tvarka. Miestelyje vykdomas monitoringas finansuojamas iš savivaldybės biudžeto lėšų, taip pat gali būti naudojamos ir tarptautinių organizacijų, programų bei kitos lėšos (Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas (Žin., 2006, Nr. 57-2025); Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas (TAR, 2014, Nr. 401)).

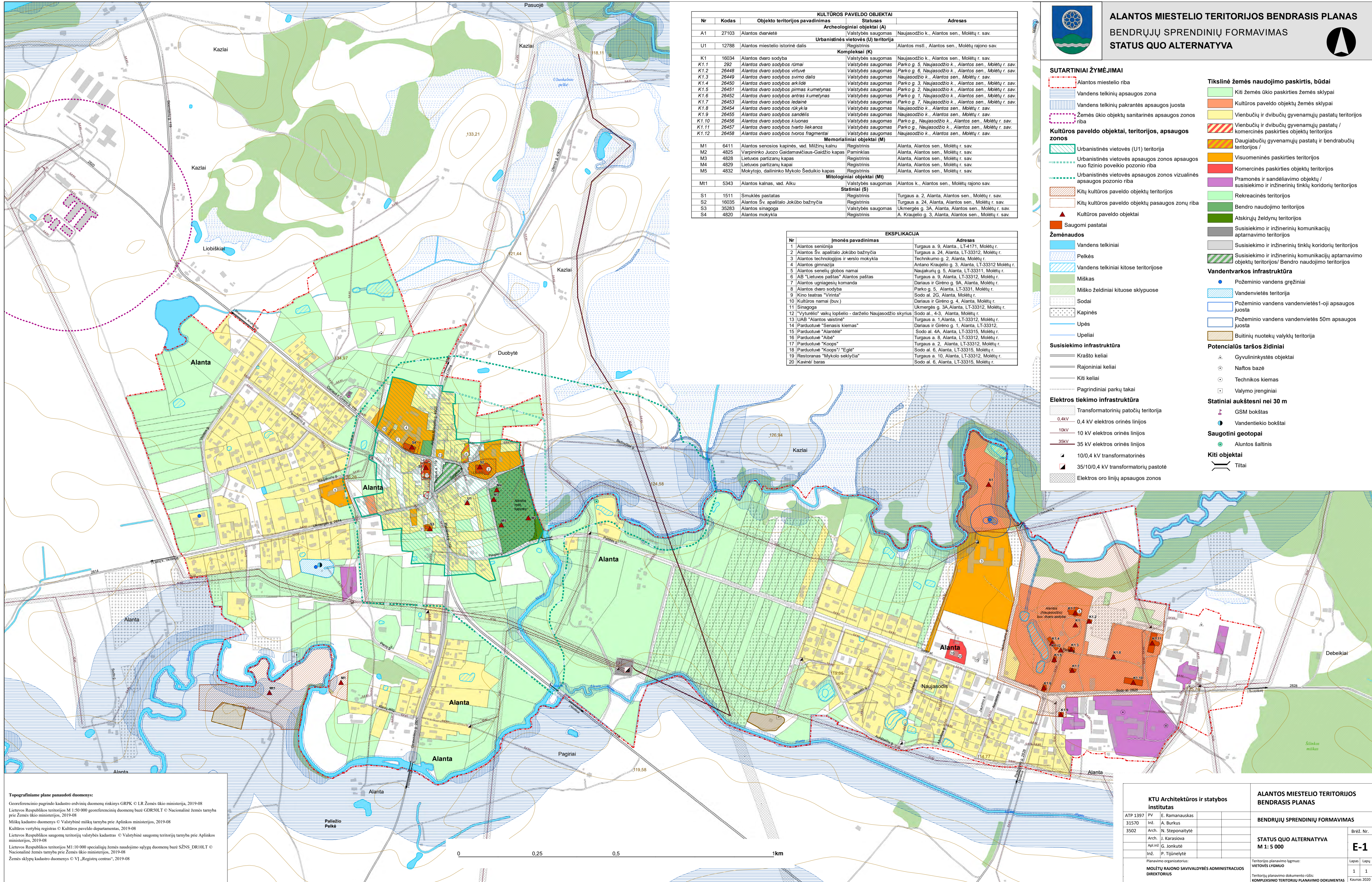
GRAFINĖ DALIS

1. Konceptija. Status quo alternatyva, Nr. E-1;
2. Konceptija. Darnios plėtros alternatyva, Nr. K-1.

ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS STATUS QUO ALTERNATYVA

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI				
Nr	Kodas	Objekto teritorijos pavadinimas	Statusas	Adresas
A1	27103	Alantos dvarietė	Valstybės saugomas	Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
Archeologiniai objektai (A)				
Urbanistinės vietovės (U) teritorija				
U1	12788	Alantos miesto istorinė dalis	Registruotas	Alantos mstl., Alantos sen., Molėtų rajono sav.
Kompleksai (K)				
K1	16034	Alantos dvaro sodyba	Valstybės saugomas	Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.1	292	Alantos dvaro sodybos rūmai	Valstybės saugomas	Parko g. 5, Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.2	26448	Alantos dvaro sodybos virtuvė	Valstybės saugomas	Parko g. 6, Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.3	26449	Alantos dvaro sodybos svirno dalis	Valstybės saugomas	Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.4	26450	Alantos dvaro sodybos arkidė	Valstybės saugomas	Parko g. 3, Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.5	26451	Alantos dvaro sodybos pirmas kumetynas	Valstybės saugomas	Parko g. 2, Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.6	26452	Alantos dvaro sodybos antras kumetynas	Valstybės saugomas	Parko g. 7, Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.7	26453	Alantos dvaro sodybos ledainė	Valstybės saugomas	Parko g. 7, Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.8	26454	Alantos dvaro sodybos rūkykla	Valstybės saugomas	Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.9	26455	Alantos dvaro sodybos sandėlis	Valstybės saugomas	Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.10	26456	Alantos dvaro sodybos klona	Valstybės saugomas	Parko g., Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.11	26457	Alantos dvaro sodybos tvarto liekanos	Valstybės saugomas	Parko g., Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
K1.12	26458	Alantos dvaro sodybos tvoros fragmentai	Valstybės saugomas	Naujasodžio k., Alantos sen., Molėtų r. sav.
Memorialiniai objektai (M)				
M1	6411	Alantos senosios kapinės, vad. Milžinių kalnu	Registruotas	Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
M2	4825	Varpininko Juozo Gaidamavičiaus-Gaidžio kapas	Paminklas	Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
M3	4828	Lietuvos partizanų kapas	Registruotas	Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
M4	4829	Lietuvos partizanų kapai	Registruotas	Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
M5	4832	Mokytojo, dalininko Mykolo Šeduklio kapas	Registruotas	Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
Mitologiniai objektai (Mt)				
Mt1	5343	Alantos kalnas, vad. Alku	Valstybės saugomas	Alantos k., Alantos sen., Molėtų rajono sav.
Statiniai (S)				
S1	1511	Smulkės pastatas	Registruotas	Turgaus a. 2, Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
S2	16035	Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia	Registruotas	Turgaus a. 24, Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
S3	35283	Alantos sinagoga	Valstybės saugomas	Ukmergės g. 3A, Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.
S4	4820	Alantos mokykla	Registruotas	A. Kraujelio g. 3, Alanta, Alantos sen., Molėtų r. sav.

EKSPLIKACIJA		
Nr	Imonės pavadinimas	Adresas
1	Alantos seniūnija	Turgaus a. 9, Alanta, LT-4171, Molėtų r.
2	Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia	Turgaus a. 24, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
3	Alantos technologijos ir verslo mokykla	Technikumo g. 2, Alanta, Molėtų r.
4	Alantos gimnazija	Antano Kraujelio g. 3, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
5	Alantos senelių globos namai	Naujakurių g. 5, Alanta, LT-33311, Molėtų r.
6	AB "Lietuvos paštas" Alantos paštas	Turgaus a. 9, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
7	Alantos ugniagesių komanda	Dariaus ir Girėno g. 9A, Alanta, Molėtų r.
8	Alantos dvaro sodyba	Parko g. 5, Alanta, LT-3331, Molėtų r.
9	Kino teatras "Virtuozai"	Sodo al. 2G, Alanta, Molėtų r.
10	Kultūros namai (buv.)	Dariaus ir Girėno g. 4, Alanta, Molėtų r.
11	Sinagoga	Ukmergės g. 3A, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
12	"Vyturėlio" vaikų lopšelio - darželio Naujasodžio skyrius	Sodo al., 4-3, Alanta, Molėtų r.
13	IUB "Alantos vaistinė"	Turgaus a. 1, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
14	Parduotuvė "Sėnasis kiemas"	Dariaus ir Girėno g. 1, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
15	Parduotuvė "Alantėle"	Sodo al. 6A, Alanta, LT-33315, Molėtų r.
16	Parduotuvė "Alba"	Turgaus a. 8, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
17	Parduotuvė "Koops"	Turgaus a. 2, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
18	Parduotuvė "Koops" "Eglė"	Sodo al. 6, Alanta, LT-33315, Molėtų r.
19	Restoranas "Mykolo seklyčia"	Turgaus a. 10, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
20	Kavinė baras	Sodo al. 6, Alanta, LT-33315, Molėtų r.

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI

- Alantos miesto riba
- Vandens telkinių apsaugos zona
- Vandens telkinių pakrantės apsaugos juosta
- Žemės ūkio objektų sanitarinės apsaugos zonos riba
- Kultūros paveldo objektai, teritorijos, apsaugos zonos
 - Urbanistinės vietovės (U1) teritorija
 - Urbanistinės vietovės apsaugos zonos apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio riba
 - Urbanistinės vietovės apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonio riba
 - Kitų kultūros paveldo objektų teritorijos
 - Kitų kultūros paveldo objektų apsaugos zonų riba
- Kultūros paveldo objektai
 - Saugomi pastatai
 - Žemėnaudos
 - Vandens telkiniai
 - Peikės
 - Vandens telkiniai kitose teritorijose
 - Miškas
 - Miško želdiniai kituose sklypuose
 - Sodai
 - Kapinės
 - Upės
 - Upeliai
 - Susisiekimo infrastruktūra
 - Krašto keliai
 - Rajoniniai keliai
 - Kiti keliai
 - Pagrindiniai parkų takai
 - Elektrų tiekimo infrastruktūra
 - Transformatorių patočių teritorija
 - 0,4kV, 0,4 kV elektrų orinės linijos
 - 10kV, 10 kV elektrų orinės linijos
 - 35kV, 35 kV elektrų orinės linijos
 - 10/0,4 kV transformatorių pastotės
 - 35/10/0,4 kV transformatorių pastotės
 - Elektrų oro linijų apsaugos zonos

Tikslinė žemės naudojimo paskirtis, būdai

- Kiti žemės ūkio paskirties žemės sklypai
- Kultūros paveldo objektų žemės sklypai
- Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijos
- Daugiauabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių teritorijos /
- Visuomenės paskirties teritorijos
- Komerčinės paskirties objektų teritorijos
- Pramonės ir sandėliavimo objektų / susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos
- Rekreacinės teritorijos
- Bendro naudojimo teritorijos
- Atskirųjų želdynų teritorijos
- Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo teritorijos
- Susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos
- Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos/ Bendro naudojimo teritorijos

Vandentvarkos infrastruktūra

- Požeminio vandens gręžiniai
- Vandenvietės teritorija
- Požeminio vandens vandenvietės 1-oji apsaugos juosta
- Požeminio vandens vandenvietės 50m apsaugos juosta
- Buitinių nuotekų valyklų teritorija

Potencialūs taršos židiniai

- Gyventinystės objektai
- Naftos bazė
- Technikos kiemas
- Valymo įrenginiai

Statiniai aukštesni nei 30 m

- GSM bokštas
- Vandentiekio bokštas

Saugotini geotopai

- Alantos šaltinis

Kiti objektai

- Tiltai

Topografiname plane panaudoti duomenys:
 Georeferencinio pagrindo kadastro erdvinių duomenų rinkinys GRPK © LR Žemės ūkio ministerija, 2019-08
 Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:50 000 georeferencinių duomenų bazė GDR50LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2019-08
 Miškų kadastro duomenys © Valstybinė miškų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2019-08
 Kultūros vertybių registras © Kultūros paveldo departamentas, 2019-08
 Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2019-08
 Lietuvos Respublikos teritorijos M1:10 000 specialią žemės naudojimo sąlygų duomenų bazę SZNS_DR10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2019-08
 Žemės sklypų kadastro duomenys © VĮ „Registrų centras“, 2019-08

KTU Architektūros ir statybos institutas		ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS	
ATP 1397	PV E. Ramanauskas	BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS	
31570	Inž. A. Burkus		
3502	Arch. N. Steponaitytė		
Planavimo organizatorius: MŪLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS		Teritorijos planavimo lygmuo: VIETOVĖS LYGMUO	Brėž. Nr. E-1
Teritorijų planavimo dokumento rūšis: KOMPLEKSINIO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAS		Lapas 1 iš 1	Kaunas 2020

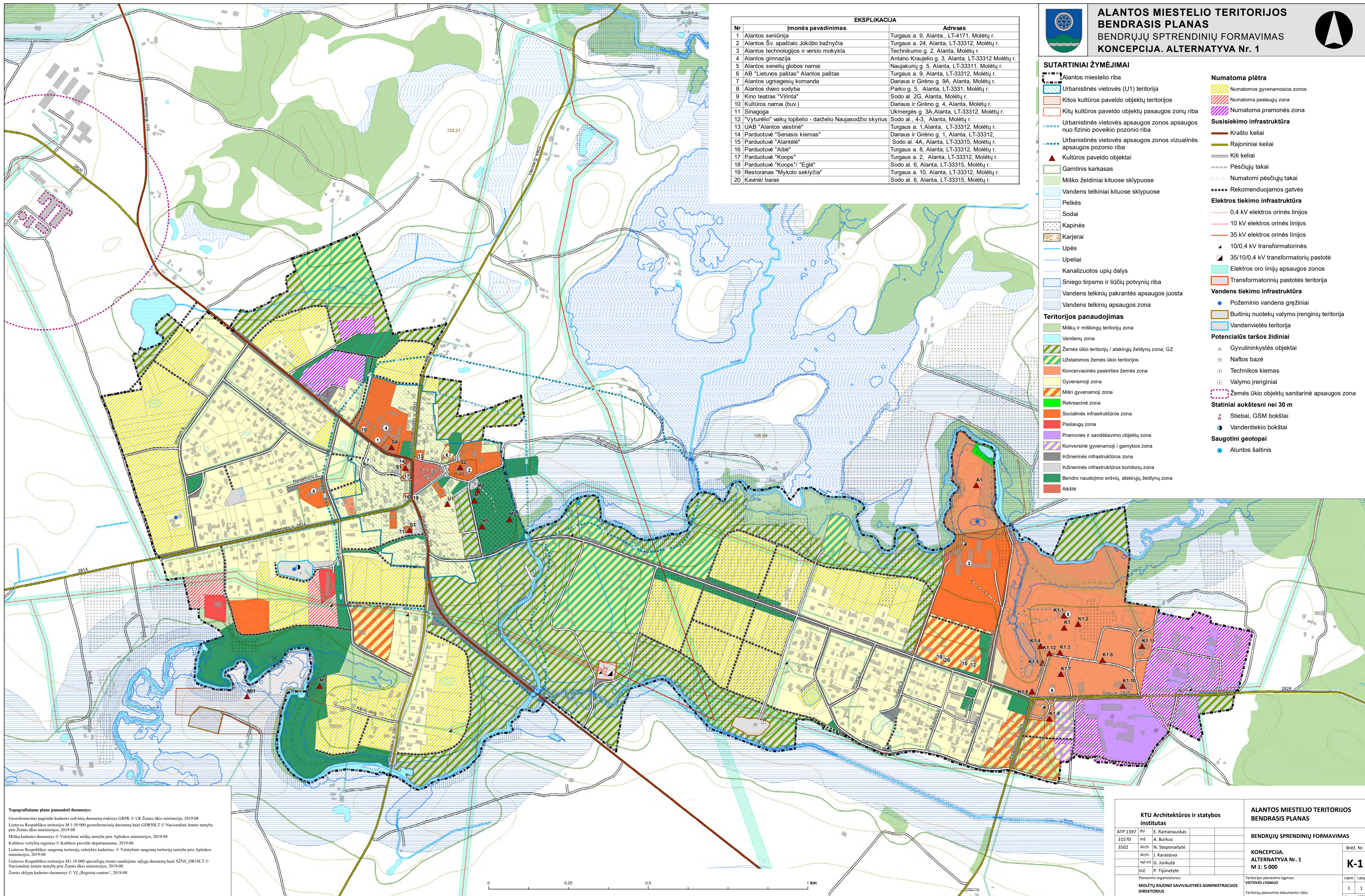
ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS KONCEPCIJA. ALTERNATYVA Nr. 1

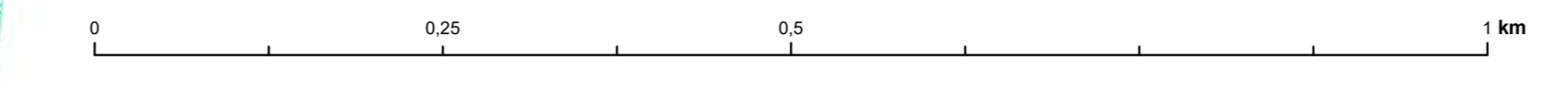
EKSPLIKACIJA		
Nr	Įmonės pavadinimas	Adresas
1	Alantos seniūnija	Turgaus a. 9, Alanta, LT-4171, Molėtų r.
2	Alantos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia	Turgaus a. 24, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
3	Alantos technologijos ir verslo mokykla	Technikumo g. 2, Alanta, Molėtų r.
4	Alantos gimnazija	Antano Kraujelio g. 3, Alanta, LT-33312 Molėtų r.
5	Alantos senelių globos namai	Naujakurių g. 5, Alanta, LT-33311, Molėtų r.
6	AB "Lietuvos paštas" Alantos paštas	Turgaus a. 9, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
7	Alantos ugniagesių komanda	Dariaus ir Girėno g. 9A, Alanta, Molėtų r.
8	Alantos dvaro sodyba	Parko g. 5, Alanta, LT-3331, Molėtų r.
9	Kino teatras "Virinta"	Sodo al. 2G, Alanta, Molėtų r.
10	Kultūros namai (buv.)	Dariaus ir Girėno g. 4, Alanta, Molėtų r.
11	Sinagoga	Ukmergės g. 3A, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
12	"Vytautėlio" vaikų lopšelio - darželio Naujasodžio skyrius	Sodo al., 4-3, Alanta, Molėtų r.
13	UAB "Alantos vaistinė"	Turgaus a. 1, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
14	Parduotuvė "Senasis kiemas"	Dariaus ir Girėno g. 1, Alanta, LT-33312,
15	Parduotuvė "Alantėlė"	Sodo al. 4A, Alanta, LT-33315, Molėtų r.
16	Parduotuvė "Aibė"	Turgaus a. 8, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
17	Parduotuvė "Koops"	Turgaus a. 2, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
18	Parduotuvė "Koops" / "Eglė"	Sodo al. 6, Alanta, LT-33315, Molėtų r.
19	Restoranas "Mykolo seklyčia"	Turgaus a. 10, Alanta, LT-33312, Molėtų r.
20	Kavinė/ baras	Sodo al. 6, Alanta, LT-33315, Molėtų r.

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI

- Alantos miestelio riba
 - Urbanistinės vietovės (U1) teritorija
 - Kitos kultūros paveldo objektų teritorijos
 - Kitų kultūros paveldo objektų apsaugos zonų riba
 - Urbanistinės vietovės apsaugos zonos apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio riba
 - Urbanistinės vietovės apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonio riba
 - Kultūros paveldo objektai
 - Gamtinis karkasas
 - Miško želdiniai kituose sklypuose
 - Vandens telkiniai kituose sklypuose
 - Pelkės
 - Sodai
 - Kapinės
 - Karjerai
 - Upės
 - Upeliai
 - Kanalizuotos upių dalys
 - Sniego tirpsmo ir liūčių potvynių riba
 - Vandens telkinų pakrantės apsaugos juosta
 - Vandens telkinų apsaugos zona
- ### Teritorijos panaudojimas
- Miškų ir miškingų teritorijų zona
 - Vandenų zona
 - Žemės ūkio teritorijų / atskirųjų želdynų zona; GZ
 - Užstatomos žemės ūkio teritorijos
 - Koncervacinės paskirties žemės zona
 - Gyvenamoji zona
 - Mišri gyvenamoji zona
 - Rekreacinė zona
 - Socialinės infrastruktūros zona
 - Paslaugų zona
 - Pramonės ir sandėliavimo objektų zona
 - Konversinė gyvenamoji / gamybos zona
 - Inžinerinės infrastruktūros zona
 - Inžinerinės infrastruktūros koridorių zona
 - Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zona
 - Aikštė
- ### Numatoma plėtra
- Numatomos gyvenamosios zonos
 - Numatoma paslaugų zona
 - Numatoma pramonės zona
- ### Susiektimi infrastruktūra
- Krašto keliai
 - Rajoniniai keliai
 - Kiti keliai
 - Pėsčiųjų takai
 - Numatomi pėsčiųjų takai
 - Rekomenduojamos gatvės
- ### Elektrų tiekimo infrastruktūra
- 0,4 kV elektros orinės linijos
 - 10 kV elektros orinės linijos
 - 35 kV elektros orinės linijos
 - 10/0,4 kV transformatorinės
 - 35/10/0,4 kV transformatorių pastotė
 - Elektrų oro linijų apsaugos zonos
 - Transformatorių pastotės teritorija
- ### Vandens tiekimo infrastruktūra
- Požeminio vandens gręžiniai
 - Buitinių nuotekų valymo įrenginių teritorija
 - Vandenvietės teritorija
- ### Potencialūs taršos židiniai
- Gyvulininkystės objektai
 - Naftos bazė
 - Technikos kiemas
 - Valymo įrenginiai
 - Žemės ūkio objektų sanitarinė apsaugos zona
- ### Statiniai aukštesni nei 30 m
- Stiebai, GSM bokštai
 - Vandentiekio bokštai
- ### Saugotini geotapai
- Alantos šaltinis

Topografiniams planams naudojami duomenys:
 Georeferencinio pagrindo kadastrinių duomenų rinkinys GRPK © LR Žemės ūkio ministerija, 2019-08
 Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:50 000 georeferencinių duomenų bazė GDRSOL.T © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2019-08
 Miškų kadastriniai duomenys © Valstybinė miškų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2019-08
 Kultūros vertybių registras © Kultūros paveldo departamentas, 2019-08
 Lietuvos Respublikos saugomųjų teritorijų valstybės kadastras © Valstybinė saugomųjų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2019-08
 Lietuvos Respublikos teritorijos M1:10 000 specialiąjį žemės naudojimo sąlygų duomenų bazė SŽNS_DR10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2019-08
 Žemės sklypų kadastriniai duomenys © VĮ „Registru centras“, 2019-08

KTU Architektūros ir statybos institutas ATP 1397 PV E. Ramanauskas 31570 Inž. A. Burkus 3502 Arch. N. Steponaitytė Arch. J. Karasiova Arch. G. Jonkutė Inž. P. Tijaunelytė		ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS KONCEPCIJA. ALTERNATYVA Nr. 1 M 1: 5 000		Brėž. Nr. K-1
Planavimo organizatorius: MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA DIREKTORIUS		Teritorijos planavimo lygmuo: VIEŲTĖS LYGMUO Teritorijų planavimo dokumento riba: KOMPLEKSINIO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAS		Lapas Lapų 1 1 Kautas 2020

PRIEDAI

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1. Vertinimo subjektų išvadų apibendrinimas dėl SPAV apimties nustatymo dokumento.
2. Erdvinės struktūros savitumo, kraštovaizdžio ir kultūros paveldo respektavimo analizė.

VERTINIMO SUBJEKTŲ IŠVADŲ APIBENDRINIMAS DĖL SPAV APIMTIES NUSTATYMO DOKUMENTO

Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) subjektų išvadų apibendrinimas dėl SPAV apimties nustatymo dokumento pateikiamas šio priedo 1 lentelėje. Gauti vertinimo subjektų raštai pridedami žemiau.

1 lentelė. Vertinimo subjektų išvadų apibendrinimas dėl SPAV apimties nustatymo dokumento

Eil. Nr.	Vertinimo subjektas	Rašto Nr.*	Išvada
1.	Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos skyrius	2020-01-08 Nr. (9.38-U)2U-14	Vertinimo išvada – atsižvelgti į pateiktas pastabas ir pateikti pataisytą ir papildytą Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano SPAV apimties nustatymo dokumentą.
2.	Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos skyrius	2020-01-17 Nr. (9.38-U)2U-31	Vertinimo išvada – teigiama.
3.	Aplinkos apsaugos agentūra	2020-01-02 Nr. (30.2)-A4E-9	Vertinimo išvada – teigiama.
4.	Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Utenos departamento Molėtų skyrius	2020-01-02 Nr. (9-23 14.3.9 E)2-165	Vertinimo išvada – teigiama. Siūloma atsižvelgti į pateiktus pasiūlymus.
5.	Valstybės saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos	2019-12-30 Nr. (3)-V3-1507 (12.9)	Vertinimo išvada – teigiama.
6.	Molėtų rajono savivaldybės administracija	2020-01-16 Nr. B22-108	Vertinimo išvada – teigiama.

PRIDEDAMI DOKUMENTAI:

1. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos skyriaus 2020-01-08 raštas Nr. (9.38-U)2U-14, 2 lapai;
2. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos skyriaus 2020-01-17 raštas Nr. (9.38-U)2U-31, 1 lapas;
3. Aplinkos apsaugos agentūros 2020-01-02 raštas Nr. (30.2)-A4E-9, 2 lapai;
4. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Utenos departamento Molėtų skyriaus 2020-01-02 raštas Nr. (9-23 14.3.9 E)2-165, 3 lapai;
5. Valstybės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2019-12-30 raštas Nr. (3)-V3-1507 (12.9), 1 lapas;
6. Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2020-01-16 raštas Nr. B22-108, 1 lapas.

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS
UTENOS SKYRIUS**

Kauno technologijos universiteto
Architektūros ir statybos institutui
evaldas.ramanauskas@ktu.lt

2020-01-08 Nr. (9.38-U)2U-14
į 2019-12-20 Nr. DV19-MI-69-74

**DĖL PLANO STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIMTIES
NUSTATYMO DOKUMENTO**

Išnagrinėję Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentą (planavimo organizatorius – Molėtų rajono savivaldybės administracija), pranešame, kad nepritariame šiam dokumentui. Teikiame šias pastabas:

1. Visiškai nėra nustatyta, kokios pasekmės gali būti reikšmingos ir todėl bus vertinamos rengiant ataskaitą.

2. Nurodyti ne visi aplinkos komponentai.

3. Nenurodytas dokumentas - Alantos miestelio centrinės dalies detalusis planas.

4. Kokios specializacijos ekspertus reikės pasitelkti atliekant vertinimą?

SPAV apimties nustatymo dokumento 4.3. skyriuje "Pasekmių aplinkai prognozavimo ir vertinimo metodai, numatomi naudoti vertinimui atlikti" nurodoma, jog bus taikomi šie metodai:

- ekspertinis vertinimas, aprašant galimas sprendinių pasekmes atrinktiems vertinamiems aplinkos komponentams ir sudarant apibendrinančias pasekmių lenteles;
- urbanistinė analizė, panaudojant geografinių informacinių sistemų (GIS) duomenų matematinius bei statistinius apibendrinimus.

Atsižvelgus į tai, kad į planuojamą teritoriją, patenka registruota kultūros vertybė Alantos miestelio istorinė dalis (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 12788) bei kiti kultūros paveldo objektai, siūlome SPAV metu kaip pasekmių prognozavimo ir vertinimo metodus naudoti istorinių, architektūrinių, urbanistinių tyrimų metodologiją bei pasitelkti šios srities mokslininkus (istorikus, architektus, archeologus). Tokiu būdu, SPAV metu būtina atlikti planuojamos teritorijos istorinius tyrimus, siekiant surinkti ne tik rašytinius duomenis apie šias vietas, bet ir istorinę planinę medžiagą, kuri leistų lokalizuoti tiek išlikusius, tiek sunykusius kultūros paveldo objektus.

Prašome pateikti pataisytą ir papildytą Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentą.

Visą informaciją apie kultūros vertybes galima surasti Kultūros vertybių registre (<http://kvr.kpd.lt/>).

Jeigu Jūs nesutinkate su Utenos skyriaus parengtu atsakymu, turite teisę jį skųsti Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (Žin., 2007, Nr.12-497) 36 str. bei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (Žin., 1999, Nr.13-308; 2000, Nr.85-2566; Žin., 2011, Nr.4-126, Nr.49-

2363, Nr.85-413, Nr.119-5617, Nr.139-6549; Žin., 2012, Nr.50-2442, Nr. 132-6643; 2013, Nr. 54-2682, Nr.62-3060, Nr. 128-6520) 15 ir 28 straipsnių nustatyta tvarka.

Vedėjas

Arūnas Giraitis

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS
UTENOS SKYRIUS**

Kauno technologijos universiteto
Architektūros ir statybos institutui
evaldas.ramanauskas@ktu.lt

2020-01-17 Nr. (9.38-U)2U-31
Į 2020-01-16 Nr. el. laišką

**DĖL PLANO STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIMTIES
NUSTATYMO DOKUMENTO**

Išnagrinėję Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo papildytą dokumentą (planavimo organizatorius – Molėtų rajono savivaldybės administracija), pranešame, kad pritariame šiam dokumentui.

Vedėjas

Arūnas Giraitis

APLINKOS APSAUGOS AGENTŪRA

Biudžetinė įstaiga, A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius, tel. 8 706 62 008, el.p. aaa@aaa.am.lt, http://gamta.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188784898

Kauno Technologijos Universiteto
Architektūros ir statybos institutui

2019- Nr. (30.2)-A4E-
į 2019-12-20 Nr. DV19-MI-69-74

DĖL ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDROJO PLANO STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIMTIES NUSTATYMO DOKUMENTO

Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – Agentūra) pagal kompetenciją išnagrinėjo Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentą (toliau – Apimties nustatymo dokumentas). Atsižvelgiant į tai, kad Apimties nustatymo dokumente pateikta Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraš¹ (toliau – Aprašas) 20 punkte nurodyta informacija ir vadovaujantis Aprašo 22 punktu apimties nustatymo dokumentui pritariame.

Šį atsakymą Jūs turite teisę apskųsti Agentūrai (A. Juozapavičiaus g. 9, Vilnius 09311) per 6 mėnesius nuo pažeidimų paaiškėjimo dienos Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui dėl valstybės tarnautojų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje per vienerius metus nuo šio atsakymo įteikimo dienos (Gedimino g. 56, 01110 Vilnius) Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo nustatyta tvarka.

Direktorius įgaliota
Direktorius pavaduotoja

Aldona Teresė Kučinskienė

Saulė Anisimovienė, tel. 8 616 21576, el.p. saule.anisimoviene@aaa.am.lt

¹Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

Create
 Open
 Sign
 Register
 Save

Document: dėl SPAV apimties Alantos m.
 File: ALANTOS MIESTELIO.adoc (ADOC-V1.0, GeDOC)

- Content
 Metadata
 Signatures
 Validation (1)

Edit

View

SIGNABLE METADATA

Metadata for describing content of e-document

Title of e-document	Document sort	Signatures
dėl SPAV apimties Alantos m.		

Authors

Status	Author	Code	Address	Signatures
Legal entity	Aplinkos apsaugos agentūra	188784898	A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius	

Recipients

Status	Recipient	Code	Address	Signatures
Legal entity	Kauno technologijos universitetas	111950581	K. Donelaičio g. 73, Kaunas	

Registrations of a document

Date of registration	Document registration No.	Code of the entity	Signatures
02/01/2020 12:55:02	(30.2)-A4E-9	err	
Employee who registered the document			
First name and last name		Position	Structural subdivision
Danguolė Petravičienė			Aplinkos apsaugos agentūra

UNSIGNABLE METADATA

**NACIONALINIO VISUOMENĖS SVEIKATOS CENTRO
PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS
UTENOS DEPARTAMENTO
MOLĖTŲ SKYRIUS**

Biudžetinė įstaiga, Kalvarijų g. 153, LT-08221 Vilnius.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 291349070.
Departamento duomenys: S. Dariaus ir S. Girėno g. 12, LT-28240 Utena.
Skyriaus duomenys: Vilniaus g. 74, LT-33140 Molėtai, tel. / faks. (8 383) 52 334, el. p. moletai@nvsc.lt

Kauno technologijos universiteto
Architektūros ir statybos institutui,
Tunelio g. 60, 44405 Kaunas
asi@ktu.lt
Molėtų rajono savivaldybei
savivaldybe@moletai.lt

2020-01-02 Nr. (9-23 14.3.9 E)2-165
Į 2019-12-20 Nr. DV-19-MI-69-74

**DĖL STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIMTIES NUSTATYMO
DOKUMENTO VERTINIMO IR IŠVADOS PATEIKIMO**

Informacija apie plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengėją – Kauno technologijos universiteto Architektūros ir statybos institutas, 111950581, K. Donelaičio g. 73,44249 Kaunas, asi@ktu.lt.

Plano ar programos rengimo organizatorius – Molėtų rajono savivaldybės administracija Kauno technologijos universiteto Architektūros ir statybos institutas, 111950581, K. Donelaičio g. 73,44249 Kaunas, asi@ktu.lt.

Plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento pavadinimas –ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS, SPAV apimties nustatymo dokumentas.

Plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumente nurodyta veiklos vieta – Alantos mst. Molėtų r.

Plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento vertinimas.

Pagrindiniai Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai Alantos miestelio teritorijos raidai bei kompleksiskai spręsti Alantos miestelio socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius, derinti fizinių ir juridinių asmenų ir jų grupių bei savivaldybės interesus dėl planuojamos teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo;
2. nustatyti Alantos miestelio teritorijos, jo inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas, sudaryti sąlygas racionaliam teritorijos naudojimui bei sudaryti sąlygas privačioms investicijoms;
3. numatyti Alantos miestelio gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo, tikslingo naudojimo priemones;
4. kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją Alantos miestelio aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas jame.

Svarbiausi Alantos miestelio bendrojo plano rengimo planavimo uždaviniai:

1. suformuoti Alantos miestelio funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti Alantos miestelio teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemonės, gerinti kraštovaizdžio planavimo kokybę;
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. nustatyti Alantos miestelio socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus detalizuojant savivaldybės lygmens bendrojo plano teritorijos naudojimo privalomuosius reikalavimus;
6. patikslinti savivaldybės bendrajame plane numatytų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
7. detalizuoti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
8. detalizuoti Alantos miestelio kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugos aspektus;
9. tobulinti ir vystyti istoriškai susiklosčiusią miestelio urbanistinę struktūrą, architektūrinę erdvinę kompoziciją.

Išanalizuota Status Quo situacija ir siūloma darnios plėtros alternatyva, pagal kurią numatyti šie siūlymai:

1. Vandens tiekimo sistemos vystymo siūlymai:

- plėsti esamą vandentiekio tinklą, kad visi gyventojai turėtų galimybę prisijungti prie viešojo vandentiekio, pirmiausia linijas nutiesiant į naujų statybų sklypus. Turi būti užtikrintas viešojo vandens tiekėjo paslaugų prieinamumas;
- naujas ir atnaujinamas esamas vandentiekio linijas kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- abi esamas vandentiekio sistemas sujungti ir vandenį tiekti iš „Alantos“ I-sios vandenvietės (*NVSC Molėtų skyriaus nuomone reikėtų palikti abi vandenvietes kaip rezervines*);
- esamą vandentiekio bokštą demontuoti;
- siekiant užtikrinti požeminio vandens apsaugą, nustatyti, kurie Alantos mstl. esantys vandens gręžiniai yra nenaudojami, neberekalingi ir juos likviduoti;

2. Buitinių nuotekų tvarkymo sistemos vystymo siūlymai:

- plėsti esamą nuotekų surinkimo tinklą, kad visi gyventojai turėtų galimybę prisijungti prie viešojo nuotakyno, pirmiausia tinklus nutiesiant į naujų statybų sklypus. Turi būti užtikrintas viešojo nuotekų tvarkytojo paslaugų prieinamumas;
- naujas ir atnaujinamas esamas nuotekų surinkimo linijas bei kolektorius kloti tik suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- įgyvendinti technines priemones, sumažinančias paviršinių ir drenažinių vandenų patekimą į tinklus;
- esamas nuotekų tvarkymo sistemas vystyti taip, kad perspektyviniu laikotarpiu būtų ekonomiškai buitines nuotekas valyti vienoje valykloje, antrosios atsisakant ir atlaisvinant jos užimamą sklypą (*NVSC Molėtų skyriaus nuomone reikėtų palikti abi nuotekų vandens valyklas dėl pakankamai nemažų atstumų viena nuo kitos*);

3. Elektros tiekimo sistemos tobulinimo siūlymai:

- naujas 0,4 kV elektros tiekimo linijas kloti tik požemines kabelines suformuotose inžinerinių tinklų zonose (koridoriuose);
- esamas 0,4 kV ETL miestelio istorinėje dalyje (senamiestyje) demontuoti, pakeičiant jas požeminėmis kabelinėmis;

4. Gyvenamosios zonos plėtra Alantos miestelyje yra numatoma trijose pagrindinėse vietose:

- vidurinėje - tarp Alantos miestelio istorinės dalies ir buv. Naujasodžio užstatytos dalies (Sodo alėjos Patiltės gatvės aplinkoje),

- pietinėje dalyje (Alantos miestelio istorinės dalies pusėje, Girsteitiškio gatvės abiejose pusėse) ir
- šiaurinėje (Alantos miestelio istorinės dalies pusėje, šiaurinėje Dariaus ir Girėno gatvės pusėje bei Virintos gatvėje esančiuose žemės ūkio plotuose);

5. Siūloma formuoti 2 miestelio centrus;

6. Siūloma plėsti pramoninę zoną Naujasodžio kaimo rytinėje dalyje.

Pateiktas apibendrinimas, kuriuo pažymima, kad Status quo alternatyvos atveju išlaikoma esama situacija, nenumatoma naujų esminių teritorijos vystymo pokyčių. Tuo tarpu Darnios plėtros alternatyvos atveju numatomos naujos plėtojamos teritorijos – užstatymui, želdynams, inžinerinei, socialinei infrastruktūrai. Taip pat įvertinamas rekreacijos, turizmo vystymas, kultūros paveldo naudojimo tvarkymo bei apsaugos principai. Status quo situacija palankiausia būtų gamtinei aplinkai – nebūtų numatoma naujų radikalių gamtinių teritorijų pertvarkymo, natūralių paviršių uždengimo pastatais bei kietomis dangomis. Tačiau šiuo atveju taip pat nevyktų ir gyvenamosios aplinkos kokybės gerėjimas, nebūtų galimybių gerinti socialinę aplinką, inžinerinį aprūpinimą. Tuo tarpu atitinkamos gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos gerinimo galimybės būtų sudarytos plėtojant Darnios plėtros koncepcijos alternatyvos sprendinius.

Rengėjų nuomone Darnios plėtros alternatyvoje pateiktas teritorijų panaudojimas leistų nesunkiai išvengti neorganizuoto teritorijų planavimo žemesnio lygmens projektais. Alantos miestelio plėtros teritorijų detalizavimas Darnios plėtros alternatyvoje leistų strategiškai įvertinti miesto nuoseklios plėtros perspektyvas bei galimybes, o Status quo alternatyvos atveju būtų sudarytos prielaidos daugiau atsitiktiniam teritorijų vystymui bei plėtrai. Vertinant koncepcijų alternatyvų privalumus ir trūkumus, taip pat galima išskirti, kad Darnios plėtros alternatyvos sprendiniai turėtų reikšmingesnę poveikį gyvenamajai aplinkai, gamtinėms teritorijoms. Darnios plėtros alternatyvoje yra numatytas naujų želdynų teritorijų vystymas, pėsčiųjų ir dviračių takų tinklo plėtra gamtinio kraštovaizdžio teritorijose, gali turėti reikšmingesnę poveikį kraštovaizdžiui nei Status quo alternatyvos atveju išlaikoma esama miesto erdvinė-planinė struktūra.

Alantos miestelio bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas planuojamas atlikti, taikant didelių teritorijų planavimo vertinimui tinkamus pasekmių analizės, prognozavimo ir vertinimo kokybinius metodus:

- ekspertinį vertinimą, aprašant galimas sprendinių pasekmes atrinktiems vertinamiems aplinkos komponentams ir sudarant apibendrinančias pasekmių lenteles;

- urbanistinę analizę, panaudojant geografinių informacinių sistemų (GIS) duomenų matematinius bei statistinius apibendrinimus.

Vertinimo išvada: ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDROJO PLANO SPAV apimties nustatymo dokumentas parengtas, vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr.130-4650) (suvestinė redakcija nuo 2014-12-31) ir kitais visuomenės sveikatos saugos teisės aktais, atitinka jų reikalavimus. Į pateiktus pasiūlymus dėl vandenviečių ir nuotekų valyklų siūlome atsižvelgti, rengiant Alantos miestelio bendrojo plano sprendinius ir teikiant juos svarstymui ir derinimui.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie SAM
Utenos departamento Molėtų skyriaus vedėjas

Vytautas Šakys

Vytautas Šakys

Vytautas Šakys, tel. (8 383) 52 258, el. p. vytautas.sakys@nvsc.lt

VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

Biudžetinė įstaiga, Antakalnio g. 25, LT-10312 Vilnius,
tel. (8 5) 272 3284, faks. (8 5) 272 2572, el. p. vsst@vsst.lt, <http://www.vsst.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724381

Kauno technologijos universiteto
Architektūros ir statybos instituto
Teritorijų planavimo centrui

2019-12- 30
I 2019-12-20

Nr. (3)-V3-1507 (12.9)
Nr. DV19-MI-69-74

DĖL ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDROJO PLANO KOREGAVIMO STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIMTIES NUSTATYMO DOKUMENTO

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos pagal kompetenciją saugomų teritorijų ir jose saugomų gamtinių vertybių bei Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų aspektu išnagrinėjo Jūsų pateiktą Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentą ir pritaria jam be pastabų.

Šis atsakymas per vieną mėnesį nuo jo įteikimo dienos skundžiamas Lietuvos administracinių ginčų komisijai Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Lapinskienė

MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA

Kauno technologijos universiteto
Architektūros ir statybos institutas
Tunelio g. 60
LT-44405 Kaunas

2020-01-16 Nr. B22-108
I 2019-12-20 Nr. DV19-MI-69-74

DĖL ALANTOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDROJO PLANO SPAV APIMTIES NUSTATYMO DOKUMENTO

Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano SPAV apimties nustatymo dokumentas parengtas pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“. Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano SPAV apimties nustatymo dokumentui pritariame.

Administracijos direktorius

Sigitas Žvinys

Dovilė Dimindavičiūtė, (8 383) 40054, el. p. dovile.dimindaviciute@moletai.lt

c:\downloads\143del-spav-apimties-dokumento.docx

PRIEDAS NR. 2

**ALANTOS MIESTELIO ERDVINĖS STRUKTŪROS SAVITUMO,
KRAŠTOVAIZDŽIO IR KULTŪROS PAVELDO RESPEKTAVIMO ANALIZĖ**

Atliko :

Arch. dr. Evaldas Ramanauskas (ATP 1397)

projekto vadovas, teritorijų planavimas

Arch. Nijolė Steponaitytė (3502)

projekto kultūros paveldo dalies vadovas, kultūros
paveldo ir kraštovaizdžio vertinimas

TURINYS

ĮVADAS	3
1. ERDVINĖ-PLANINĖ TERITORIJOS STRUKTŪRA.....	3
1.1. Planuojamos teritorijos istorinės raidos charakteristika	3
1.1. Miestelio planinė-erdvinė struktūra.....	7
1.2. Miestelio erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai.....	8
2. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI	22
IŠVADOS IR APIBENDRINIMAS	25

ERDVINĖS STRUKTŪROS SAVITUMO, KRAŠTOVAIZDŽIO IR KULTŪROS PAVELDO RESPEKTAVIMO ANALIZĖ

ĮVADAS

Alantos miestelio erdvinės struktūros savitumo, kraštovaizdžio ir kultūros paveldo respektavimo analizė rengiama atliekant bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimą (SPAV). Erdvinės struktūros savitumo, kraštovaizdžio ir kultūros paveldo respektavimo analizė pateikiama kaip Alantos miestelio teritorijos bendrojo plano SPAV ataskaitos priedas. Analizėje pateikiama aprašomoji dalis, istoriniai planai, fotofiksacijos.

1. ERDVINĖ-PLANINĖ TERITORIJOS STRUKTŪRA

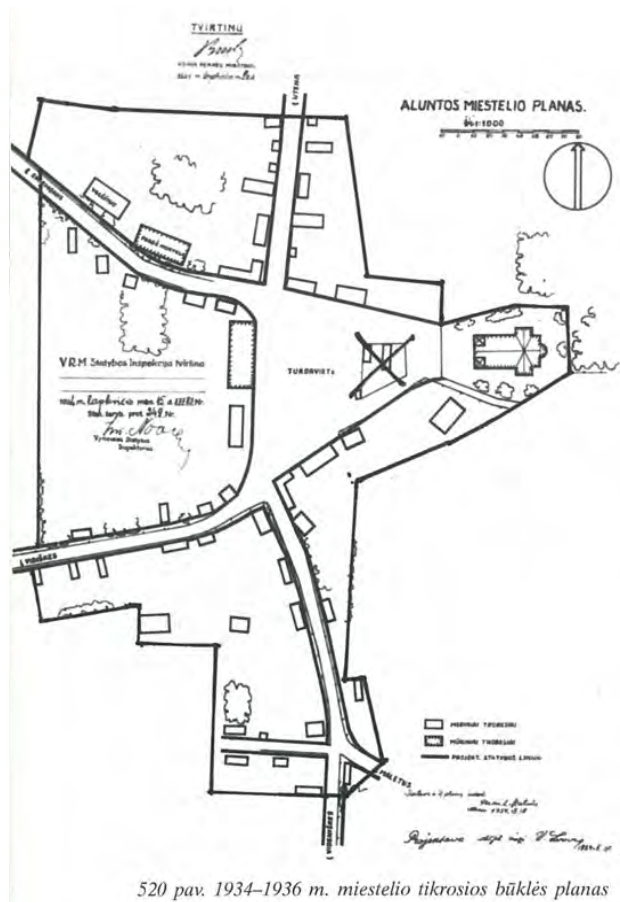
1.1. Planuojamos teritorijos istorinės raidos charakteristika

Alanta (iki 1970 m. vadinta Alunta) rašytiniuose istorijos šaltiniuose pirmą kartą minima 1436 m., kai LDK kunigaikštis Žygimantas Kęstutaitis dvaro valdą dovanavo Vilniaus kaštelionui Kristinui Astikui.

Nėra tikslių duomenų, kada Alantos dvare atsirado dabartiniam miesteliui pradžią galėjusi duoti gyvenvietė. A. Miškinio nuomone, siejant tai su alkvieta, galima prielaida, kad XV a. gyvenvietė jau galėjusi būti. Apie 1504 m. Alantoje įsteigta bažnyčia, paminėta 1522 m. Vilniaus vyskupystės katalikų bažnyčių sąrašė. Vėlesnės kartografinės medžiagos analizė liudija, kad gyvenvietė išsidėstė į pietvakarius nuo dvaro sodybos, prie senojo Ukmergės-Utenos kelio ir buvo linijinio plano. 1581 m. Lenkijos karalius, Lietuvos didysis kunigaikštis Steponas Batoras atidavė dvarą vengrų kariuomenės Lietuvoje vadui Gabrieliui Bekešui, o gyvenvietei suteikė turgaus ir prekymečių privilegiją. Lenkų tyrinėtojas S. Aleksandrovičius teigia, kad apie 1580 m. Alanta jau galėjo atlikti miestelio funkcijas. Matomai, vystantis prekybai ir amatams, galėjo formuotis ir radialinis planas bei aikštė. 1534 m. pastatyta Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia. Nuo 1598 m. Alantos dvaras ir miestelis priklausė Radviloms. 1765 m. Alanta priklausė Anykščių parapijai, miestelyje veikė 3 karčemos – dvi dvaro, viena klebono, 1781 m. paminėta parapijinė mokykla. 1779 m. minimi 2 vandens malūnai ir 6 karčemos. 1812 m. per Alantą į Rusiją žygiavo Napoleono kariuomenė. 1828 m. Alantos dvarą įsigijo Pac-Pomarnackiai. 1831 m. liepos 16 d. ties Alanta įvyko generolo H. Dembinskio sukilėlių dalies susirėmimas su caro kariuomene. Apie 1861 m. įsteigtas Alantos valsčius. 1866 m. miestelyje buvo 166, 1897 m. priskaičiuojami jau 398 gyventojai. Maždaug tuo metu pastatyta ir pirmoji medinė sinagoga. Po 1905 m. pradėta naujos bažnyčios statyba. 1912 – 1914 m. Vokietijos kariuomenės žemėlapyje Alanta pažymėta susidedanti iš 3 dalių – miestelio, „Pakalnės“ gyvenvietės ir dvaro sodybos. Miestelyje nurodyta buvus 37 kiemus, kurie išsidėstė palei 4 kelių sankryžą: jos rytų pusėje buvo aikštė. „Pakalnės“ Alantoje buvo 11 sodybų. 1923 m. miestelyje surašyta 60 kiemų su 406 gyventojais, „Pakalnės“ kaimavietėje – atitinkamai 47 ir 253. Tais metais išparceliuotas dvaras, savininkui palikta 80,5 ha. 1934 m. sudarytas ir patvirtintas miestelio planas (technikas A. Matulis, Utenos apskrities inžinierius V. Lvovas). Plane nurodyta trobesius, esančius miestelio aikštėje ateityje pašalinti. Plane užfiksuota bažnyčia, mūrinė mokykla, valsčiaus valdyba, mūrinė smuklė. Daugiau mūrinių pastatų nebuvo. 1941 m. buvo nužudyti miestelio žydai, tada buvo nugriauti ir ištuštėję žydų kvartalo namai centre (1.2 pav.). Pokarinis planas rodo, kad didelių sugriovimų nebuvo. 1965 m. parengta Alantos projektinė schema (autorius nenustatytas). Numatyta miestelį plėsti vakarų ir šiaurės vakarų kryptimi, suplanuotas kelias tarp abiejų Alantos dalių, link dvaro sodybos, kur įsikūrė Žemės ūkio technikumai. 1985 m. sudarytas Alantos išplanavimo projektas (autorius D. Jasikevičienė). Miestelis ir Pakalnės gyvenvietė planuoti, kaip vientisas kompleksas, numačius jame būsiant 1000 gyventojų. Iki 1989 m. restauruota buvusi užvažiuojamoji smuklė, dvaro sodybos rūmai, kur įsikūrė Kraštotyros muziejus, šalia senųjų dvaro pastatų iškilo technikumai pastatai. 1989 m. miestelyje gyveno 446 žmonės. 1990 m. buvęs tarybinis ūkis – technikumai pertvarkytas į mokyklą – agrofarmą, šiuo metu VšĮ „Alantos technologijos ir verslo mokykla“.

1.1 pav. Miestelio panorama iš rytų pusės. 1939 m. V. Augustino nuotrauka iš A. Miškinio rinkinio.

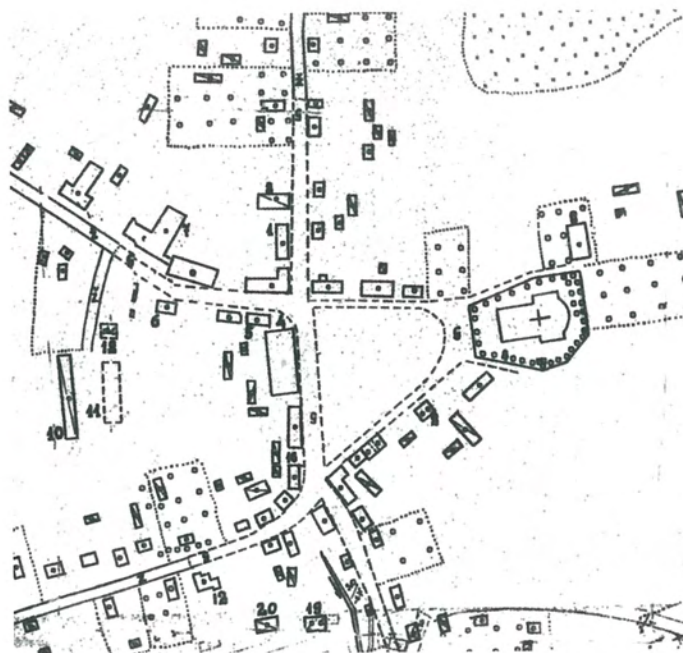

520 pav. 1934–1936 m. miestelio tikrosios būklės planas

1.2 pav. 1934–1936 m. Alantos miestelio tikrosios būklės planas.

1.3 pav. 1944-1945 m. žemėlapis fragmentas.

524 pav. 1965 m. miestelio ir Pakalnės tikrosios būklės planas (ankstesnio plano fragmentas)

1.4 pav. 1965 m. Alantos miestelio tikrosios būklės planas.

525 pav. 1965 m. miestelio ir Pakalnės projekto schema

1.5 pav. 1965 m. Alantos miestelio ir Pakalnės gyvenvietės projekto schema. Tarp Alantos ir Pakalnės gyvenvietės buvo numatytas kelias – aplinkkelis. Šis sprendinys nebuvo įgyvendintas.

528 pav. 1985 m. miestelio projektas

1.6 pav. 1985 m. Alantos miestelio projektas. Numatyta gyvenvietės plėtra pilnai nebuvo realizuota. Neužstatytos teritorijos liko šiaurinėje ir pietinėje Alantos dalyje, taip pat buv. Pakalnės gyvenvietės rytinėje dalyje.

1.2. Miestelio planinė-erdvinė struktūra

Planuojama teritorija plyti Virintos upės ir jos intako – Alantos slėnyje bei slėnio viršutinėse terasose. Istorinė miestelio dalis ir Alantos dvaro sodyba išsidėsčiusios aukštesnėse vietose, buvusi Alantos kaimavietė – slėnyje. Miestelis vystėsi istorinių kelių kryžkelėje, dvaro sodyba – vaizdingoje Virintos upės pakrantėje. Lietuvos miestelius su stambiomis dvaro sodybomis tradiciškai siejo tamprūs įvairiapusiški ryšiai. Tai galima pasakyti ir apie Alantos miestelį ir buvusį kaimą. Ir dabar šiuos objektus sieja kelias, o dvaro sodyba tapusi neatsiejama miestelio dalimi.

Miestelis išsidėstęs ant kalvos, todėl jo istorinio centro užstatymas savaime dominuoja aplinkoje. Užstatymo kompozicinis akcentas – Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia su 51 m. aukščio bokštais dominuoja plačioje teritorijoje ir matoma artėjant prie Alantos miestelio visais keliais. Ypač vaizdinga panorama atsiveria iš pietryčių ir rytų pusių. Šiose panoramose dominuoja ir kapinėse esantys želdiniai. Taip pat raiškios miestelio panoramos nuo vakarų pusės važiuojant keliu nuo Laičių (Ukmergės krypties) bei važiuojant keliu nuo Runionių, šiaurės pusės (Utenos krypties). Čia aiškiai matomi išskylantys bažnyčios bokštai, miestelio užstatymas.

Alantos miestelį šiuo metu sudaro dvi urbanizuotos teritorijos – Alantos miestelis ir buvusi Naujasodžio kaimo dalis su Alantos dvaro sodyba. Abiejų miestelio dalių planinė struktūra yra skirtinga. Alantos miestelio

istorinės dalies gatvių planas yra radialinio pobūdžio, buvusio Naujasodžio kaimo dalies – stačiakampio.

Tiek vienoje, tiek kitoje Alantos miestelio dalyje vyrauja vieno aukšto pastatų su dvišlaičiais stogais užstatymas, dalis užstatymo yra dviejų aukštų, taip pat yra keletas trijų aukštų pastatų. Stambesni pastatai stovi pramonės, gamybinėse teritorijose. Šios teritorijos yra išsidėsčiusios tiek ties istorine Alantos dalimi – pietinėje jos pusėje, tiek ties buvusio Naujasodžio kaimo dalimi – rytinėje šios teritorijos pusėje.

Istorinės Alantos miestelio dalies centre yra suformuota trapecinė (artima trikampiai formai) aikštė su šalia esančiais vieno, dviejų aukštų pastatais bei ant kalvos dominuojančia dviejų bokštų Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia.

Aukščiausia reljefo altitudė siekia – 145,50 ties bažnyčios vieta, o žemiausia – 116,00 – 114,00 ties Virintos bei Alantos upėmis.

Pačiame miestelyje želdynų masyvų nėra gausu, – yra fragmentiškai išsidėsčiusios medžių grupės, želdynų juostos palei Virintos upę, Alantos dvaro sodybos parkas, kiti medžiai viešose erdvėse, kapinėse. Paminėtini Sodo alėjos, jungiančios buv. Naujasodį ir istorinę Alantos miestelio dalį, bei kiti buv. Naujasodžio kaimo dalies gatvių želdiniai.

Alantos miestelyje yra dalinai įrengtos erdvės bendruomenės reikmėms – Istorinėje Alantos miestelio dalyje ties Dariaus ir Girėno g. 4 bei buv. Naujasodžio kaimo dalyje ties Sodo al. 4A. Čia išdėstyti vaikų žaidimų aikštelių įrenginiai. Miestelyje taip pat yra įrengti sporto aikštynai prie švietimo įstaigų (stadionai prie Alantos gimnazijos bei Alantos technologijos ir verslo mokyklos)

Buvusio Naujasodžio kaimo dalyje ties Virintos upe yra suformuota rekreacinės paskirties teritorija.

2. MIESTELIO ERDVINĖS STRUKTŪROS SAVITUMĄ SUDARANTYS ELEMENTAI

Gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo požymius apibūdina planinė-erdvinė struktūra, vidaus erdvės, užstatymo pobūdis, atskiri pastatai, išorės aplinka, gamtinė aplinka (reljefas, vandens telkiniai, želdynai), o taip pat kiti istoriniai bei semantiniai ženklai kuriantys vietovės išskirtinumą.

Planinė-erdvinė struktūra:

Alantos miesteliui (istorinėje dalyje) būdingas savaiminiai susidaręs pagal svarbiausius kelius radialinis gatvių tinklas, su keturių gatvių kryžkelėje plytinčia trapecijos formos (artima trikampiai formai) aikšte, kurios siaurajame krašte t. y. pačioje tinkamiausioje kompoziciniu požiūriu tokios erdvės vietoje iškilo svarbiausias funkciškai ir reikšmingiausias vizualiai pastatas – bažnyčia. Kitoje aikštės pusėje stovi tūrinė dominantė – karčiamos pastatas.

Alantos miestelio istorinei daliai būdinga erdvinė struktūra – „viršutinė“ ir „žemutinė“ miestelio dalių vientisa tūrinė kompozicija: „viršutinė“ miestelio dalis sudaryta iš turgaus a. erdvės, abipus jos vakarų – rytų kryptimi susiformavusios kompozicijos ašies tarp dominuojančių pastatų – buv. smuklės ir Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčios, vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais bei pagrindinių Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A. Kraujelio g.; „žemutinė“ miestelio dalis sudaryta iš vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais bei Pakalnės ir Paupio g., mišrus užstatymo tipas – sodybinis, sodybinis – perimetrinis 1 a. su pastogėmis mediniais, mūriniais bei pavieniais 2 a. su pastogėmis pastatais, išdėstytais lygiagrečiai ar statmenai gatvei; atskirai stovintys pastatai – bažnyčia, buv. smuklė, sinagoga.

Kitoje miestelio dalyje buvusioje Naujasodžio kaimo teritorijoje išskirtina Alantos dvaro sodyba, kuri užima didelę teritoriją bei formuoja stambų želyną. Alantos dvaro sodybai būdinga didelių reprezentacinių dvarų sodybų kompozicija – išskirtinai ryški privažiavimo ašis su parteriu, prie privažiavimo išsidėstę svarbiausi dvaro sodybos pastatai, kurių architektūra skiriasi nuo grynai ūkinės funkcijos dvarų sodybų. Dvaro sodyba išsidėsčiusi Virintos slėnio viršutinėje terasoje. Pietų pusėje plyti Alantos upelio slėnis.

Išorės aplinka

Miestelis turi gerą ryšį su išorės aplinka. Jo savitumą išorės aplinkoje, pirmiausiai, sudaro išskirtinės miestelio panoramos, siluetai. Svarbiausi miestelio siluetai vertintini nuo valstybinės reikšmės kelių, kuriais vyksta intensyviausias eismas:

- kelias Molėtai–Anykščiai, nuo Molėtų pusės – atsiveria raiškus miestelio siluetas vaizdingo reljefo, atvirų erdvių aplinkoje (savitumą formuojantys elementai: neužstatytas, platus, neaukštų šlaitų Alantos bei Virintos upės slėnis) (2.1 ir 2.2 pav.),
- kelias Utena–Pakalniai–Alanta, nuo Utenos, šiaurinio įvažiavimo – atsiveria raiški miestelio centrinės dalies panorama artimame plane (savitumą formuojantys elementai: ant kalvos iškylanti bažnyčia, reljefas, neužstatyta žemumos dalis) (2.3 ir 2.4 pav.),
- kelias Alanta–Laičiai–Parsaičiai, nuo Laičių pusės – atsiveria miestelio siluetas lygumoje (savitumą formuojantys elementai: miestelio siluetas lygumoje – plynaukštėje, neužstatyta

apžvalgos erdvė (1-2 km atstumu), miestelio žemaukštis užstatymas, iškylantys bažnyčios bokštai) (2.5 pav.).

Vidaus erdvės

Alantos miestelio istorinėje dalyje ryškios savitos gatvių perspektyvos – tai:

- Ukmergės g. perspektyva pietvakarių-šiaurės rytų kryptimi, nuo namo Nr. 5 į Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčią, taip pat šiaurės-pietų kryptimi link sinagogos (2.11 pav.);
- Dariaus ir Girėno g. vakarų-rytų kryptimi nuo namo Nr. 5 į Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčią (2.12 pav.);
- Miestelio perspektyva nuo Pakalnės gatvės, ties sankryža su Girsteitiškio gatve ir taip pat toliau nuo kelio Nr. 119, vedančio iš Molėtų (2.7 pav.).

Gamtinė aplinka

Alantos miestelis įsikūręs vaizdingoje gamtinėje aplinkoje, kurios pagrindinius savitus bruožus formuoja Virintos, Alantos upių slėniai, šlaitai, kalvos, aplinkinės agrarinės teritorijos, želdynų fragmentai. Taip pat paminėtinas Alantos šaltinis.

Istoriniai faktai

Kaip vienas iš miestelio savitumui svarbių objektų paminėtinas Jono Gaidamavičiaus-Gaidžio buvusios sodybos (namo) vieta. J. Gaidamavičius buvo gydytojas, prozininkas, publicistas, Varšuvos lietuvių studentų draugijos „Lietuva“ įkūrėjas, varpininkas.

Visuomeninė veikla

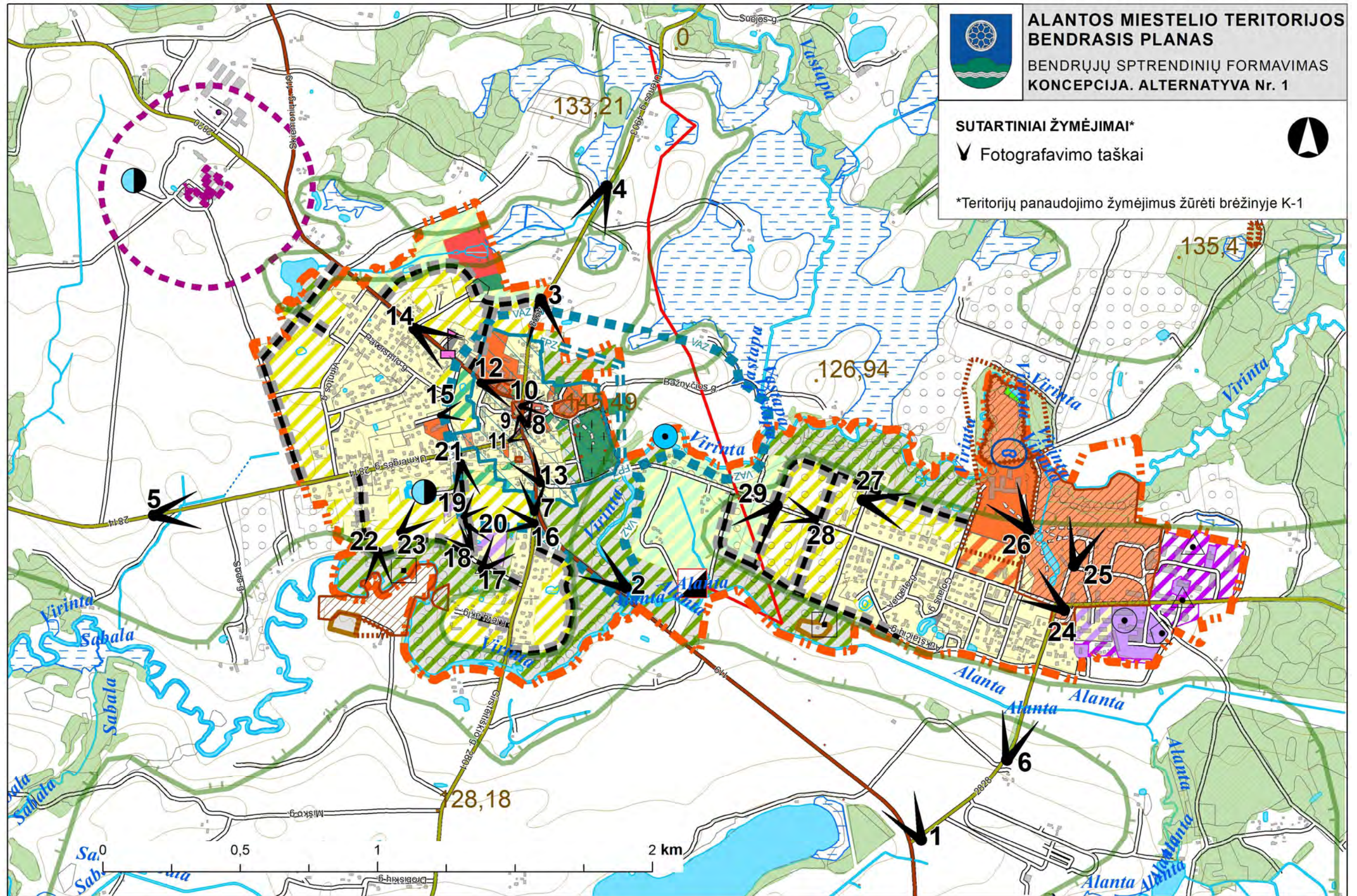
Alantos miestelio išskirtinumą kuria jau kelis metus iš eilės vykstantys Santaros – šviesos suvažiavimai Alantos verslo ir technikos mokykloje.

Kraštovaizdis

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Alantos miestelio teritorija patenka į Baltijos aukštumų ruožo Aukštaičių aukštumos srities Vidurio aukštaičių mažai miškingą agrarinį kalvyną.

Alantos miestelio dalis į šiaurės pusę nuo Virintos upės bei į rytus nuo krašto kelio Nr. 119 patenka į vieną iš 27 ypač saugomų šalies vizualinio estetinio potencialo arealų – Rubikių kalvoto ežeryno-Pakalnių kalvyno arealą.

FOTOANALIZĖ

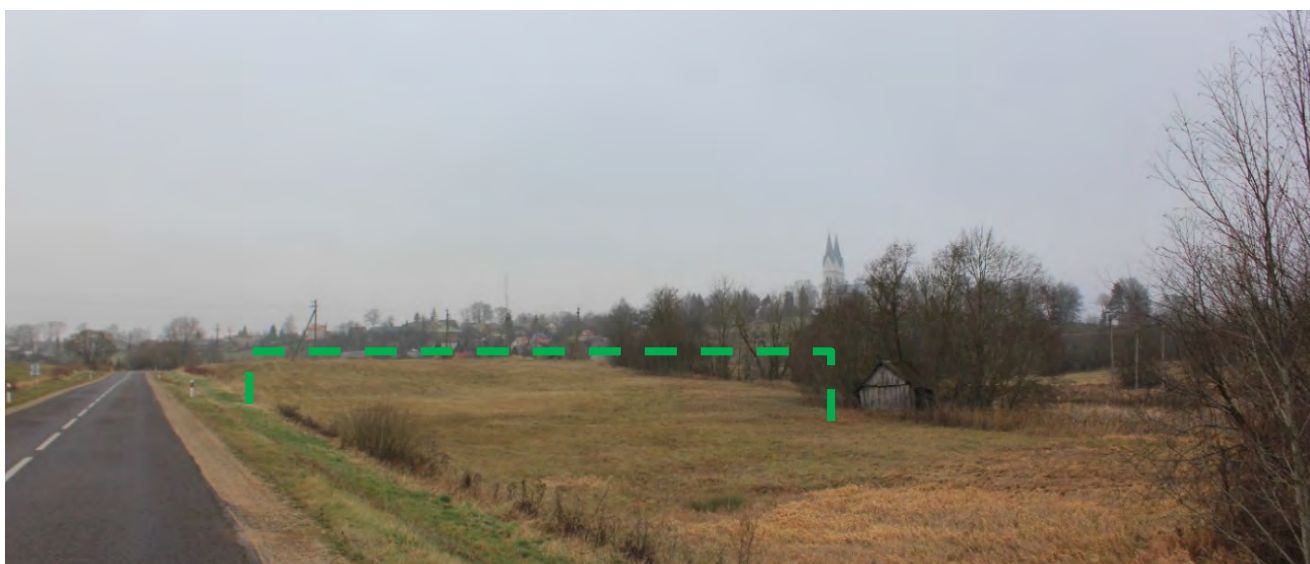

2 pav. Fotografavimo taškų išsidėstymo schema.

MIESTELIO IŠORĖS RYŠYS SU APLINKA

2.1 pav. Alantos miestelio siluetas (taškas Nr. 1).

2.2 pav. Virintos slėnis nuo krašto kelio 119 (Molėtai–Alanta maršrutu) – dešiniau atsiveria istorinė Alantos miestelio panorama, kuri turi būti išsaugoma (vaizdas iš taško Nr. 2).

2.3 pav. Alantos miestelio perspektyva nuo Utenos pusės (Antano Kraujalio g.) (taškas Nr. 3). Kairėje kelio pusėje, šlaito zonoje, nustatyta kultūros paveldo vertybės apsaugos zonos apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis – statybos vystymas jame nenumatomas.

2.4 pav. Alantos miestelio panorama nuo Utenos pusės (kelias 4903) (taškas Nr. 4). Siūloma išlaikyti esamą kraštovaizdžio struktūrą miestelio gretimoje aplinkoje.

2.5 pav. Alantos miestelio panorama nuo Ukmergės pusės (kelias 2814) (taškas Nr. 5). Siūloma išlaikyti esamą kraštovaizdžio struktūrą miestelio gretimoje aplinkoje.

2.6 pav. Alantos miestelio dalies – buvusio Naujasodžio kaimo panorama atvykstant nuo Molėtų. Priešais miestelį – Alantos upės slėnis. Siūloma išlaikyti atvirą slėnio erdvę su fragmentiškai išdėstomomis medžių grupėmis (taškas Nr. 6)

ALANTOS MIESTELIO ISTORINĖS DALIES VIDAUS ERDVĖS

2.7 pav. Vaizdas nuo krašto kelio į Alantos miestelį – siūloma saugoti istorinę perspektyvą, panoramą. Išlaikomas esamas užstatymo pobūdis (taškas Nr.7).

2.8 pav. Alantos miestelio aikštės vakarinės dalies užstatymas (taškas Nr. 8).

2.9 pav. Aikštės užstatymo fragmentas (taškas Nr. 9).

2.10 pav. Alantos miestelio aikštės skveras su Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia (taškas Nr. 10).

2.11 pav. Ukmergės g. perspektyva ties Turgaus aikšte (nuotrauka iš www.kpd.lt). Perspektyva saugoma (taškas Nr. 11).

2.12 pav. Dariaus ir Girėno gatvė ties aikštės prieigomis (nuotrauka iš www.kpd.lt). Perspektyva saugoma (taškas Nr. 12).

2.13 pav. Pakalnės g. užstatymas (taškas Nr. 13).

2.14 pav. Vaizdas į miestelio centrą, Dariaus ir Girėno g. (taškas Nr. 14).

2.15 pav. Vaizdas į miestelio centrą nuo Naujakurių gatvės (taškas Nr. 15).

PLĖTROS TERITORIJŲ VERTINIMAS ALANTOS MIESTELIO ISTORINĖS DALIES
APLINKOJE

2.16 pav. Vaizdas į Alantos gamybinę teritoriją nuo Girsteitiškio g. (taškas Nr. 16). Teritorijoje numatoma nauja plėtra – mažaaukštis 1 a. užstatymas

2.17 pav. Vaizdas į Alantos gamybinę teritoriją – vaizdas nuo Pievų g. (taškas Nr. 17). Teritorijoje siūloma konversija į verslo, gyvenamųjų pastatų teritoriją.

2.18 pav. Vaizdas į Alantos gamybinę teritoriją Pievų g. (taškas Nr. 18).

2.19 pav. Vaizdas į Alantos miestelio centrą nuo Pievų g. (taškas Nr. 19).

2.20 pav. Vaizdas į Alantos gamybinę teritoriją Pievų g. – vaizdas į Virintos upelio slėnį (taškas Nr. 20).

2.21 pav. Vaizdas į Alantos gamybinę teritoriją Pievų g. – vaizdas į Virintos upelio slėnį (taškas Nr. 21).

2.22 pav. Vaizdas į Virintos slėnį pietvakarinėje miestelio dalyje. Paveiksluota nuo viršutinės terasos dalies (taškas Nr. 22). Už Virintos upelio yra kultūros paveldo objektas Alantos kalnas, vad. Alku.

2.23 pav. Alantos miestelio pietvakarinė dalis – viršutinė terasa. Čia numatoma nauja plėtra (taškas Nr. 23).

ALANTOS MIESTELIO BUV. NAUJASODŽIO KAIMO DALIS

2.24 pav. Alantos miestelio dalies - buvusio Naujasodžio kaimo, viešosios erdvės – Alantos dvaro sodybos prieigos (taškas Nr. 24)

2.25 pav. Alantos dvaro sodybos rūmai (taškas Nr. 25).

2.26 pav. Alantos verslo ir technikos mokykla, VšĮ (taškas Nr. 26).

2.27 pav. Naujasodžio šiaurinė dalis – vaizdas į Virintos slėnį ir į profesinę mokyklą (taškas Nr. 27). Teritorijoje numatoma nauja plėtra.

2.28 pav. Kelias nuo buvusio Naujasodžio kaimo link istorinės Alantos miestelio dalies, Sodo al. (taškas Nr. 28).

2.29 pav. Naujasodis – Sodų al. Dalį Sodo alėjos siūloma neužstatyti. Į pietų pusę atsiveria daugiaplanės tolimos perspektyvos – tai suteikia miesteliui savitumo (taškas Nr. 29).

3. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI

Kultūros paveldo objektų sklaida ir charakteristika

Planuojamoje teritorijoje kultūros paveldo objektai koncentruojasi Alantos miestelyje ir dvaro sodybos teritorijoje. Miestelis ir Alantos dvaro sodyba registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, kaip urbanistinė vietovė ir statinių kompleksas. Virintos upelio kairiajame krante yra alkvietė.

Alantos miestelio istorinė dalis, u/k NKV registre 12788

Alantos miestelio „istorinė zona“ (16,94 ha) įrašyta į LR „laikinąją istorijos ir kultūros paminklų apskaitą“ 1993 m. Susiformavimo laikotarpis – XV a. pirma pusė – XX a. pirma pusė. 2012 ir 2016 m. patikslinti urbanistinės vietovės duomenys. Nustatytas objekto statusas – registrinis, reikšmingumo lygmuo – vietinis. Teritorijos plotas – 226 442.00 kv. m., apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis – 47 990.00 kv. m., vizualinės apsaugos pozonis – 467 260.00 kv. m. Objektas pagal sandarą – vietovė. Nustatytas architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis, želdynų vertingųjų savybių pobūdis ir vertingosios savybės: planinės struktūros tipas – radialinė plano struktūra (iki XVI a. pab. buvęs linijinis planas, ne vėliau kaip iki XVII a. per. pasikeitė į radialinį su trapecijos formos turgaus aikšte centre); plano struktūros tinklas – su pagrindinėmis Pakalnės, Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A.Kraujelio g. ir netaisyklingos trapecijos plano turgaus a. centrinėje dalyje; gatvių trasos – Turgaus a., Pakalnės, Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A.Kraujelio, Paupio, Bažnyčios g., pravažiavimas tarp namų Pakalnės g. 6 ir 8; lauko akmenų grindinys tarp Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčios vartų ir kapinių vartų; vietovei reikšmingo buvusio užstatymo vieta – namo A. Kraujelio 1, kur gyveno (1908-1911 m.) gydytojas, rašytojas, varpininkas Jonas Gaidys – Gaidamavičius, buv. kaminio pastato vieta Dariaus ir Girėno bei A.Kraujelio gatvių kampe; gamtos elementai – ant kalvos ir pietiniame jos šlaite įsikūrusio miestelio reljefas: centrinės dalies - lygus, rytinėje dalyje – kalva su miestelio dominante – bažnyčia, lapuočių medžių eilės, jų grupės kapinėse, perimetrinis apželdinimo lapuočiais medžiais pobūdis Dariaus ir Girėno g., tūrinė erdvinė struktūra – „viršutinė“ ir „žemutinė“ miestelio dalių vientisa tūrinė erdvinė struktūra: „viršutinė“ miestelio dalis sudaryta iš turgaus a. erdvės, abipus jos vakarų – rytų kryptimi susiformavusios kompozicijos ašies tarp dominuojančių pastatų – buv. smuklės ir Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčios, vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais bei pagrindinių Ukmergės, Dariaus ir Girėno, A. Kraujelio g.; „žemutinė“ miestelio dalis sudaryta iš vyraujančio sodybinio užstatymo gyvenamaisiais namais bei Pakalnės ir Paupio g., užstatymo tipas – mišrus: sodybinis, sodybinis-perimetrinis 1 a. su pastogėmis mediniais, mūriniais bei pavieniais 2 a. su pastogėmis pastatais., atskirai stovintys pastatai – bažnyčia, buv. smuklė, sinagoga; panoramos – panorama iš pietų pusės, siluetai – iš pietų pusės, formuojami dominantės, želdinių ir užstatymo; perspektyvos – Ukmergės g. perspektyva pietvakarių-šiaurės rytų kryptimi, nuo namo Nr. 5 į Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčią, šiaurės-pietų kryptimi link sinagogos, Dariaus ir Girėno g. vakarų-rytų kryptimi nuo namo Nr. 5 į Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčią; išsklotinės – Turgaus a. nuo namo Nr. 10 iki Nr. 22, Dariaus ir Girėno g. šiaurės pusės; dominantės – Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia, buv. smuklė; užstatymo bruožai – sodybiniam, sodybiniam-perimetriniam užstatymui būdingas sklypo užstatymas gyvenamaisiais ir ūkiniais mediniais pastatais, gyvenamuosius namus ilguoju ar galiniu fasadu, išdėstant palei gatvės liniją ar atitraukiant nuo jos; būdingi dvišlaičiai, pusvalminiai, su mezoniniais stogai, dengti skarda, plytų mūro netinkuoti dūmtraukiai, uždaro tipo prieangiai, langinės, medžio apdaila.

Alantos dvaro sodyba, u/k 16034, Naujasodžio k.

Alantos dvaro sodyba išsidėsčiusi į rytus nuo Alantos miestelio, Naujasodžio kaime.

Dvaro sodybos teritorijos plotas – 209 420.00 kv. m, vizualinės apsaugos pozonio plotas 128 500.00 kv. m. Nustatytas architektūrinis, kraštovaizdžio, želdynų vertingųjų savybių pobūdis. Vertinga dvaro sodybos plano struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija, formuojama išlikusių dvaro sodybos pastatų, parkas, buvusių statinių vietos, terasinis Virintos upelio paslėnis ir plynaukštė, kelių trasos, parko apželdinimo alėjomis pobūdis, pavieniai medžiai, jų grupės, kultūrinis kraštovaizdis į šiaurę nuo dvaro sodybos.

Sodybą sudaro: Alantos dvaro rūmai u/k 292, virtuvė u/k 26448, svirno dalis u/k26449, arklidė u/k 26450, pirmas kumetynas u/k 26451, antras kumetynas u/k 26452, ledainė u/k 26453, rūkykla u/k 26454, sandėlis u/k 26455, kluonas u/k 26456, tvarto liekanos u/k 26457, tvoros fragmentai u/k 26458, parkas u/k 26459.

2002 m. įkurta viešoji įstaiga Alantos technologijos ir verslo mokykla. Ji panaudos teise valdo dalį dvaro pastatų, parką, priklausančius valstybei, dalis dvaro sodybos – privati nuosavybė. Alantos dvaro rūmuose veikia dailininko Vaidoto Žuko meno galerija, biblioteka, rūsyje 2016 m. atidarytas amatų centras. Alantos dvaro sodyba, kaip kultūros centras garsėja visoje Lietuvoje – čia vyksta įvairūs renginiai, atvyksta koncertuoti žymūs atlikėjai.

Alantos Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia, u/k 16035, Alantos mstl., Turgaus a.24

Pastatas yra Alantos miestelio centre, savo aukščių ir tūriu dominuoja miestelio gatvių perspektyvose bei panoramose ir siluetoose. Registrinis, regioninio reikšmingumo lygio, kultūros paveldo objektas, kurio plotas 4662.00 kv. m. Bažnyčia pastatyta 1905-1912 m. pagal Liepojos architekto Karolio Eduardo Strandmano projektą. Bažnyčia konsekruota tik 1921 m. 1928 m. meistras V.Jakševičius pastatė sakyklą, altorius, skulptūromis papuošė vargonų chorą. XX a. 4 dešimt. broliai Zakarkos dekoravo vidų. 1982 m. įrengti vitražai. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, dailės, kraštovaizdžio, urbanistinis. Nustatytos pastato vertingosios savybės – dvibokštės bažnyčios tūrinė erdvinė kompozicija, aukštų išplanavimas, neoromaninė fasadų architektūra, konstrukcijos, vidaus dekoras – vitražai, apdaila, mažosios architektūros statiniai – šventoriaus tvora su vartais ir sandėliu, dvarininkų Pomarnackių ir dvasininkų kapai šventoriuje.

Alantos sinagoga u/k 35283, Alantos mstl., Ukmergės g. 3A

Sinagoga stovi kiek atokiau nuo miestelio aikštės, nedideliame akligatvyje. Vietą sąlygojo sinagogų statymo taisyklės. Objektas valstybės saugomas, vietinio reikšmingumo lygio, teritorijos plotas – 421.00 kv. m. Pastatyta XIX a. viduryje. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, sakralinis. Vertingosios savybės – dviejų aukštų kompaktinis tūris, aukštų išplanavimas, konstrukcijos – laiko akmenų cokolis, medinių tašytų rąstų sienų tipas, kitų medinių konstrukcijų tipas, medžiagiškumas, fasadų apdailos tipas. Medinių sinagogų Europoje išliko vos kelios dešimtys, dauguma jų – Lietuvoje, keletas – Ukrainoje ir Latvijoje. Visų jų būklė, kaip ir Alantos sinagogos, kritinė. Po Antrojo pasaulinio karo pastatą naudojo kaip grūdų sandėlį. 2013 m. suteikta teisinė apsauga, nustatytos pastato vertingosios savybės, 2019 m. sudarytas ir patvirtintas sinagogos individualus apsaugos reglamentas. Jame rašoma, kad sinagogą ir jos teritoriją pritaikant dabarties poreikiams, galimi visų rūšių pritaikymo darbai, kurie iš esmės nekeistų jos vertingųjų savybių. Bus bandoma pastatą užkonservuoti, iki jį, reikia tikėtis, galutinai sutvarkant.

Smuklės pastatas u/k 1511, Alantos mstl., Turgaus a. 2

Pastatas yra pačiame Alantos miestelio centre, savo stambiu tūriu dominuoja aikštėje. Objektas registrinis, regioninio reikšmingumo lygio, teritorijos plotas – 1 889.00 kv. m. Smuklė pastatyta XVIII a. pirmoje pusėje, rekonstruotas po 1892 m. gaisro, 1979 m. restauruota-rekonstruota pagal G.Rusteikienės projektą. 2016 m. patikslinti objekto duomenys – nustatytas vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, urbanistinis bei vertingosios savybės – vieno aukšto su pastoge tūris, vidaus išplanavimas, angos ir nišos sienose, klasicizmo stilistikos fasadų architektūrinio sprendimo visuma, lauko akmenų pamatai, akmenų ir mūro sienos, medinės, metalinės konstrukcijos ir detalės. Po Antrojo pasaulinio karo pakeistas vidaus išplanavimas ir fasadai, įrengtos trys parduotuvės. 1979 m. pastatas dalinai restauruotas, įrengtos gyvenamosios ir prekybinės patalpos, valgykla ir pobūvių salė. Pastatas šiuo metu priklauso vartotojų kooperatyvui, dalis patalpų nenaudojama.

Alantos mokykla, u/k 4820, Alantos mstl., Antano Kraujelio g. 3

Pastatas yra prie vienos pagrindinių Alantos miestelio gatvių. Objekto statusas - registrinis, reikšmingumo lygmuo – regioninis, teritorijos plotas – 1 888.00 kv. m. Pastatyta 1913 m. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis, memorialinis. Nustatytos pastato vertingosios savybės – vieno aukšto, stačiakampio plano, kompaktinis tūris, kapitalinės sienos, fasadų architektūrinio sprendimo visuma, raudonų plytų fasadų apdaila, medžio konstrukcijos, detalės. Alantos mokykla pirmą kartą paminėta 1781 m., 1853 m. įsteigta Ovantos paparinė mokykla. 1912 m. sudegė senoji medinė mokykla. 1913 m. atidaryta nauja mokykla su erdviomis klasėmis ir net gimnastikos sale. 1905 m. pradžios mokyklą baigė, o 1912 m. pradėjo dirbti mokytoju žymus archeologas, rašytojas Petras Tarasienka. Mokykloje mokėsi daug kovotojų už Lietuvos laisvę. Antrojo pasaulinio karo metais mokykloje įsikūrė užkrečiamųjų ligų ligoninė, vėliau jos patalpos paverstos sandėliu. 1944 m. atkurta mokyklos veikla: pradžios mokykla tapo progimnazija, o nuo 1950 m. – vidurinė mokykla. 1965 m. pristatytas pirmasis, o 1985 m. – antrasis priestatas. Šiuo metu veikia Alantos gimnazija. Mokykloje gyvuoja senos kultūrinės ir pilietinės tradicijos. Kartu su seniūnija ir vietos bendruomene organizuojami įvairūs renginiai, šventės.

Alantos dvarvietė, u/k 27103, Naujasodžio k.

Dvarvietės teritorija plyti į šiaurės vakarus nuo dvaro sodybos. Objekto statusas – valstybės saugomas, 2016 m. patikslinti objekto duomenys: nustatytas regioninis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 39 301.00 kv. m., vizualinės apsaugos pozonio plotas – 128500,00 kv. m., amžius – XVI a. antra pusė–XVIII a., vertingųjų savybių pobūdis – archeologinis. Vertingosios savybės – reljefas: Virintos upės kairiojo kranto aukštumos kyšulys, apie 280 m. ilgio, 170 m. pločio, šiuo metu teritorija neardoma, šienaujama, išlikęs kultūrinis sluoksnis su archeologiniais radiniais bei stovėjusių pastatų pamatų fragmentais.

Mokytojo, dailininko Mykolo Šeduikio kapas, u/k 4832, Alantos mstl.

Palaidotas mokytojas, dailininkas Mykolas Šeduikis. Alantoje dirbo mokytoju. Sukūrė vertingų paveikslų – „Rašytojo Vydūno portretas“, „Žalgirio mūšis“, „Valstiečių sukilimas Alantoje“ ir kt. Objekto duomenys patikslinti 2014 m. Nustatytas registrinis statusas, vietinis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas – 18.00 kv. m. Objektas vertingas istoriniu – memorialiniu požiūriu. Ant kapo yra paminklas.

Varpininko Juozo Gaidamavičiaus-Gaidžio kapas, u/k 4825, Alantos mstl.

Palaidotas gydytojas, vienas mėnraščio „Varpas“ (1889-1906) steigėjų ir redaktorių, rašytojas, draudžiamos lietuviškos spaudos platintojas Juozas Gaidamavičius-Gaidys (1860-1911). Objektas 2000 m. paskelbtas paminklu, 2009 m. patikslinti duomenys – jam nustatytas nacionalinis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas 6.00 kv. m. Objektas vertingas istoriniu ir memorialiniu pobūdžiu.

Lietuvos partizanų kapas, u/k 4828, Alantos mstl.

1989 m. iš Kazių kaimo kapavietės iškasti ir Alantos kapinėse šiame kape palaidoti 24 Didžiosios Kovos ir Vytauto apygardų partizanai, kiti, enkavedistų ir strībų nužudyti gyventojai. Partizanų giminių iniciatyva 1990 m. pastatytas antkapinis paminklas.

Lietuvos partizanų kapai, u/k 4829, Alantos mstl.

1991 m. čia palaidoti Didžiosios kovos apygardos B rinktinės partizanai, kurių palaikai buvo užkasti Alantoje, pastatyti paminklai. 2015 m. patikslinti objekto duomenys, nustatytas registrinis statusas, nacionalinis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas 14.00 kv. m., istorinis ir memorialinis vertingųjų savybių pobūdis.

Alantos kalnas, vad. Alku, u/k 5343, Alantos k.

Kalnas – masyvi plati auštuma plyti į pietus nuo miestelio, kairiajame Virintos upės krante. Objektą iš šiaurės ir rytų pusių supa Virintos upė, iš šiaurės vakarų – jos slėnis, šlapios, užpelkėjusios pievos. Teritorija apardyta arimų, ir t.t., XX a. pradžioje pastatyta sodyba, sovietmečiu joje įrengti Alantos miestelio valymo įrenginiai, buvo tiesiamos įvairios komunikacijos. Dabar teritorija neardoma – dirvonuoja, vietomis auga medžiai ir krūmai. Pasakojama, kad šioje vietoje buvusi maldykla, augęs ažuolynas, manoma, jog su šia vieta siejami pasakojimai, kad įvedant krikščionybę, upėje prie Alantos buvę nuskandinti dievai. Duomenys patikslinti 2018 m. Objektas valstybės saugomas, nustatytas regioninis reikšmingumo lygmuo, teritorijos plotas 51 225.00 kv. m., apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio plotas – 4 653.00 kv. m., vertingųjų savybių pobūdis kraštovaizdžio ir mitologinis.

Molėtų rajono savivaldybės Bendrajame plane išskirti labai dideliu kultūrinio pažintiniu ir rekreaciniu potencialu išsiskiriantys kultūros paveldo objektai, kurių tarpe minimas Alantos urbanistikos ir architektūros kompleksas, miestelio pastatai registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre ir senieji miestelio gyvenamieji namai. Alantos dvaro sodyba įvertinta, kaip išsiskirianti kitų Molėtų rajono dvaro sodybų tarpe gera statinių būkle ir veiksmingu naudojimu visuomeninei paskirčiai.

Esamame Bendrajame plane teigiama, kad: siekiant išsaugoti istorinį kraštovaizdį, svarbiausiomis jo ypatybėmis laikytina urbanistinės, architektūrinės, istorinės ir etnografinės arba meninės verčių kompleksškumas, nekilnojamojo kultūros objektų tarpusavio vizualinis kompozicinis bei istorinis semantinis sąryšingumas, kultūros vertybių integralumas su vaizdinga gamtine aplinka. Šiais aspektais įvertinus Molėtų rajono kraštovaizdį išskirti arealai, kuriuose vyrauja tam tikro tipo kultūros paveldo objektai. Alantos arealas priskirtas arealams be vieno vyraujančio kultūros paveldo objektų tipo. Pažymima, kad palankias sąlygas naudoti kultūros paveldo objektus rekreacijos ir turizmo tikslams sudaro jų sancaupos išskirtinai vaizdingame, kalvotame kraštovaizdyje, upių slėniuose ir paslėniuose, juos kerta vandens turizmui palankios trasos, lokalizacija šalia pagrindinių kelių (buvusių istorinių traktų). Jų tarpe minimas Alantos arealas.

IŠVADOS IR APIBENDRINIMAS

1. Erdvinė-planinė teritorijos struktūra

- 1.1. Alantos miestelis yra seniūnijos ir parapijos centras. Miestelyje yra Alantos ir Naujasodžio seniūnaitijos. Alantos miestelio plotas – 295 ha, gyventojų skaičius – 836 gyventojai. Miestelis yra išsidėstęs vaizdingo reljefo aplinkoje ties Virintos upės ir Alantos upelio santaka, kelio Molėtai–Anykščiai. Alanta (iki 1970 m. vadinta Alunta) rašytiniuose istorijos šaltiniuose pirmą kartą minima 1436 m.
- 1.2. Alantos miestelį šiuo metu sudaro dvi urbanizuotos teritorijos – Alantos miestelis ir buvusio Naujasodžio kaimo dalis su Alantos dvaro sodyba. Abiejų miestelio dalių planinė struktūra yra skirtinga. Alantos miestelio istorinės dalies gatvių planas yra radialinio pobūdžio, buvusio Naujasodžio kaimo dalies – stačiakampio.
- 1.3. Tiek vienoje, tiek kitoje Alantos miestelio dalyje vyrauja vieno aukšto pastatų su dvišlaičiais stogais užstatymas, dalis užstatymo yra dviejų aukštų, taip pat yra keletas trijų aukštų pastatų. Užstatymo struktūroje dominuoja Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia. Stambesnių tūrių pastatai taip pat išsiskiria miestelio gamybinėse zonose.

2. Miestelio erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai

- 2.1. Svarbiausius miestelio erdvinės struktūros savitumo požymius sudaro radialinis gatvių tinklas su trapeicine aikšte istorinėje miestelio dalyje, istorinės miestelio dalies užstatymo pobūdis (vieno aukšto, dvišlaičių stogų pastatai išdėstyti perimetriniu būdu prie pagrindinių gatvių), miestelio dominantė – Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia stovinti ant aukščiausios kalvos, Alantos dvaro sodyba, Virintos ir Alantos upių slėniai, želdiniai.
- 2.2. Savitumo Alantai suteikia stiprus kompaktiškai užstatytos miestelio dalies vizualinis ryšys išorės aplinkoje (aplink miestelį esančios neužstatytos erdvės leidžia apžvelgti raiškų miestelio siluetą – 1-2 km atstumu). Miestelio panoramos ir siluetai iš pietryčių, rytų, šiaurės bei vakarų pusių. Reikšmingos ir saugotinos vidaus erdvių perspektyvos.
- 2.3. Alantos miestelio savitumui svarbios istorinio pobūdžio vietos, kaip Jono Gaidamavičiaus-Gaidžio sodybos vieta. Taip pat miesteliui savitumo suteikia vykstantys visuomeniniai renginiai ir pan.
- 2.4. Kraštovaizdžio požiūriu, Alantos miestelis patenka į vieną iš 27 ypač saugomų šalies vizualinio estetinio potencialo arealų – Rubikių kalvoto ežeryno–Pakalnių kalvyno arealą. Todėl Alantos miestelis patenka į didelio estetinio potencialo teritorijas, kurios sustiprina miestelio savitumą.

3. Kultūros paveldo objektai

- 3.1. Planuojamą teritoriją galima priskirti prie Molėtų rajono kultūros paveldo objektų sankaujų.
- 3.2. Planuojamos teritorijos kultūros paveldo objektai išsidėstę vaizdingame kraštovaizdyje, upės ir upelio slėniuose ir slėnių viršutinėse terasose.
- 3.3. Per teritoriją praeina istorinio kelio trasa.
- 3.4. Esamo Molėtų rajono Bendrojo plano rengimo metu nemaža dalis kultūrinę vertę turinčių rajono objektų nebuvo įtraukti į Kultūros vertybių registrą, arba buvo laikinoje apskaitoje, naujai išaiškinamų paminklų, senuosiuose istorijos ir kultūros paminklų sąrašuose. Jų tarpe – Alantos miestelio istorinė dalis, Alantos Šv. Jokūbo bažnyčia, Alantos smuklė, Alantos mokykla, Lietuvos partizanų kapai, Alantos sinagoga nebuvo jokiuose sąrašuose. Dabar padėtis iš esmės pasikeitė.
- 3.5. Tik 2013 m. teisinė apsauga suteikta Alantos sinagogai, 2015 m. ji paskelbta valstybės saugomu objektu. Nuo 2014 m. pradėta tikslinti objektų duomenis ir nustatinėti vertingąsias savybes. Šiuo metu patikslinti visų planuojamos teritorijos kultūros paveldo objektų duomenys.
- 3.6. Palyginus su kitais rajono ir Lietuvos dvarų sodybų ir kitų statinių, memorialiniu paveldu, planuojamos teritorijos kultūros paveldo objektai yra geros fizinės būklės, tvarkomi. Išimtis – Alantos sinagoga, kurios būklė vos patenkinama.
- 3.7. Alantos dvaro sodyba yra sėkmingai tvarkoma ir naudojama – tapo ne tik vieta, bet ir vienu Lietuvos masto kultūros centru.
- 3.8. Archeologijos ir memorialinio paveldo objektai – Alantos dvarvietė, Alkos kalnas seniau buvo gerokai apardyti, neprižiūrimi, jų teritorijose buvo pravedamos komunikacijos, iškilo statiniai, dabar jų teritorijos neardomos, prižiūrimos.
- 3.9. Planuojamos teritorijos kultūros paveldo objekto objektai reikšmingi ir patrauklūs turizmui ir rekreacijai.
- 3.10. Teritorijos kultūros paveldo objektams nėra parengta kultūros paveldo tvarkymo planų.
- 3.11. Visumoje planuojamoje teritorijoje buvo realizuojami Molėtų rajono Bendrojo plano sprendiniai.